

**Zpráva o naplňování Strategie boje proti sociálnímu
vyloučení na období 2011-2015**

V Praze
Leden 2015

Předkladatel: Jiří Dienstbier, ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu
Odpovědný zpracovatel: Martin Šimáček, ředitel Odboru pro sociální začleňování
Úřadu vlády ČR (Agentury)
Info: www.socialni-zaclenovani.cz
Kontakt:
Úřad vlády ČR, nábřeží Edvarda Beneše 4, Praha 1
Tel: 296 153 223, Mobilní tel: 777 787 974

Obsah:

Zpráva o naplňování Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011-2015

- seznam použitých zkratk	4
- seznam tabulek sledovaných oblastí	5
- základní vymezení materiálu	6

1. Bezpečnost

1.1. Vyhodnocení jednotlivých opatření v oblasti Bezpečnosti	10
1.2. Výhodiska pro opatření navazující Strategie do r. 2020	23

2. Bydlení

2.1. Vyhodnocení jednotlivých opatření v oblasti Bydlení	25
2.2. Výhodiska pro opatření navazující Strategie do r. 2020	30

3. Sociální služby, rodina a zdraví

3.1. Vyhodnocení jednotlivých opatření v oblasti sociálních služeb a zdraví	32
3.2. Výhodiska pro opatření navazující Strategie do r. 2020	42
3.3. Vyhodnocení jednotlivých opatření v oblasti rodiny a sociálně právní ochrany dětí	42
3.4. Výhodiska pro opatření navazující Strategie do r. 2020	52

4. Vzdělávání

4.1. Vyhodnocení jednotlivých opatření v oblasti vzdělávání	54
4.2. Výhodiska pro opatření navazující Strategie do r. 2020	69

5. Zaměstnanost a dávkové systémy

5.1. Vyhodnocení jednotlivých opatření v oblasti zaměstnanosti	70
5.2. Výhodiska pro opatření navazující Strategie do r. 2020	92

Příloha:

Příloha č. 1: Souhrnná tabulka Plnění opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011-2015

Seznam použitých zkratk:

AK ČR – Asociace krajů České republiky
Agentura – Odbor pro sociální začleňování (Agentura) při ÚV ČR
APZ – Aktivní politika zaměstnanosti
CPIV – Centrum podpory inkluzivního vzdělávání
ESF – Evropské strukturální fondy
GŘ (GŘ ÚP) – Generální ředitelství Úřadu práce
IAP – individuální akční plán
IPO – individuální projekt obce (v rámci OP LZZ)
IPRM – integrovaný plán rozvoje města
KOM ÚP – kontaktní místo úřadu práce
MAS – Místní akční skupina
MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSP – Ministerstvo spravedlnosti
MŠ – mateřská škola
MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV – Ministerstvo vnitra
MZd – Ministerstvo zdravotnictví
NAPIV – Národní akční plán inkluzivního vzdělávání
NAPSI – Národní akční plán sociálního začleňování
NNO – nestátní neziskové organizace
NOZ – nový občanský zákoník
NPR – národní program reforem
NZDM – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OBP – odbor bezpečnostních politik
OČTR – orgán činný v trestním řízení
OP LZZ – operační program lidské zdroje a zaměstnanost
OP VK – operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost
OPP – obecně prospěšné práce
OSSZ – odbor sociálních služeb a zdravotnictví
OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí
OSvZ – odbor sociálních věcí a zdravotnictví
PMS – probační a mediační služba
PPP – Pedagogicko-psychologická poradna
PS – pracovní skupina
RIP – regionální individuální projekt
SBSV – Strategie boje proti sociálnímu vyloučení
SPRSS – střednědobý plán rozvoje sociálních služeb
SAS – sociálně aktivizační služby
SMO (SMO ČR) – Svaz měst a obcí České republiky
SPOD – sociálně právní ochrana dětí
SŠ – střední škola
SVL – sociálně vyloučená lokalita
SPC – Speciálně-pedagogické centrum
SFRB – Státní fond rozvoje bydlení
SVI – systém včasné intervence
SVL – sociálně vyloučená lokalita
SVP – Středisko výchovné péče
TSP – terénní sociální práce
ÚP – úřad práce

ÚOOZ – Útvar pro odhalování organizovaného zločinu
ÚV – Úřad vlády České republiky
VPP – veřejně prospěšné práce
ZŠ – základní škola

Seznam tabulek sledovaných oblastí:

- 1) Tabulka 1: Plnění opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011-2015 v oblasti bezpečnosti (s. 9)
- 2) Tabulka 2: Plnění opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011-2015 v oblasti bydlení (s. 25)
- 3) Tabulka 3: Plnění opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011-2015 v oblasti sociálních služeb (s. 32)
- 4) Tabulka 4: Plnění opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011-2015 v oblasti sociálně právní ochrany dětí (s. 42)
- 5) Tabulka 5: Plnění opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011-2015 v oblasti vzdělávání (s. 53)
- 6) Tabulka 6: Plnění opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011-2015 v oblasti zaměstnanosti a dávkových systémů (s. 71)

Zpráva o naplňování Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011-2015

Základní vymezení

Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na léta 2011-2015 (dále jen „Strategie“), byla odborem pro sociální začleňování Úřadu vlády ČR (dále jen „Agentura“) připravena na základě usnesení vlády č. 462 ze dne 14. června 2010 a schválena vládou dne 21. 9. 2011 usnesením č. 699. Strategie je v plném znění i s doprovodnými usneseními a zápisy z jednání MKS k dispozici na webu www.socialni-zaclenovani.cz v sekci Dokumenty.

Strategie boje proti sociálnímu vyloučení sleduje hlavní strategický cíl, kterým je eliminace sociálního vyloučení a chudoby v sociálně vyloučených lokalitách. Opírá se o tři základní pilíře:

1) Existence sociálně vyloučených lokalit přináší veřejným rozpočtům rozsáhlé náklady na sanaci problémů, které jsou s nimi spojeny; tyto náklady se od roku 1990 reprodukují a postupně prohlubují se vzrůstající izolací vyloučených lokalit a postupným nárůstem sociálních, ekonomických, prostorových i kulturních bariér mezi obyvateli vyloučených lokalit a společností.

2) Vhodnou skladbou intervencí je možné významně redukovat počty sociálně vyloučených osob na území ČR i počty sociálně vyloučených lokalit a tím významně snížit zátěž veřejných rozpočtů. K tomu je třeba motivovat a nastartovat mobilitu vyloučených jednotlivců a rodin zpět do sociální a ekonomické struktury společnosti.

3) Ústředním motivem navrhované intervence nejsou afirmativní akce, tedy zvýhodňování vybrané části obyvatel ČR, ale změny a doplnění ústředních systémů (např. péče o ohrožené děti a ústavní výchova, plánování a rozvoj sociálních služeb, předškolní a školní vzdělávání, aktivní politika zaměstnanosti, podpora bydlení nízkopříjmových domácností, atd.).

Opatření obsažená ve Strategii reagují na situaci obyvatel **sociálně vyloučených lokalit**. Tyto lokality lze definovat jako:

a) **prostorově izolované** (přičemž izolace může nabývat forem úplného prostorového odloučení, stejně jako neprostupného sousedství v rámci obecní/městské zástavby),

b) **sociálně izolované** (přičemž lze vysledovat společenské bariéry v kontaktu nejen na úrovni občanů, ale i institucí),

c) **ekonomicky izolované** (přičemž lze vysledovat, že obyvatelé vyloučených lokalit nejsou zapojeni do formální ekonomiky, ale do rozličných – více či méně izolovaných a nelegálních ekonomických sítí),

d) **kulturně odlišné** (přičemž se jedná jednak o odlišnosti v kultuře spojené s etnicitou, jednak – a často mnohem více - o odlišnosti v pojetí kultury spojené se společenským postavením, chudobu, vzdělaností, ostrakizací),

e) **symbolicky vyloučené** (což se projevuje vytěsněním obyvatel vyloučených lokalit, nejčastěji Romů, z účasti na veřejném životě na základě rozpoznatelných znaků – barvy pleti, oblečení, způsobu chování a jednání, atd.).

V každé ze sociálně vyloučených lokalit lze obvykle nalézt prvky všech uvedených podob izolace, nicméně nepřítomnost či neznatelná přítomnost některé z nich nemusí nutně znamenat, že se nejedná o sociálně vyloučenou lokalitu. Agentura se zaměřuje nejen na sociálně vyloučené lokality, které již existují, ale také na místa (obce, městské čtvrti, apod.), ve kterých obyvatelstvo (nebo jeho část) může být vzhledem ke své sociální a ekonomické situaci ohroženo sociálním vyloučením – tj. odchodem/úpadkem do sociálně vyloučené lokality, nebo také tak, že se celé toto území postupně stane sociálně vyloučenou lokalitou.

Účelem Strategie bylo navrhnout opatření, která řeší jak situaci obyvatel v sociálně vyloučených lokalitách, tak situaci území, na kterém se sociálně vyloučená lokalita nachází. Existence sociálně vyloučených lokalit je také projevem hlubších strukturálních problémů

měst a regionů, ve kterých se nachází. Pozornost je proto zaměřena nejen na problémy v již vzniklých vyloučených lokalitách, ale také na to, jak jejich vzniku účinně předcházet.

Monitorováním implementace jednotlivých opatření Strategie byl pověřen ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu, jenž také předsedá Meziresortní koordinací skupině (dále jen „MKS“), která se schází dvakrát ročně. MKS byla ustanovena na základě usnesení vlády č. 699 ze dne 21. 9. 2011, které pověřilo tehdy zmocněnkyni vlády pro lidská práva v součinnosti s Agenturou monitorovat implementaci jednotlivých opatření a předložit vládě zprávu o naplňování Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015 do 31. 12. 2014. MKS se scházela na úrovni náměstků dotčených resortů. MKS se od data svého založení sešla celkem šestkrát. První zasedání MKS proběhlo dne 19. 1. 2012, další zasedání následovala v termínech 3. 9. 2012, 1. 3. 2013, 10. 10. 2013 a 26. 3. 2014 a 16. 10. 2014.

Strategie byla připravována v 6 tematických pracovních skupinách: bezpečnost, bydlení, zaměstnanost, vzdělávání, sociální služby/rodina/zdraví a veřejná správa/regionální rozvoj. Jednotlivé pracovní skupiny se scházely od září do prosince 2010 a rozpracovávaly priority a konkrétní opatření pro každou tematickou oblast. K vyhodnocování naplňování Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na léta 2011-2015 a k přípravě východisek pro navazující Strategii na léta 2016-2020 se uskutečnilo 5 tematických pracovních jednání během měsíce srpna 2014. Tato jednání proběhla formou kulatých stolů a byli v nich zastoupeni experti z resortů, měst a obcí, krajů, nestátních neziskových organizací, Agentury, akademické sféry a další. Pracovní skupiny nejprve vyhodnotily naplňování jednotlivých opatření i celkový pokrok v dané oblasti, a nakonec formulovaly východiska pro opatření Strategie na období do roku 2020.

Z procesu vyhodnocování Strategie vyplynulo, že z celkového počtu 71 opatření bylo zcela splněno 16, částečně splněno 37 a nesplněno 6 opatření (vypuštěna byla 3 opatření). Z výsledků hodnocení je patrné, že nebylo dosaženo žádoucího synergického efektu plnění většiny opatření všech odpovědných gestorů. Nedostatečné zlepšení situace v oblasti sociálního vyloučení, resp. její stagnace a v určitých odhledech i další propad (zvyšující se počty vyloučených lokalit, nárůst zadlužení jejích obyvatel, nárůst migrace, trendy úpadku chudých obyvatel do komerčních ubytoven, atd.), v kombinaci s doposud nedostatečnou reakcí veřejné správy na tento významný sociální problém, zakládají potřebu další koordinované aktivity veřejné správy. To je také důvodem ke zpracování návrhu inovované Strategie pro období let 2016-2020, která navazuje na Strategii 2011-2015. Jejím zpracovatelem bude za součinnosti odpovědných resortů ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu.

Přípravy Strategie 2016-2020 budou zahájeny činností pracovních skupin v únoru 2015. V průběhu července a srpna bude dokončena první varianta materiálu, kterou zpracovatel projedná s odpovědnými gestory opatření (resorty a ostatní orgány veřejné správy) a následně bude Strategie 2016-2020 v listopadu 2015 vložena do meziresortního připomínkového řízení. Stejně tak bude zpracována další Zpráva o naplňování Strategie boje proti sociálnímu vyloučení, a to analogicky jako doposud, navíc však bude zpráva u jednotlivých opatření obsahovat stanovení vynaložených finančních prostředků a určení příslušných zdrojů tohoto financování (ESI fondy, národní dotace, stávající rozpočty resortů, komunitární nástroje apod.). Další strategické parametry Zprávy budou determinovány zaměřením a rozsahem samotné nové Strategie 2016-2020. Tvorba Strategie bude vycházet z Metodiky přípravy veřejných strategií podle usnesení vlády č. 318/2013.

Vazba materiálu na další strategické dokumenty ČR

Materiál je v úzké vazbě na další klíčové strategické dokumenty České republiky:

1) **Národní program reforem České republiky 2014**, kapitola 4.3.3., Sociální vyloučení a začleňování.

2) **Strategie sociálního začleňování 2014-2020**, rámcový dokument ČR pro oblast sociálního začleňování. Popisuje prioritní oblasti a definuje jejich cíle, a to včetně přehledu opatření majících vliv na sociální začleňování a boj s chudobou.

3) **Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020**, Priorita 3 „Zkvalitnění sociálního prostředí rozvojových území“ a v rámci této priority průřezové opatření 3.X. „Podpora integrace sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených skupin obyvatelstva“ a 3.1. „Zvýšení kvality a vybavenosti veřejnými službami“.

4) **Strategie romské integrace do roku 2020¹** - Cílem strategie romské integrace je zvrátit do roku 2020 negativní trendy ve vývoji situace Romů v ČR zejména ve vzdělávání, zaměstnanosti, bydlení a v oblasti sociální; nastartovat a urychlit pozitivní změny a dosáhnout pokroku při odstraňování neodůvodněných a nepřijatelných rozdílů mezi podstatnou částí Romů a většinovou populací, zajistit účinnou ochranu Romů před diskriminací, bezpečné soužití a povzbudit rozvoj romské kultury a jazyka.

5) **Národní akční plán inkluzivního vzdělávání (NAPIV)** - Základním cílem tohoto materiálu je zvýšit míru inkluzivního pojetí vzdělávání v českém vzdělávacím systému. Konečným cílem je pak působit preventivně proti sociální exkluzi jednotlivců i celých sociálních skupin a přispět k úspěšné integraci jedinců s postižením či znevýhodněním do společenských, politických a ekonomických aktivit občanské společnosti. Úkoly a opatření Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání svými dopady překračují rámec školství jako takového a jsou významným příspěvkem k rozvoji lidských zdrojů v České republice. Inkluzivní charakter českého školství ovlivní vzdělávací podmínky nejen v případě žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, ale týká se všech jeho účastníků.

6) **Dohoda o partnerství České republiky pro programové období 2014 – 2020**, zejména kapitoly 1.1.4. Sociální začleňování, boj s chudobou a systém péče o zdraví a 3.1.5. Integrovaný přístup k řešení specifických potřeb území, která jsou nejvíce zasažena chudobou nebo cílových skupin s nejvyšším rizikem diskriminace nebo sociálního vyloučení.

Strategie boje proti sociálnímu vyloučení nepojímá cílovou skupinu na etnickém principu, přestože je patrné, že nejvíce ohroženou skupinou v sociálně vyloučených lokalitách jsou Romové a mnohá opatření berou tento fakt výrazně v potaz. Na tomto místě je třeba zmínit, že Strategie boje proti sociálnímu vyloučení je ve vztahu ke Strategii romské integrace v určitém smyslu pojata širěji, neboť je zaměřena na všechny obyvatele SVL bez rozdílu jejich etnické příslušnosti. Výstižně je toto popsáno v Dohodě o partnerství, kapitola 3.1.5., str. 208: *V ČR je možné identifikovat **oblasti a cílové skupiny s výskytem nebo zvýšeným rizikem sociálního vyloučení, které jsou v řadě případů spojeny s problematikou chudoby a existencí sociálně patologických jevů. Mezi území s největším rizikem diskriminace nebo sociálního vyloučení jsou v ČR považovány sociálně vyloučené lokality.***

V těchto lokalitách dochází k souběhu faktorů, které výrazně omezují možnosti k **(1) přístupu na otevřený trh práce, (2) přístupu k veřejným službám**, včetně sociálních služeb či vzdělávání, **(3) kontaktu se sociálním okolím, (4) řešení osobních krizí (zadlužení, nemoc, apod.) a (5) politické participaci** či omezují schopnosti a dovednosti těchto možností využívat. Specifickou roli v sociálním vyloučení v českém kontextu hraje **etnicita**. Řešení specifických potřeb těchto lokalit je nejen vzhledem k jejich příčinám vzniku velmi obtížné a nelze jej zvládnout bez širší, koordinované spolupráce více subjektů včetně aktivní pomoci státu. To s sebou nese i diferencovanou aplikaci územní dimenze tj. preference potřeby na specifické oblasti, koncentrace a využití všech dostupných finančních prostředků (evropských i národních) a určení komplexního/integrovaného přístupu při definování podpory s cílem zabránit nárůstu hrozby sociálního vyloučení, reagovat odpovídajícím

¹ Koordinátorem tvorby Strategie romské integrace je Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR a Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny.

způsobem na prohlubující se socioekonomické nerovnosti a snížit riziko chudoby. Vodítkem státních politik v této oblasti jsou Strategie romské integrace a Strategie boje proti sociálnímu vyloučení, které se doplňují v cílech a opatřeních pro řešení situace Romů v ČR a kumulující se chudoby ve vyloučených lokalitách.

I. Vyhodnocení jednotlivých opatření v oblasti Bezpečnosti

Tabulka 1: Plnění opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011-2015 v oblasti Bezpečnosti

	PRIORITA	OPATŘENÍ	GESCE	S P O L U G E S C E	Plněno/ plněno částečně/ neplněno/ plněno jinak
BEZPEČNOST	1.5.1. Bezpečnost v sociálně vyloučených lokalitách	1.5.1.1. Podpora vzniku komunikačních pracovních skupin pro řešení oblasti bezpečnosti v obcích s výskytem sociálně vyloučených lokalit	ASZ		plněno
	1.5.2. Zadlužování, lichva a další organizovaná kriminalita v sociálně vyloučených lokalitách	1.5.2.1. Zřízení pozic specialistů pro řešení případů lichvy	MV		plněno jinak
		1.5.2.2. Výzkum o současné podobě lichvy v sociálně vyloučených lokalitách	ASZ	M V	plněno
	1.5.3. Pomoc obětem trestných činů v sociálně vyloučených lokalitách	1.5.3.1. Ochrana obětí trestné činnosti	MSp		splněno
		1.5.3.2. Bezplatná právní pomoc pro vymezenou skupinu obětí trestných činů či obětí, které jsou nemajetné	MSp		plněno
	1.5.4. Primární prevence	1.5.4.1. Vznik dotačního titulu na preventivní programy v sociálně vyloučených lokalitách	MŠMT		neplněno
1.5.5. Mediální zobrazování sociálně vyloučených lokalit a života v nich	1.5.5.1. Kampaň proti násilí z nenávisťi	ASZ		plněno	

I když byla od roku 2010, kdy původní Strategie boje proti sociálnímu vyloučení pro roky 2011 - 2015 vznikala, realizována některá důležitá opatření, jejichž popis následuje níže a v souvislosti s nimi byly zaznamenány určité pozitivní změny, **k zásadnímu zlepšení bezpečnostní situace v sociálně vyloučených lokalitách a jejich okolí obecně nedošlo.** Stále platí výchozí stav zmiňovaný Strategií, že: „sociálně vyloučené lokality jsou obecně spojeny s vyšší mírou kriminality související s nedostatkem zdrojů, adekvátních sociálních kontaktů a příležitostí a také s rozvojem a šířením sociálních patologií, než je celorepublikový průměr“.

Prostředí většiny SVL je i nadále definováno kombinací nezaměstnaností², špatných životních podmínek v hygienicky a stavebně nevyhovujících nemovitostech, vysoké míry užívání návykových látek a výskytu i nelátkových závislostí (např. gambling), spolu s nízkým právním povědomím a nedůvěrou v instituce. V ČR obecně rozšířená představa o nízké vymahatelnosti práva se v SVL, kde mnozí jsou zároveň obětí a zároveň pachatelem jiné, byť i méně závažné trestné činnosti, stává důvodem vysoké latence i závažné trestné činnosti.

² Dle ČSÚ došlo v roce 2013 ke zvýšení počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání zhruba o 35 000 oproti roku 2010.

Během období platnosti Strategie pokračoval trend vnitrostátní i přeshraniční (SR – ČR; ČR - GB) migrace sociálně znevýhodněných osob, spojený s růstem počtu ubytovacích zařízení a zneužíváním sociálních dávek spojených s bydlením (vč. institutu zvláštního příjemce) ze strany ubytovatelů. Důsledkem tzv. řetězové a/nebo chronické migrace celých rodin, jsou konflikty v lokalitách, neplnění povinné školní docházky u dětí a řada dalších negativních sociálních jevů. Tyto trendy je nutné reflektovat nejen při evaluaci stávající Strategie, ale především při přípravě návrhů priorit a opatření pro Strategii navazující.

V roce 2010 identifikovala pracovní skupina Bezpečnost během přípravy Strategie boje proti sociálnímu vyloučení pro roky 2011 - 2015 následující ústřední problémy týkající se problematiky bezpečnosti v sociálně vyloučených lokalitách:

1) Obtížná či nemožná vymahatelnost práva v SVL.

- S tímto bodem souvisí především to, že 1. 8. 2013 nabyl účinnosti v plném znění zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Tento zákon by měl zlepšit postavení obětí trestných činů a vymahatelnost práva především pro tzv. zranitelné skupiny obětí, mezi něž řada obyvatel SVL spadá. Do určité míry se na částečném zklidnění situace podílí i v roce 2013 novelizovaný zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Ten mimo jiné v § 11 odst. 1 písm. e) umožňuje za vybrané přestupky udělit sankci zákazu pobytu, jež je však z hlediska lidskoprávního přinejmenším diskutabilní.

2) Latence, silná provázanost jednotlivých druhů kriminality v SVL, která ztěžuje vyšetřování případů ze strany policie a zvyšuje neochotu policistů se takto složitými případy zabývat.

- Informace o dříve skrytých jevech a poznatky o některých osobách ze SVL se dle informací z lokalit někdy daří získat díky kvalitní práci Asistentů prevence kriminality (opatření Odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra). Význam tohoto opatření potvrzuje i závěrečná evaluace projektu dostupná na webových stránkách MV ČR³. Motivaci policistů k vyšetřování složitých případů, kde často chybějí či nespolupracují svědci, by mohlo do určité míry zvýšit školení policistů plánované v rámci kampaně Agentury.

Zásadní vliv by také mohl mít projekt *Zavádění policejních specialistů pro práci s romskou menšinou v SVL*, financovaný EEA a norskými fondy, který bude zahájen v roce 2015. Projekt je řízen Ředitelstvím služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR a jeho realizace je plánována na 16 měsíců v období 2015 - 2016. Hlavními cíli projektu jsou: vypracování výchozí komplexní analýzy současného stavu na území ČR; proškolení 15 styčných důstojníků pro menšiny všech Krajských ředitelství policie PČR; proškolení 10 policejních manažerů; výběr cca 40 policejních specialistů ve čtyřech KŘP; zefektivnění činnosti útvarů PČR v oblasti práce s romskou menšinou v sociálně vyloučených lokalitách; zajištění vzájemné výměny informací mezi organizačními složkami Policie ČR, které se bezprostředně podílejí na této problematice; zabezpečení koordinace činností zejména mezi Ředitelstvím služby pořádkové policie, Úřadem služby kriminální policie a vyšetřování, Oddělením vzdělávání, Krajskými ředitelstvími Policie ČR, Ministerstvem vnitra ČR, orgány státní správy a samosprávy a neziskovými organizacemi a dalšími pomáhajícími subjekty. Pracovníci Agentury jsou v kontaktu s vedoucím projektu pplk. JUDr. Mgr. Václavem Vlčkem z Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky.

3) Nedostatečná spolupráce subjektů zabývajících se problematikou bezpečnosti na úrovni obcí a měst, ve kterých se vyskytují SVL.

- Tento nedostatek se v lokalitách, kde působí či popřípadě působila Agentura, částečně daří eliminovat zřizováním pracovních skupin pro řešení oblasti bezpečnosti, v nichž se někdy poprvé sejdou u jednatelského stolu jednotliví aktéři (policie, obecní úřad, NNO a další). Viz opatření 1.5.1.1. Strategie. Také úkolem styčného důstojníka pro menšiny, který působí při všech krajských ředitelstvích Policie ČR a situaci v SVL monitoruje a vyhodnocuje, je nejen zprostředkování efektivní komunikace mezi Policií ČR a menšinami, ale zároveň i usilování o zkvalitnění komunikace s ostatními zainteresovanými institucemi a subjekty.

³ www.mvcr.cz/soubor/ibrs-evaluace-apk-mv-zz-pdf.aspx

4) Nedostatečné vzdělávání policistů o specifikách sociálního vyloučení; v této věci jsou systematicky vzděláváni jen styční důstojníci pro menšiny, chybí vzdělávací modul o této problematice pro řadové uniformované policisty.

- Ministerstvo vnitra a Policie ČR uvádějí, že vnímají vzdělávání příslušníků policie jako jeden z hlavních klíčů k profesionální práci policie a vystupování. Témata související s policejní prací ve vztahu k menšinám, tj. *integrace menšin, lidská práva a práva menšin, problémy multikulturní společnosti* apod., jsou začleněna do vzdělávacích programů na Středních policejních školách, které připravují nově přijaté policisty v rámci tzv. Základní odborné přípravy. Do výuky jednotlivých témat je kromě teoretické přípravy zařazen také nácvik modelových situací a využívání případových studií, jejichž hlavním tématem je komunikace s příslušníky menšin. Rovněž je zajištěna dalším doškolováním k tématu policejní práce s menšinami a boje proti rasismu a xenofobii. Pro přípravu policistů v oblasti práce s menšinami jsou využíváni rovněž externí lektori v rámci realizovaných vzdělávacích projektů ať již ze strany Policie ČR nebo přímo MV.

Styčná důstojnice KŘ PČR v Olomouci iniciovala vzdělávání policistů v oblasti problematiky menšin, specifik sociálního vyloučení, historie Romů a institucionálního zajištění integrace příslušníků romské menšiny. Vzdělávání probíhá od roku 2011 na Vyšší policejní škole a střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově, je určeno převážně policistům, kteří jsou vyčleněni pro práci s menšinami. Dosud se vzdělávání zúčastnilo 370 frekventantů z následujících krajů: Olomoucký, Zlínský, Moravskoslezský. Na vzdělávání participují lektori, kteří mají mimo jiné i praktické zkušenosti z práce s menšinami.

Dalším příkladem vzdělávacích aktivit MV a Policie ČR jsou např. celorepubliková pracovní setkání pro styčné důstojníky a členy jejich pracovních skupin, která odbor bezpečnostní politiky každoročně organizuje ve spolupráci s Policí ČR, akreditované specializované vzdělávací kurzy nebo realizace interaktivních sebezkušenostních tréninků v rámci projektu *Efektivní rozvoj a posilování kompetencí lidských zdrojů* spolufinancovaného z ESF prostřednictvím OP LZZ, které jsou určeny nejen pro krajské styčné důstojníky pro menšiny a členy jejich pracovních skupin, ale i lektory P ČR a další policisty, kteří se při výkonu služby ve zvýšené míře setkávají s příslušníky menšin, včetně cizinců.

Je však třeba upozornit, že nelze zaměňovat problematiku etnických a národnostních menšin a problematiku sociálního vyloučení, protože i když se do určité míry prolínají, každá z nich má svá specifika.

Situaci by mělo pomoci zlepšit také školení policistů plánované v rámci kampaně Agentury pro dva kraje ČR a případné změny ve struktuře policie, spojené s projektem *Zavádění policejních specialistů pro práci s romskou menšinou v sociálně vyloučených lokalitách* (informace o projektu viz bod 2).

5) V hodnocení policistů, ale i dalších pracovníků veřejné správy, nejsou dostatečně zohledněny nadstandardní výkony a aktivity, které v rámci řešení problematiky sociálního vyloučení tito pracovníci vykonávají.

- V této oblasti doposud nedošlo k zásadnímu posunu a situaci by mohl změnit projekt *Zavádění policejních specialistů pro práci s romskou menšinou v sociálně vyloučených lokalitách* financovaný z EEA/Norway grants, který předpokládá určité benefity pro tyto specialisty.

6) Lichva jako jeden z nejtěživějších problémů SVL není v současné době na území ČR podrobněji prozkoumána a popsána; na úrovni policie neexistuje žádná společná metodika, jak proti tomuto fenoménu efektivně postupovat; neexistují specialisté zaměřeni na problematiku lichvy; nesledují se aktuální trendy v lichvě a její částečná institucionalizace.

- Tento bod souvisí s plněním opatření 1.5.2.1. a 1.5.2.2. Strategie (viz. text níže).

7) Sociální služba *Asistent pro jednání s policií a dalšími úřady*, která se zprvu jevila jako úspěšná a měla být postupně rozšířena do většiny obcí s výskytem SVL, byla redukována a zdá se, že v terénu zaniká.

- Dle informací Odboru bezpečnostní politiky MV (dále jen „OBP MV“) v únoru roku 2014 již fungovali pouze dva tito asistenti u organizace DROM v Brně. Organizace Člověk v tísní je nahradila sociální asistencí v trestním a přestupkovém řízení, v Chebu byli nahrazeni terénními pracovníky pro práci v romských komunitách, v Ostravě formou terénní sociální práce a v Karviné terénními programy zaměřenými na SVL. V dalších lokalitách k zavedení asistentů nedošlo a v současné době se zdá, že se toto opatření již více nerozvíjí. Výrazně úspěšnějším se stalo opatření Odboru prevence kriminality MV *Asistent prevence kriminality (APK)*, které je od září roku 2009 rozvíjeno v rámci Programu prevence kriminality a extremismu - Usvit. APK vznikli jako nástroj prevence kriminality a zároveň nástroj zvyšování zaměstnatelnosti obyvatel SVL a jejich přínos je velmi oceňován ve všech lokalitách. Funkce APK nestojí na stejných základech jako Asistent pro jednání s policií a dalšími úřady. Zásadní rozdíl je v kvalifikaci těchto osob. APK nemusí splňovat podmínky a kvalifikaci pro terénní sociální asistenci dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Asistent pro jednání s policií a dalšími úřady však tyto podmínky musí splňovat. Kromě odlišné pracovní náplně a metod práce, je nezanedbatelným aspektem i jiný zdroj financování služby - v případě asistentů podléhajících zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, je možným zdrojem financování také MPSV.

8) Romští obyvatelé SVL jsou jedním z cílů nenávistných projevů příznivců krajní pravice, jsou ohroženi násilím z nenávisti.

- V roce 2013 proběhla další série protiromských demonstrací, jejichž spouštěčem bylo několik menších incidentů mezi zástupci romské menšiny a majoritní společností, kterých pravicoví extremisté dokázali využít. Převážnou většinu demonstrantů často netvořili přímo aktivní příslušníci krajní pravice, ale místní občané, kteří ventilovali svou frustraci a nespokojenost se situací v daných regionech. Skupinky pravicových extremistů a hooligans z různých koutů ČR pak během demonstrací iniciovaly střety s policisty. Pravicoví extremisté se infiltrovali do davu a podněcovali k radikálnějšímu projevu a činům. Často se jim tak podařilo strhnout k násilí a výtržnostem i osoby, které by pravděpodobně bez podobného impulsu pouze pokojně demonstrovaly.

Protestní shromáždění organizovaná krajní pravíci zároveň mobilizovala i scénu jejich odpůrců. K vzájemným střetům však díky přijatým policejním opatřením v podstatě nedocházelo. Způsob organizace bezpečnostních opatření umožnil v několika případech konání protidemonstrací a projevení nesouhlasu s pravicovými extremisty, a to i přímo na samotných protiromských shromážděních. Ze strany Ministerstva vnitra a policie byla zintenzivněna komunikace s médii a byl uplatněn tvrdší postup vůči extremistům, jak na sociálních sítích, tak v průběhu realizace bezpečnostních opatření. To vedlo ke snížení frekvence otevřených protiromských akcí ze strany krajní pravice v závěru roku 2013 a v roce následujícím. Romští obyvatelé SVL jsou však stále častým cílem nenávistných projevů jak extremistů, tak i dalších osob.

Ministerstvo vnitra reflektovalo situaci jednak v Konceptci boje proti extremismu pro rok 2014, jednak se nadále věnovalo metodické činnosti v oblasti práva shromažďovacího. Kromě konzultačních dnů pro metodiky krajských úřadů byl pro potřeby obecních úřadů a policie aktualizován Manuál o právu shromažďovacím. Aktualizace ve formě typizovaných příkladů nastiňuje řešení situací, s nimiž se obce při aplikaci shromažďovacího zákona nejčastěji setkávají. Manuál byl představen na Konferenci k právu shromažďovacímu, která se konala ve dnech 5. a 6. prosince 2013.

V říjnu 2014 odbor bezpečnostní politiky MV ČR předložil návrh zákona, kterým se mění zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, ve znění pozdějších předpisů. Návrh

zpřesňuje práva a povinnosti svolavatelů i účastníků shromáždění, zpřísňuje a upřesňuje postih za porušení zákona, klade důraz na bránění zneužívání práva shromažďovacího a krom jiného též nově umožňuje stanovit podmínky konání shromáždění, např. hrozí-li riziko zastrašování obyvatel v určité lokalitě extremisty (možnost změny trasy), kdy zdůrazňuje i oprávnění zástupce úřadu nebo Policie ČR regulovat na místě závaznými pokyny průběh shromáždění nebo střet více akcí, příp. střet různých práv a svobod. Souběžně s přípravou tohoto návrhu Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost proti zákazu extremistického shromáždění v Českých Budějovicích ze dne 2. 8. 2013, čímž precedenčně potvrdil doposud jen teoretickou možnost úspěšně zakázat extremistické shromáždění, jehož cílem je podněcování nenávisti na základě etnických důvodů či páchání výtržností.

9) Chybí systematická sociální práce s osobami, kterým se blíží konec trestu odnětí svobody a po výkonu tohoto trestu se vracejí zpět do prostředí SVL.

- Tento problém nadále přetrvává.

10) Přetrvává nedostatek fungujících preventivních programů, které by pomáhaly zvyšovat finanční gramotnost i právní povědomí obyvatel SVL, a předcházely vysokému zadlužování, lichvě, obchodování s lidmi apod.

- V této oblasti dochází k postupnému zlepšování zejména v oblasti finanční gramotnosti (nárůst počtu preventivních programů a projektů dluhového poradenství), i když situace stále není ideální. V rámci prioritní osy 3.2 OP LZZ je a bylo podporováno vzdělávání ve finanční gramotnosti a dluhové problematice. Buď přímo jako součást sociálních služeb – terénní programy a sociálně aktivizační služby, anebo jako samostatná fakultativní činnost. V řadě lokalit funguje síť tzv. dluhových poraden, jejichž provoz zajišťují ve většině případů NNO. V polovině roku 2014 OPK MV zahájilo projekt zaměřený na vytvoření jednotného systému v oblasti finanční gramotnosti a prevence předlužení na úrovni územních samosprávných celků - FINGRAM, podpořený OP LZZ a státním rozpočtem⁴.

11) Na vytváření negativního obrazu veřejnosti o SVL a jejich obyvatelích se významnou měrou podílejí média, a to zdůrazňováním negativních témat, jakými jsou kriminalita, závislosti a výskyt sociálně patologických jevů v lokalitách.

- I když za posledních dvanáct měsíců bylo zaznamenáno určité zlepšení úrovně zpravodajství v českých médiích, stále se vyskytují případy, při kterých dochází k evidentní skandalizaci problematiky sociálního vyloučení, kriminalizace Romů a sociálně znevýhodněných. Více např. tisková zpráva Rady pro rozhlasové a televizní vysílání z 1. července 2014: „*Rada upozornila provozovatele FTV Prima, spol. s r. o., IČ 48115908, sídlem Na žertvách 132/24, Praha 8, PSČ 180 00, na porušení ustanovení § 32 odst. 1 písm. j) zákona č. 231/2001 Sb., kterého se dopustil tím, že některé příspěvky odvysílané v období od 9. dubna do 31. května 2014 na programu Prima v rámci rubriky s názvem „Kam se jiní bojí“, jež je součástí Zpráv FTV Prima, vysílaných od 18:55 hodin, utvrzovaly stereotypní předsudky vůči romské menšině*“⁵.

MV ČR si je vědomo důležitosti mediální prezentace, protože připravená a cílená komunikace s veřejností je jedním z účinných nástrojů prevence vytváření negativního obrazu veřejnosti a zvyšování napětí ve společnosti. OTPR MV ČR společně s OTP PP ČR připravilo prezentaci Metodiky mediální komunikace za účelem snižování bezpečnostních rizik v sociálně vyloučených lokalitách pro tiskové mluvčí P ČR a MV ČR.

⁴ více na: www.mvcr.cz/soubor/fingram-ppt.aspx

⁵ http://www.rtv.cz/cz/files/press/TZ_13_14.pdf (str. 8-9)

Plnění priorit a opatření Strategie v oblasti Bezpečnosti:

1.5.1. PRIORITA: BEZPEČNOST V SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALITÁCH

1.5.1.1. Podpora vzniku komunikačních pracovních skupin pro řešení oblasti bezpečnosti v obcích s výskytem SVL

Gesce: Agentura

Popis opatření: Cílem tohoto opatření je podpořit vznik komunikačních pracovních skupin v obcích a městech s výskytem SVL, ve kterých se budou pravidelně setkávat všechny relevantní subjekty zapojené do řešení otázky bezpečnosti (orgány samosprávy, obecní policie, Policie ČR, terénní sociální pracovníci, Úřady práce, Probační a mediační služba, školy, neziskové organizace, případně zástupci SVL).

Indikátor plnění:

Během let 2011 a 2012 měly být v rámci lokálních partnerství v nových lokalitách Agentury zřízeny pracovní skupiny „Bezpečnost“ jako komunikační pracovní skupiny pro problematiku bezpečnosti. Do konce roku 2012 měla být vypracována společná metodika fungování všech pracovních skupin, která měla být následně šířena mezi další obce s výskytem SVL s doporučením ke zřízení takových skupin v dalších obcích.

Termín plnění: 2012 - 2013

Současný stav (k polovině roku 2014, před obměnou lokalit):

- plněno

V obcích v působnosti Agentury je podporován a realizován v rámci lokálních partnerství vznik formalizovaných komunikačních platforem, ve kterých vznikají návrhy opatření k omezování bezpečnostních rizik a pro oblast lokální prevence kriminality. Tyto jsou začleňovány do strategických plánů lokálních partnerství nebo do lokálních strategií prevence kriminality. Do činnosti pracovních skupin se přímo zapojuje lokální konzultant/ka a v dílčích otázkách si může vyžádat podporu agenturního odborného pracovníka pro oblast bezpečnosti. Pracovní skupiny pro bezpečnost fungují v naprosté většině lokalit, kde Agentura působí. Existují v různých obměnách, pod různými názvy a k základní náplni z oblasti bezpečnosti v některých případech přibírají také další související agendu.

Seznam obcí, ve kterých působí pracovní skupina Bezpečnost:

- Rumburk - v rámci města působí Komise prevence kriminality, která zároveň funguje jako pracovní skupina (PS); účastní se i Staré Křečany.
- Jaroměř – PS zde právě zanikla; jednání probíhají individuálně podle priorit strategického plánu lokálního partnerství. V rámci města však nadále působí tzv. Výbor pro bezpečnost a pořádek.
- Krupka - PS Bezpečnost a prevence sociálně patologických jevů.
- Vejprty – PS nebyla zatím vytvořena.
- Štětí - lokální partnerství zde vzniklo doplněním již probíhající skupiny prevence kriminality.
- Osoblaha - PS Prevence kriminality.
- Mikulovice - PS Bezpečnost a prevence (PS se neoficiálně zabývá i sociálními službami)
- Krnov - PS Prevence kriminality.
- Sokolov - PS Sociálně patologické jevy (- jde o prevenci kriminality).
- Kolín - PS Sociálně patologické jevy a sociální služby fungovala 2,5 roku. Před ukončením činnosti Agentury v lokalitě vznikla z iniciativy starosty města PS Prevence kriminality. Jejími členy je starosta, velitel obvodního oddělení Policie ČR, ředitel městské policie, vedoucí sociálního odboru, zástupce Probační a mediační služby a manažer prevence kriminality.
- Kraslice - PS Bezpečnost a prevence sociálně patologických jevů.
- Nové Sedlo - PS Bezpečnost a prevence sociálně patologických jevů. V Novém Sedle se jedná o velmi aktivní skupinu.
- Frýdek-Místek - Prevence sociálně patologických jevů; nejpočetnější pracovní skupina.
- Šternberk - PS Bezpečnost a prevence rizikového chování
- Moravský Beroun - PS Bezpečnost, vzdělání a volný čas

- Dubí - PS Bezpečnost a prevence.
- Mělnicko - PS nebyla zatím vytvořena.
- Žlutice - skupina Bezpečnost a prevence kriminality.
- Poběžovice - skupina Bezpečnost a prevence kriminality.
- Ralsko - PS Prevence sociálně patologických jevů.
- Kadaň - PS pro prevenci kriminality.
- Hodonín – PS neexistuje samostatně, je zapojena do Komise prevence kriminality rady města.
- Odry - PS neexistuje samostatně, je zapojena do Komise prevence kriminality rady města.
- Velké Hamry - společná Pracovní skupina pro vzdělání a bezpečnost.
- Větrní - PS prevence kriminality, která se stane součástí obecní PS.

Metodické výstupy k problematice zakládání komunikačních pracovních skupin pro řešení oblasti bezpečnosti v obcích s výskytem sociálně vyloučených lokalit je možné nalézt na webu Agentury: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/koordinacni-platformy-pro-reseni-problematiky-bezpecnosti-v-svl> a v elektronické i tištěné podobě také v agenturní Příručce pro obce:

http://www.socialni-zaclenovani.cz/07%20-%20Bezpecnost%20a%20kriminalita/07_02.pdf
(kapitola Sdílená bezpečnost a komunitní prevence kriminality – community policing).

Pracovní skupiny nevznikají pouze ve městech, v nichž působí Agentura. Dotační titul MV ČR vyžaduje, pokud chce žadatel čerpat finance, aby měl zřízenou pracovní skupinu nebo komisi prevence kriminality. Tento požadavek vychází ze schválené vládní *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 – 2015* (konkrétně z kapitoly 5.2 na str. 19).

Plnění indikátorů	Plněno
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano.

1.5.2 PRIORITA: ZADLUŽOVÁNÍ, LICHVA A DALŠÍ ORGANIZOVANÁ KRIMINALITA V SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALITÁCH

Opatření: 1.5.2.1. Zřízení pozic specialistů pro řešení případů lichvy

Gesce: MV ČR

Popis opatření:

Opatřením mělo dojít ke zřízení pozice specialistů na řešení případů lichvy v rámci Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ) v rozsahu dvou tabulkových míst. Tito specialisté měli být odborně vyškoleni a detailně seznámeni s problematikou lichvy a se všemi aspekty s ní souvisejícími. Specialisté měli být připraveni intervenovat v místě, odkud by byli ze strany místních složek policie vyžádáni k součinnosti při vyšetřování případu lichvy. Jejich role měla být zejména metodická a koordinační: šlo o zajištění využití adekvátních metod vyšetřování případů, výslechu a ochrany svědků, a další specifické činnosti.

Indikátor plnění:

V rámci ÚOOZ měla být zřízena dvě pracovní místa pro policisty specializované v oblasti lichvy. Měla být vypracována a v praxi ověřena metodika práce těchto specialistů.

Termín plnění: 2013 - 2014

Současný stav:

- **plněno jinak** (došlo k dohodě na způsobu jiného plnění v termínu 2014 - 2015)

Gestor opatření MVČR a Policejní prezidium ČR argumentovali především vysokou latencí této trestné činnosti, nedostatečnými personálními kapacitami, nepříslušností problematiky do agendy ÚOOZ a tím, že policie tuto činnost vykonává ze svých stávajících zdrojů s

využitím specialistů na hospodářskou, majetkovou a násilnou trestnou činnost. 1. náměstek ministra vnitra pro vnitřní bezpečnost zaslal 8. října 2013 Agentuře seznam krajských specialistů na problematiku lichvy, spolu se zdůvodněním, že problematika lichvy je u PČR metodicky řízena a koordinována Odborem hospodářské kriminality Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování. Ze seznamu specialistů na problematiku lichvy je však patrné, že se ve většině krajů jedná pouze o jednu osobu a navíc nebyla zřízena nová tabulková místa, ale pouze přibyla další agenda stávajícím pracovníkům.

Problematika lichvy je stále aktuální a současný stav odpovídá výchozímu stavu popisovanému ve Strategii boje proti sociálnímu vyloučení 2011 – 2015. V lokalitách se lichva vyskytuje ve stejné míře. Nutnost řešení problematiky lichvy je mimo jiné také zmiňována v dokumentu *Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám (pro období let 2013 – 2014)*. Bylo by vhodné zmapovat a popsat aktuální stav problematiky lichvy, po **jednání s Agenturou v dubnu 2014 vypracován Ministerstvem vnitra a schválen 1. náměstkem ministra vnitra pro vnitřní bezpečnost a ředitelem Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR. Agentura tento způsob jiného plnění akceptovala.**

1. Ministerstvo vnitra a Policie ČR plní uložený úkol v alternativní podobě: na úrovni všech krajských ředitelství policie budou nadále působit jako kontaktní osoby policisté, kteří metodicky zajišťují problematiku vyšetřování podezření na spáchání trestného činu lichvy (plněno)

2. Policie zpracovala případy lichvy řešené v posledních několika letech a zpracovala také kazuistiky typických případů lichvy oznámených poškozenými (oběťmi) a řešených policejními orgány. Tyto dokumenty byly v říjnu 2014 předány v listinné podobě zpracovatelům Zprávy při jednání meziresortní skupiny hodnotící plnění úkolů.

Z obou dokumentů vyplývá, že policie se může při objasňování a vyšetřování trestného činu lichvy či trestných činů a přečinů s lichvou spojených často dostat do situace, kdy nemá dostatek důkazů pro úspěšné vedení trestního řízení ukončeného sdělením obvinění. Důkazní nouze pramení především z nedostatku svědků, listinného materiálu nebo jiných důkazů proti pachatelům, časté změny výpovědí z důvodu obav či rodinných vazeb, stahování obvinění ze strany poškozeného apod. Policejní specialisté na lichvu i styční důstojníci pro menšiny PČR se shodují, že **pro úspěšný boj proti lichvě je klíčová spolupráce poškozeného, jeho důvěra v policejní orgány, vytrvalost v podávání svědectví, alespoň elementární finanční gramotnost a existence listinných podkladů (smlouvy, směnky, stvrzenky) či svědectví.**

3. Na základě zpracovaného přehledu dobré praxe **bude navržen obsah, rozsah a cílová skupina školení tak, aby příjemci byli odborníci, kteří se zadluženými a sociálně vyloučenými osobami pracují.** Školení by se mělo zaměřit především na znalost trestního práva, možnosti Policie ČR, rozvoj spolupráce s PČR, vedení trestního řízení a jeho úskalí, práva oběti – poškozeného, práva spotřebitele, informace o postavení a ochraně oběti trestného činu a zvýšení finanční gramotnosti rizikových skupin obyvatel. Mezi těmito odborníky by měli být především terénní sociální pracovníci (obcí i neziskových organizací), kurátoři pro dospělé, pracovníci sociálních poraden a také Asistenti prevence kriminality (zaměstnanci obcí – obecních policií). Návrh postupu:

a. MVČR a Policie ČR ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování vytvoří společný školicí modul pro výše uvedené příjemce, do jehož realizace se vždy dle místní příslušnosti zapojí také policejní specialisté na lichvu a případně další policisté (termín: 1. pololetí 2015)

b. vyškolení výše uvedených odborníků včetně Asistentů prevence kriminality v nejméně 10ti lokalitách s odhadovaným / indikovaným výskytem lichvy (termín: do konce listopadu 2015)

c. ve spolupráci s Policií ČR vyzkoušet efektivitu tohoto postupu na lokální úrovni při odhalování a vyšetřování trestného činu lichvy a zpracovat krátkou evaluaci (termín: prosinec 2015)

d. zapojit policejní specialisty na lichvu do činnosti tzv. Lokálních partnerství, která jsou vytvářena v lokalitách s působností Agentury (termín: 1. pololetí 2015)

4. **MV a PČR využije pro svoji práci výstupy z Kampaně proti rasismu (2014 – 2015)**, kterou realizuje Úřad vlády ČR a v jejímž rámci bude prováděn průzkum lichvy (termín: prosinec 2015).

Plnění indikátorů	Plněno jinak
Relevance návrhu opatření	zařadit poznatky o aktuálním stavu problematiky lichvy a fatálního zadlužování do vzdělávání odborníků vytvořit a realizovat školicí modul pro příslušné odborníky vybudovat funkční systém pro potírání lichvy , který bude vycházet z aktuálního šetření a popisu stavu problematiky, bude reflektovat zejména situaci v SVL a efektivně propojí jednotlivé institucionální aktéry (zejména PČR a sociální služby)
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

Opatření: 1.5.2.2. Výzkum o současné podobě lichvy v sociálně vyloučených lokalitách

Gesce: Agentura

Spolugesce: MV ČR

Popis opatření:

V současné době nejsou k dispozici aktuální data a informace o rozsahu a podobách lichvy na území ČR. Z různých izolovaných zdrojů lze pozorovat ústup původní „úžery“ a naopak nástup lichvy spojené s bydlením, nelegálním zaměstnáváním, obchodem s lidmi, atd. Zřejmé jsou i trendy institucionalizace lichvy, a to včetně tzv. rychlých půjček od nebankovních společností. Je proto nezbytné zpracovat aktuální výzkum, který by monitoroval současné podoby nezákonného půjčování peněz v SVL. Výzkum proběhne na reprezentativním modelu vyloučených lokalit s důrazem na regiony, ve kterých existují indicie zvýšeného výskytu lichvy.

Indikátor plnění:

Dokončení výzkumu o současné podobě lichvy v SVL.

Termín plnění: 2012 - 2013

Současný stav:

- plněno

V červenci 2013 byl připraven text projektu pro zadání výzkumu o současné podobě lichvy v SVL. Realizace výzkumu je financována z fondů EHP/Norway Fund. Program byl schválen norskou stranou 31. 10. 2013 a projekt jako takový byl MF ČR schválen na konci března 2014. Výzkum by měl být realizován do konce doby platnosti Strategie 2011-2015. Podrobnější informace o výzkumu byly prezentovány na setkání pracovní skupiny Bezpečnost dne 14. 8. 2014, které organizovala Agentura.

Plnění indikátorů	Plněno
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ne

1.5.3. PRIORITA: POMOC OBĚTEM TRESTNÝCH ČINŮ V SVL

Opatření: 1.5.3.1. Ochrana obětí trestné činnosti

Gesce: MSp

Popis opatření:

Opatření směřuje k legislativní úpravě zvyšující ochranu obětí trestné činnosti. V této právní úpravě mají být řešeny:

- otázky týkající se ochrany psychické integrity zvláště zranitelných obětí, zejména možnosti omezit jejich styk s pachatelem při současném respektování zásad spravedlivého procesu;
- omezení nutnosti vyslyšet zvláště zranitelné oběti, pokud se již k otázce v průběhu řízení vyjádřily;
- zvýšení efektivity informování oběti o jejích procesních právech a postavení v trestním řízení;
- možnost, aby jako zmocněnec poškozeného vystupovala právnická osoba, která deklaruje ve svých stanovách bezplatnou pomoc obětem trestných činů;
- možnost zavedení institutu důvěrníka poškozeného (osoby odlišné od zmocněnce);
- možnost poškozeného vyjádřit se ke spáchanému trestnému činu a jeho dopadům do jeho života.

Indikátor plnění:

Opatření by měla být provedena v novele trestního řádu a v právním předpise upravujícím postavení obětí trestné činnosti, popř. pokud jde o procesní práva, v novele trestního řádu.

Termín plnění: 2014

Současný stav:

- splněno

Dne 1. 8. 2013 nabyl účinnosti v plném znění zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje práva obětí trestných činů, poskytování peněžité pomoci obětem trestných činů státem, poskytování odborné pomoci a informací obětem a vztahy mezi státem a subjekty, které poskytují služby obětem trestných činů. Důležitá bude otázka promítnutí existence tohoto předpisu do každodenní praxe při ochraně obětí trestné činnosti v SVL. Jedná se o zákon, který obecně posiluje práva obětí trestných činů - mimo jiné tedy i obětí trestných činů v SVL. Cílem bylo vytvořit komplexní úpravu právní ochrany obětí trestných činů. Zákon také rozšiřuje práva obětí trestných činů nad rámec předchozí právní úpravy (například detailně upravuje poučení a informace, které mají být obětem poskytnuty, rozšiřuje práva obětí v trestním řízení a okruh jim poskytované pomoci). Směřuje k odstranění nedostatků předchozí implementace práva Evropské unie, které upravuje postavení obětí v trestním řízení. Zlepšení ochrany obětí by rovněž mělo vést ke snížení latentní (skryté) kriminality, která bývá problémem v SVL. Uvedeným zákonem dochází také k novelizaci trestního řádu - za nejpodstatnější změnu zejména ve vztahu k ochraně před domácím násilím lze považovat zavedení předběžných opatření. Předběžná opatření v trestním řízení mají podobný účel jako předběžná opatření v občanském soudním řízení - tedy prozatímně upravují poměry nebo vztahy obviněného s obětí trestného činu nebo jiným poškozeným, aby bylo zabráněno obviněnému v pokračování v trestné činnosti nebo aby byla odstraněna její příčina nebo podmínka.

Dle informací z terénu se při praktické aplikaci tohoto zákona objevily určité nedostatky, a to zejména přílišný rozsah a nedostatečná srozumitelnost poučení pro oběti trestných činů. Na jednání Meziresortní koordinační skupiny (MKS) Strategie boje proti sociálnímu vyloučení konaném 16. 10. 2014 k tomuto bodu reprezentanti Ministerstva spravedlnosti uvedli, že Policejní prezidium v létě roku 2014 již zpracovalo nový vzor poučení obětí trestných činů, a to jak pokud jde o základní informace pro oběti, tak pokud jde o informace o peněžité pomoci oběti. Dle názoru MSp tento vzor již odpovídá požadavku na formu poučení, která bude srozumitelná pro oběti s menší intelektuální kapacitou, dětské oběti, marginalizované oběti, traumatizované oběti a jinak znevýhodněné nebo dekompenzované oběti.

Plnění indikátorů	Splněno
Relevance návrhu opatření	Relevantní
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

Opatření: 1.5.3.2. Bezplatná právní pomoc pro vymezenou skupinu obětí trestných činů či obětí, které jsou nemajetné

Gesce: MSp

Popis opatření:

Cílem opatření je umožnit vedle stávajících možností poskytnutí bezplatné právní pomoci vymezené skupině zranitelných obětí či obětím, které jsou nemajetné.

Indikátor plnění:

Opatření bude zpracováno do návrhu zákona o obětech trestné činnosti.

Termín plnění: 2014

Současný stav:

- plněno

Plnění tohoto opatření se rovněž týká zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů.

Zákon stanoví, že subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů mají povinnost poskytnout zvláště zranitelné oběti, která tuto pomoc potřebuje, na základě její žádosti bezplatně odbornou pomoc. To však neplatí, jde-li o oběť trestného činu zanedbání povinné výživy (§ 196 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku), nevzniklo-li tímto činem oběti nebezpečí nouze či trvale nepříznivý následek. Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, který nabyl účinnosti v plném znění 1. 8. 2013, v § 2, odst. 4, písm. d) uvádí: „Zvláště zranitelnou obětí se pro účely tohoto zákona ... rozumí oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo trestného činu, který zahrnoval násilí či pohrůžku násilím, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní“. Zejména **zranitelnost z důvodu „životní situace“ by mohla být v praxi vztahována také k obětem trestných činů pocházejících ze SVL.**

Zákon dále stanoví, že bezplatná právní pomoc je oběti na její žádost poskytována podle jiného právního předpisu. § 5 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů dále stanovuje povinnost poskytování bezplatné odborné pomoci. Dle § 5 odst. 1 **subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů mají povinnost poskytnout odbornou pomoc bez zbytečného odkladu bezplatně na základě žádosti zvláště zranitelné oběti, která tuto pomoc potřebuje.** To neplatí, jedná-li se o oběť trestného činu zanedbání povinné výživy (§ 196 trestního zákoníku), nevzniklo-li tímto činem nebezpečí nouze nebo trvale nepříznivý následek.

Odborná pomoc spočívající v poskytování právní pomoci nebo právních informací je poskytována advokáty zapsanými v registru poskytovatelů (poskytování právní pomoci), i nevládními neziskovými organizacemi, které získaly akreditaci Ministerstva spravedlnosti a středisky Probační a mediační služby (poskytování právních informací). Subjekty zapsané v registru mohou (avšak nemají povinnost) poskytovat odbornou pomoc bezplatně i jiným než zvláště zranitelným obětem.

Aplikace tohoto zákona v praxi je značně problematická. Právní pomoc ani právní poradenství nejsou dle stávajícího výkladu zákona o obětech oprávněni poskytovat

poskytovatelé služeb, tj. u MSp akreditované nevládní neziskové organizace, ale pouze advokáti. Z tohoto důvodu mohou akreditované nevládní neziskové organizace zapsané v Registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů⁶ poskytovat pouze právní informace. Institut právních informací přitom není dostatečným způsobem objasněn. Rigidní interpretace například předpokládá, že poskytovatelé služeb mohou obětem poskytnout pouze informaci o jejich právech, nikoli však poradenství.

Záměr zákona o obětech trestných činů jistě nepočítal s problematickou aplikací tohoto zákona. Stávající stav je důsledkem přípravné fáze zákona o obětech, v rámci které své připomínky uplatnila Česká advokátní komora, jež zastává názor, že právní pomoc, včetně poradenství, jsou oprávněni poskytovat pouze advokáti. **Takový stav je však neudržitelný, pro oběti nevýhodný, není v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a se smyslem zákona o obětech.** De facto **znemožňuje přístup ke spravedlnosti v míře, která je obvyklá pro právní stát.**

Je také nezbytně nutné dohlížet na to, aby tyto skupiny obětí byly dostatečně informovány o svých právech a aby jim bezplatná právní pomoc byla skutečně v odpovídající kvalitě a potřebném rozsahu poskytována i advokáty. V současné době je bezplatnost právní pomoci poskytované advokáty obětem trestné činnosti pouze zdánlivá. Kupříkladu řada advokátů má rozsah bezplatné právní pomoci obětem vymezen následovně: „V rozsahu právní porady s klientem nepřesahující jednu hodinu,“ či: „Obětem vymezeným v § 5 odst. 1 předmětného zákona v rozsahu 10 % z realizované právní pomoci“. Což je evidentně zcela nedostačující. Samotné zastupování pak advokáti realizují za úplatu.

Oběti, které se rozhodnou využít služeb advokáta se po první bezplatné konzultační hodině mohou ocitnout opět bez bezplatné právní pomoci, a stojí před volbou, zda právní služby zaplatit, či zda znovu začít vyhledávat podporu, která jim bude poskytnuta zdarma. Takový stav odporuje smyslu zákona o obětech, kterým je mimo jiné předcházení sekundární viktimizaci.

Proto Ministerstvo spravedlnosti ČR navrhlo do Plánu legislativních prací vlády zařadit návrh věcného záměru zákona o státem zajištěné právní pomoci. Má se jednat o sjednocení roztržité právní úpravy poskytování právní pomoci. Cílem je vytvořit systém poskytování právní pomoci a zabezpečit její poskytování fyzickým osobám i právnickým osobám, které v důsledku své materiální potřeby nemohou využívat právní služby k tomu, aby mohly řádně uplatnit a ochránit svá práva. Jedná se tedy o provedení ústavního práva, jež vyplývá z čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Plnění indikátorů	Plněno
Relevance návrhu opatření	Relevantní
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

1.5.4. PRIORITA: PRIMÁRNÍ PREVENCE

Opatření: 1.5.4.1 Vznik dotačního titulu na preventivní programy v SVL

Gesce: MŠMT

⁶ <https://otc.justice.cz/verejne/akreditovanySubjekt/seznam.jsf>

Popis opatření:

Toto opatření zavádí speciální dotační titul (rozvojový program) MŠMT, v rámci kterého budou podporovány preventivní vzdělávací programy pro nezletilé osoby ze SVL, a to především v následujících oblastech:

- a) finanční gramotnost (prevence zadlužování, nácvik hospodaření a osobního/rodinného rozpočtu, rozpoznání rizikových úvěrů a půjček, apod.)
- b) základní právní povědomí (znám svá práva, práva dítěte, na koho a jak se obrátit v případě jejich porušování, nutnost dodržování právních norem atd.)
- c) primární prevence (další programy týkající se základní prevence na školách – nebezpečí drog, alkoholismu, gamblerství, obchodování s lidmi a komerčního sexuálního zneužívání dětí, apod.)

Vzdělávací programy hrazené z prostředků zřízeného dotačního titulu budou určeny k realizaci ve školách a školských zařízeních či v zařízeních nestátních neziskových organizací.

Indikátor plnění:

Bude vytvořen dotační titul - rozvojový program „prevence“.

Termín plnění: 2013 - 2014

Současný stav:

- neplněno

Dle informací z MŠMT dlouhodobě existují pouze programy na podporu romské integrace, podporu romských žáků a studentů SŠ, a na podporu národnostních menšin⁷. Jediný dotační program prevence MŠMT je nespecifický⁸ a v jeho podmínkách není zmíněna ani souvislost se Strategií boje proti sociálnímu vyloučení (jiné související strategie zde zmíněny jsou)⁹, ani cíl podpory preventivních vzdělávacích programů pro nezletilé osoby ze SVL.

Plnění indikátorů	Neplněno
Relevance návrhu opatření	Modifikace opatření následujícím způsobem: posunout termín plnění na rok 2015
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

1.5.5. PRIORITA: MEDIÁLNÍ ZOBRAZOVÁNÍ SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALIT A ŽIVOTA V NICH

1.5.5.1 Název opatření: Kampaň proti násilí z nenávisti

Gesce: Agentura

Popis opatření:

Úřad vlády uskuteční rozsáhlou kampaň proti netoleranci a xenofobii. Jednou z částí kampaně bude rozsáhlá reklamní kampaň upozorňující na problematiku násilí z nenávisti. Součástí kampaně budou i dvě části zaměřené na novináře - půjde o přípravu knihy rozhovorů s oběťmi násilí z nenávisti. Na přípravě kampaně bude Úřad vlády spolupracovat s MV a MŠMT.

Indikátor plnění:

Bude realizována veřejná reklamní kampaň o problematice násilí z nenávisti.

Termín plnění: 2012 – 2014

Současný stav:

- plněno

Program byl schválen norskou stranou 31. 10. 2013 a **projekt jako takový byl MF ČR schválen na konci března 2014**. V přípravě jsou následující aktivity - celostátní mediální kampaň proti násilí z nenávisti (mladí 15 - 25 let); vzdělávací aktivity pro místní aktéry (školy,

⁷ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/dotacni-rozvojove-a-operacni-programy>

⁸ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/dotacni-program-pro-oblast-prevence-2013-2018>

⁹ <http://www.msmt.cz/file/30355>

policie) v Ústeckém a Moravskoslezském kraji; šíření dobrých praxí sociálního začleňování a soužití (starostové a další představitelé měst a obcí, místní organizace a sdružení) a výzkumné aktivity zaměřené na lichvu a migrace.

Podrobnější informace ke kampani byly prezentovány na setkání pracovní skupiny Bezpečnost dne 14. 8. 2014, které organizovala Agentura.

Plnění indikátorů	Plněno
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

Návrhová část pro navazující Strategii boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016-2020 v oblasti bezpečnosti

Východiska:

Akční plán realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2013 až 2015

Koncepce boje proti extremismu pro rok 2014

Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 - 2014

Koncepce romské integrace na období 2014 - 2020 (podkladový materiál pracovní skupiny pro přípravu Koncepce)

Národní strategie boje proti obchodování s lidmi 2012 - 2015

Strategie prevence kriminality 2012 - 2015

Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období let 2013 - 2014

Strategie sociálního začleňování 2014 - 2020

Možná opatření navazující Strategie:

Gesce Agentura:

- **Pokračování v realizaci celostátní mediální kampaně proti násilí z nenávisti** - vzdělávací aktivity pro místní aktéry (školy, policie) nejméně ve dvou krajích; šíření dobrých praxí sociálního začleňování a soužití (starostové a další představitelé měst a obcí, místní organizace a sdružení); komunikace s masmédií, RRTV, etickými komisemi a profesními svazy pracovníků v médiích (zřízení komunikační platformy, šíření dobrých praxí, systematické boření mýtů a poukazování na příklady špatné praxe).
- **Pokračování v podpoře vzniku komunikačních pracovních skupin** pro řešení oblasti bezpečnosti v obcích s výskytem SVL.

Gesce MŠMT:

- **Zařazení oblasti rasismu, xenofobie a násilí z nenávisti do rámcového vzdělávacího plánu škol** jako součásti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.
- **Vznik dotačního titulu na preventivní programy** specializované na problematiku sociálně patologických jevů souvisejících se sociálním vyloučením (pro školy v obcích, kde se vyskytují SVL).
- **Vznik dotačního titulu na sanaci škod, způsobených ve školním kolektivu nenávistnými akty** (ať již individuálními, či masovými) v SVL nebo s problematikou sociálního vyloučení souvisejícími.

Gesce MV ČR:

- **Dlouhodobé vzdělávání PČR** v oblasti práce s oběťmi trestných činů s přihlédnutím ke specifickým situacím v SVL.
- V případě pokračování projektu APK, **zařadit do vzdělávacích aktivit Asistentů prevence kriminality školení zaměřené na práci s oběťmi trestné činnosti** (v dostatečném rozsahu).

- **Hledání dalších zdrojů financování činnosti APK, či způsobu, jak zajistit dobrou kvalitu dohledových služeb,** zakládaných místními samosprávami (např. profesionální mentoring, podmiňující získání určitých výhod).
- **Aktivní pořádání náborových kampaní na práci u policie v oblastech s větší koncentrací příslušníků menšin a sociálně znevýhodněných osob** (např. přes školy, NZDM, komunitní centra, náboženské instituce a různá komunitní shromáždění).
- **Aktivní propagace a oživení institutu Asistenta pro jednání s policií a dalšími úřady** (metodika OBP MV ČR, financování jako sociální služba prostřednictvím MPSV).
- **Vybudování funkčního systému pro potírání lichvy,** který bude vycházet z aktuálního šetření a popisu stavu problematiky v SVL.
- **Zavedení povinnosti poučit pachatele přestupků,** kterým byla udělena sankce, za niž hrozí trest dle § 337 TZ – maření úředního rozhodnutí a vykázaní (prevence tohoto přestupku).

Gesce MSp:

- Zahrnutí možnosti **rozšíření okruhu osob, které jsou oprávněné k poskytování právního poradenství a právního zastupování,** do připravovaného zákona o státem zajištěné právní pomoci.
- Zvážit, zda je možné vhodným způsobem **evaluovat praktické dopady zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)** a jeho využitelnost, zejména **s ohledem na oběti s menší intelektuální kapacitou, dětské oběti, marginalizované oběti, traumatizované oběti, jinak znevýhodněné nebo dekompenzované oběti a obyvatele SVL.**
- **Vyřešení otázky úhrady nákladů řízení protistrany při sporu prohraném nemajetnou osobou.** V praxi může být právní poradenství i zastupování zdarma, ale povinnost uhradit protistraně soudní výlohy je pro některé poškozené tak velkým rizikem, že se raději vzdají obrany svých oprávněných nároků. (Na vině je i nedůvěra v český soudní systém a vymahatelnost práva.)

Ostatní:

- **Odstraňování bariér v přístupu k zaměstnání u osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody.**
- **Zajistit rozvoj a financování „romského mentoringu“** (toto opatření bylo experty vyhodnoceno jako funkční).
- **Vznik specializovaného dotačního titulu pro poskytovatele právních informací a pomoci obětem trestné činnosti** (dle § 5 Zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů), který by zajistil dostatečné financování této oblasti pro celou ČR. Toto opatření by mělo navazovat na legislativní změnu umožňující poskytovatelům služeb obětem (tj. nevládním neziskovým organizacím akreditovaným u MSp) poskytovat obětem právní poradenství a právní zastupování. Více viz. vyhodnocení plnění opatření 1.5.3.2. Strategie.

II. Vyhodnocení jednotlivých opatření v oblasti Bydlení

Tabulka 2: Plnění opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011-2015 v oblasti Bydlení

PRIORITA	OPATŘENÍ	GESCE	SPOLUG ESCE	Plněno/plněno částečně/neplněno/plněno jinak
2.5.1 Standardizace státní podpory sociálního bydlení	2.5.1.1 Zohlednění potřeb cílové skupiny v rámci komplexního řešení sociálního bydlení	MMR MPSV	Agentura MV	Opatření nesplněno ve stanoveném termínu; může však být splněno se zpožděním (koncepte sociálního bydlení má být předložena do února 2015, návrh zákona o sociálním bydlení má být předložen vládě v roce 2016 s účinností od roku 2017).
	2.5.1.2 Zajištění programů podpory pro řízení, rekonstrukce nebo výstavby a provozování sociálního bydlení všech forem - krizové, tréninkové a dlouhodobé (zejména pro neziskové a obecní sociální bydlení)	MMR MPSV	Agentura	Opatření plněno částečně.
	2.5.1.3 Realizace Pilotního projektu garantovaného bydlení	Agentura		Opatření plněno částečně.

Situace v oblasti bydlení sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených obyvatel - žijících mnohdy více či méně segregovaně v tzv. sociálně vyloučených lokalitách (dále jen „cílová skupina“) - se od roku 2011, kdy byla přijata Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015, nejen že výrazně nezlepšila, v některých oblastech lze dokonce hovořit o jejím zhoršení.

Musíme konstatovat pokračující **nárůst počtu SVL** (rozšiřování rezidenční segregace) a **rozšíření segmentu substandardního ubytování** (ubytoven).

První systematické mapování v roce 2006 identifikovalo asi 300 sociálně vyloučených lokalit. Dílčí studie SVL (s určitou výhradou porovnatelnosti z důvodu odlišné metodologie) a předběžné výsledky druhého systematického mapování ukazují, že od té doby došlo ke zvýšení počtu těchto lokalit. Proces rezidenční segregace tedy dále pokračuje a stále více obyvatel žije v SVL, což dlouhodobě zvyšuje rizika narušení sociální a územní soudržnosti.

Zároveň došlo od roku 2011 k výraznému nárůstu počtu domácností a osob, které nebydlí ve standardních bytech, ale dlouhodobě bydlí v ubytovacích zařízeních – ubytovnách. Domácnosti ohrožené sociálním vyloučením, které z různých důvodů ztratily nájemní bydlení v bytech, nezískávají nové nájemní smlouvy v jiných bytech, ale jsou ubytovány na základě ubytovací smlouvy v ubytovnách. Nejedná se pouze o rodiny, které ztratily z různých důvodů nájemní bydlení, ale zvyšuje se i počet mladých rodin s dětmi ohrožených sociálním vyloučením, které nemají šanci získat nájemní smlouvu v obecních bytech, případně prostřednictvím realitních kanceláří. Zvláště postiženy absencí možnosti získat „ první

nájemní smlouvu“ jsou romské rodiny. Ubytovny nemohou být považovány za řešení bytové nouze, protože nejsou uzpůsobené ani vhodné k trvalému bydlení.

Cena bydlení na ubytovnách je v mnohých případech výrazně nadsazená a překračuje místně obvyklé náklady na bydlení, ačkoliv kvalitativní standard ubytování je výrazně nižší, než v bytech. Nadsazené ceny mají také mnohé byty, které jsou pronajímány domácnostem z cílové skupiny.

I přes významné rozdíly v kvalitě jednotlivých zařízení nemají mnohé ubytovací jednotky samostatné sociální zařízení, kuchyně nebo prostory pro praní prádla. Některé ubytovny jsou přeplněné – na jednu ubytovanou osobu připadá nízký počet m² obytné plochy. Také režim ubytoven se odlišuje od režimu života a životních návyků ve standardních bytech. V ubytovnách navíc není – na rozdíl od např. azylových domů – systematicky prováděna sociální práce. Bydlení na ubytovnách má navíc stigmatizující charakter a dále posiluje symbolické vyloučení cílové skupiny (obyvatelé ubytoven mohou být považováni za odlišné, nerovnocenné vůči ostatním obyvatelům). Všechny tyto faktory se odrážejí v častém stěhování obyvatel mezi jednotlivými ubytovny, které jsou často v různých městech, což je rizikové pro školní docházku dětí a znemožňuje dlouhodobou sociální práci. Od ledna 2015 vstupuje v účinnost novela zákona o pomoci v hmotné nouzi a souvisejících zákonů, která mj. upravuje výše doplatků na bydlení a kvalitativní standardy pro ubytovny. Vyplácení doplatku na bydlení v případě ubytoven bude vázáno na souhlas obce, na jejímž katastrálním území se ubytovna nachází. Tyto změny mohou způsobit problémy osobám, které žijí na ubytovnách a jsou v hrazení nákladů souvisejících s ubytováním odkázány na tuto dávku.

Zatímco standard bydlení/ubytování podporovaného pro cílovou skupinu prostřednictvím dávek na bydlení poklesl, náklady státu na podporu bydlení prostřednictvím příspěvku na bydlení (v případech nájemních smluv) nebo doplatků na bydlení (v případech ubytovacích smluv) výrazně narostl. Počet doplatků na bydlení se od roku 2011 zvýšil téměř trojnásobně¹⁰, což mj. indikuje rozšíření segmentu ubytoven. V roce 2012 narostl počet vyplacených doplatků na bydlení do ubytoven z 6,7 tis. na 15 tisíc. Nárůst počtu a objemu vyplacených dávek pokračuje vysokým tempem (meziročně zhruba o 20 %) i v období, kdy ke změnám legislativy nedochází.

Tabulka: Vývoj počtu a nákladů na dávky na bydlení

Dávka	Počet 2011 prům. (tis.)	Objem 2011 prům. (mil. Kč)	Počet červen 2014 (tis.)	Objem červen 2014 (mil. Kč)
Příspěvek na bydlení	119,5	293,4	239,0	805,8
Doplatek na bydlení	26,1	70,9	71,8	264,7

Zdroj: MPSV – Statistická ročenka 2011, Informace o vyplacených dávkách, červen 2014

Nedostupnost bydlení pro cílovou skupinu se nejviditelněji projevuje v případech, kdy bytové domy nebo ubytovny v sociálně vyloučených lokalitách nemohou být z důvodu špatného stavebně-technického stavu dále využívány k bydlení. V těchto případech (např. v lokalitě Ústí nad Labem – Předlice nebo Ostrava – Přednádraží) se jen s velkými obtížemi daří získat náhradní bydlení pro obyvatele těchto domů. Domácnosti, které do té doby bydlely v bytech, získávají většinou jen ubytování v ubytovnách. Dlouhodobě se také nedaří reintegrovat osoby nebo domácnosti z azylových domů a jiných sociálních služeb do standardních bytů.

Vzhledem k výrazně omezené alternativní nabídce bydlení pro domácnosti z cílové skupiny (stále omezenější rozsah obecního bytového fondu a přísná kritéria jeho obsazování,

¹⁰ Nárůst počtu doplatků byl ovlivněn také ukončením deregulace nájemného a legislativními změnami (podmínkami jeho přiznávání).

diskriminace cílové skupiny na trhu s bydlením) vyžaduje řešení vzniklé situace nové koncepční uchopení problematiky sociálního bydlení v kontextu dalších aktivit sociálního začleňování. V této oblasti nebylo od roku 2011 zatím dosaženo významného pokroku (viz dále část 2.5.1.1). V roce 2014 byl schválen vládní návrh novely zákona o pomoci v hmotné nouzi a dalších souvisejících předpisů, který nově upravuje způsob výpočtu doplatků na bydlení na ubytovnách a v jiných ubytovacích prostorech a kontrolu standardů ubytoven. Do legislativního plánu vlády byl zařazen zákon o sociálním bydlení (gestor MPSV, spolugestor MMR a ministr pro lidská práva). Do konce roku 2014 by měla být předložena koncepce sociálního bydlení.

Určitá rizika pro oblast bydlení přinesl také nový zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník účinný od 1. ledna 2014 (dále jen NOZ). Podle NOZ je možné za stejných podmínek jako byt (s nájemní smlouvou) pronajímat také jiný obytný prostor, tedy prostor který není určený k bydlení ve smyslu stavebního zákona a dalších souvisejících předpisů. Toto ustanovení vytváří riziko, že pro bydlení budou nabízeny vedle prostorů de facto splňujících standardní nároky na byty (které ale nejsou jako byty z různých důvodů kolaudované) také další formy substandardních prostorů.

V souvislosti s NOZ je třeba dále monitorovat a vyhodnocovat dopady dalších ustanovení, např. možnosti vypovědět nájemní smlouvu bez přivolení soudu z důvodu zvlášť závažného porušení povinností nájemníka nebo zrušení institutu bytové náhrady.

V období od roku 2011 můžeme pozorovat také pozitivní změny v některých lokalitách. V řadě měst je připravován nebo byl zaveden systém prostupného bydlení (např. ve městech Litvínov, Kadaň, Kolín), nebo byl dále rozšířen již etablovaný systém prostupného bydlení (Ostrava). V několika případech se podařilo také zlepšit stav bytů/bytových domů v sociálně vyloučených lokalitách, v některých případech také se zapojením práce místních obyvatel (např. v lokalitě Most – Chanov). Pozitivní dopady těchto aktivit jsou však velmi omezené na dané lokality.

Plnění priorit a opatření Strategie v oblasti Bydlení:

2.5.1 PRIORITA: STANDARDIZACE STÁTNÍ PODPORY SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

Opatření: 2.5.1.1 Zohlednění potřeb cílové skupiny v rámci komplexního řešení sociálního bydlení

Opatření ukládá Ministerstvu pro místní rozvoj a Ministerstvu práce a sociálních věcí ve spolupráci s Agenturou a Ministerstvem vnitra:

- Zahrnutí navrhovaných forem sociálního bydlení [krizového ubytování, tréninkového bydlení a dlouhodobého sociálního bydlení] mezi nástroje řešení sociální situace osob v bytové nouzi;
- Zavedení mechanismu zjištění bytové nouze v návrzích úpravy legislativy;
- Vytvoření metodiky práce poskytovatelů sociálních služeb s nájemníky tréninkového bydlení.
- Zahrnutí cílové skupiny [osob ze sociálně vyloučených lokalit či osob sociálním vyloučením akutně ohrožených] do komplexního řešení sociálního bydlení;

- Opatření nebylo splněno.

Gestoři sice zpracovali návrh komplexního řešení sociálního bydlení, ten ale neobsahoval opatření, jež by dostatečně reflektovala potřeby cílové skupiny. Návrh nezahrnoval ani jednotlivé formy sociálního bydlení. Metodika práce poskytovatelů sociálních služeb s nájemníky tréninkového bydlení nebyla zpracována.

Opatření navazuje na úkol „návrh komplexního řešení sociálního bydlení s využitím institutu tzv. bytové nouze“ z Koncepce bydlení ČR do roku 2020. Ten měli gestoři (MMR a MPSV) původně splnit do června 2012. Termín splnění byl následně posunut na konec roku 2013. V tomto termínu sice gestoři zpracovali nejprve návrh vymezení osob v bytové nouzi a následně i Komplexní řešení sociálního bydlení (jež bylo později přejmenováno na Koncepci sociálního bydlení ČR), ani jeden z dokumentů nebyl ale schválen. Agentura (vedle dalších

subjektů) vůči oběma dokumentům uplatnila řadu zásadních připomínek – především s ohledem na skutečnost, že jejich implementace do praxe by nejen že nepomohla řešit situaci nemalé části lidí v bytové nouzi, ale hrozilo by dokonce, že by se situace prohloubila. Návrh vymezení osob v bytové nouzi v rozporu s evropskou typologií bezdomovectví a vyloučení z bydlení ETHOS, za lidi v bytové nouzi nepovažoval osoby žijící v substandardních formách ubytování (v bytové nouzi podle něj není nejen ten, kdo bydlí /v bytě/, ale ani ten, kdo užívá obydlí /širší pojem zahrnující mj. ubytovny/). Podle návrhu navíc měly být z vymezení bytové nouze (a tedy i z následné podpory) vyloučeny domácnosti, jež si svoji situaci způsobily vlastním přičiněním a také některé další domácnosti (např. ty, jejichž jeden člen byl vyloučen z evidence Úřadu práce).

Koncepce sociálního bydlení ČR sice již s návrhem vymezení osob v bytové nouzi nepracovala (ač byl dokument jednou z jejích příloh) a deklarovala, že vychází z typologie ETHOS. Nicméně návrhy, jež v ní byly obsaženy, neměly potenciál přinést zásadní změnu dosavadních negativních trendů. Předložené dokumenty nezohledňovaly potřeby cílové skupiny strategie.

Nová vláda, která se ujala úřadu počátkem roku 2014, zadala zásadní revizi připravené koncepce a přípravu samostatného zákona o sociálním bydlení. Koncepce by měla být předložena vládě ke schválení do konce února 2015. Vedení gesčních ministerstev se shodla na potřebě řešit situaci mj. lidí nejvíce vystavených sociálnímu vyloučení, včetně toho, že určité neshody panují ohledně definice cílové skupiny. „Páteří“ koncepce má být nově **zajištění standardního bydlení /v bytech/**. Existuje zde šance, že řešený úkol bude nakonec splněn, byť opožděně.

Plnění indikátorů	Opatření nesplněno.
Relevance návrhu opatření	Plně relevantní
Mělo by být opatření součástí aktualizované Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano (nebude-li úkol splněn do zahájení aktualizace Strategie, což není v souvislosti s pracemi na revizi Koncepce sociálního bydlení ČR vyloučeno).

Opatření: 2.5.1.2 Zajištění programů podpory po řízení, rekonstrukce nebo výstavby a provozování sociálního bydlení všech forem - krizové, tréninkové a dlouhodobé (zejména pro neziskové a obecní sociální bydlení)

Opatření ukládá Ministerstvu pro místní rozvoj a Ministerstvu práce a sociálních věcí ve spolupřesici s ASZ:

- zpracovat evaluaci a nastavit rozvoj stávajících podpůrných programů MMR, SFRB a MPSV,
- provést analýzu možností vyššího zapojení bytového fondu obcí.

Termín: 2013

- Opatření plněno částečně.

Průběžně byly realizovány programy Ministerstva pro místní rozvoj a Státního fondu rozvoje bydlení na podporu výstavby nebo rekonstrukcí nájemního bydlení pro vymezené cílové skupiny. Evaluace proběhla prostřednictvím projektu TA ČR, bez zapojení ASZ. Projekt „Chování jednotlivých aktérů na trhu s byty včetně analýzy 3E zásahů veřejné moci“ byl na základě požadavku MMR realizován prostřednictvím TA ČR v roce 2013. V rámci řešení projektu byly vyhodnoceny jednotlivé finanční nástroje bytové politiky MMR, SFRB, MPSV a MF. Součástí projektu byla jako výsledek „Metodika pro pravidelné a průběžné hodnocení používaných nástrojů bytové politiky z pohledu jejich efektivity, hospodárnosti a účelnosti“¹¹, která byla certifikačním orgánem schválena 24. 6. 2014. Tato metodika byla zpracována na základě zahraničních zkušeností. Metodika je v současnosti implementována na jednotlivé dotační tituly MMR z oblasti bydlení. Implementační proces bude ukončen v lednu 2015. Metodika využívá především kvalitativní formy hodnocení,

¹¹ <http://www.urspraha.cz/data/files/CM-WORD-25-6-2014-2-.pdf>

zaměřuje se však především na realizaci programu a projektů do okamžiku kolaudace. Předmětem evaluace nejsou následně dosažené přínosy pro sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené občany, které je využívají, jejich další potřeby při začlenění do bydlení, možný vývoj životní situace těchto rodin a rizik ztráty bydlení a další otázky, které jsou relevantní z pohledu priorit Strategie boje proti sociálnímu vyloučení. MMR předpokládá, že po schválení Koncepce sociálního bydlení bude aktualizována, příp. zpracována nová, Koncepce politiky bydlení, tentokrát do roku 2025 (obdobně jako Koncepce sociálního bydlení). V rámci tohoto materiálu by měl být navržen také analytický postup reagující na výše uvedené požadavky evaluace.

MMR každoročně realizuje program na podporu vzniku sociálního bydlení. O dotaci může požádat obec, nezisková organizace i jiná právnická osoba na výstavbu, rekonstrukci nebo pořízení nájemního bydlení určeného jako sociální bydlení pro osoby s nízkým příjmem, osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách a osoby s dalšími sociálními handicap (vstupní byty) a na bydlení pro seniory a osoby se zdravotním postižením (pečovatelské byty). Všechny tyto byty jsou určeny pro dlouhodobé nájemní bydlení. Na vstupní byty je vynakládána zhruba polovina prostředků.

Státní fond rozvoje bydlení spravuje úvěrové nástroje, na podporu výstavby, rekonstrukci a pořízení nájemního bydlení podle nařízení vlády č. 284/2011, Sb. Podstatou těchto nástrojů je poskytnutí zvýhodněného úvěru (s nižším úrokem, než nabízejí komerční banky). Zájem o tyto nástroje mezi obcemi klesá. Obec musí úvěr splácet, což ji vede k minimalizaci rizika a tedy v konečném důsledku k tomu, že byty nenabízí z jejich pohledu „rizikovým“ nájemníkům, u kterých mohou vznikat problémy s pravidelným placením nájmu. Většina projektů je zaměřena na bydlení seniorů (str. 27 odst. 2 a 3).

Podle analýzy sociálně vyloučených romských lokalit v roce 2006 (GAC 2006) byl stav bytových domů v 6 % lokalit neobyvatelný, ve 25 % špatný a v 50 % solidní. Stav „solidní“ však v analýze znamenal „některá okna či dveře rozbité, omítka narušená ve větším rozsahu, plísně v malé míře, místy neudržované společné prostory atd.“, tedy pod běžným standardem. Vývoj po roce 2006 vedl k dalšímu zhoršení tohoto stavu – nárůstu počtu SVL. Úplnou nebo částečnou rekonstrukci tedy vyžadují domy až v 80 % SVL. Více než polovina SVL existovala v obecním bytovém fondu. V tomto kontextu je slabinou existujících programů absence dotačního titulu na rekonstrukce nájemního bydlení – dotace je možné získat pouze na rekonstrukci zcela neobsazených bytových domů, nikoliv bytů ve špatném stavu, které jsou však využívány. Nabízené úvěrové nástroje jsou pro vlastníky nemovitostí spojeny s rizikem neschopnosti splácet v případě rozšíření neplatičství.

Plnění indikátorů	Opatření plněno částečně.
Relevance návrhu opatření	Plně relevantní
Mělo by být opatření součástí aktualizované Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano (nebude-li úkol splněn do zahájení aktualizace Strategie, což není v souvislosti s pracemi na revizi Koncepce sociálního bydlení ČR vyloučeno).

Opatření: 2.5.1.3 Realizace Pilotního projektu garantovaného bydlení

Opatření ukládá Agentuře:

- Naplnění garančního fondu
- Výběr pilotních lokalit
- Výběr provozovatelů pilotu garantovaného bydlení
- Realizace a monitoring pilotu
- Vznik produktu komerčního pojištění
- Vyhodnocení pilotu garantovaného bydlení

Termín: 2013

- Opatření plněno částečně.

Pilotní projekt byl doposud částečně realizován. Některá z opatření byla realizována opožděně a/nebo v menším rozsahu, než projekt původně předpokládal. Realizace projektu nadále probíhá.

Realizace pilotního projektu započala hned v druhé polovině roku 2011 (bezprostředně po schválení Strategie). Díky nadaci Open society fund byl naplněn garanční fond. Pilotními lokalitami se stal Cheb a Havířov. Dále byly zpracovány soubory smluv, jež tvoří právní rámec fungování pilotního projektu. Po počáteční fázi nabral projekt velké zpoždění. Důvodů přitom bylo několik. V jednom případě (v Chebu) došlo po vleklých jednáních ke změně na pozici provozovatele projektu (původní organizaci nahradilo sdružení Kotec), v obou případech se pak protahovalo spuštění nižších stupňů tzv. dostupného bydlení, jejichž absolvování je, resp. původně bylo, předpokladem vstupu klientů do garantovaného bydlení. Agentura vedla jednání s několika městy a vlastníky bytového fondu (jednání vedla jak s největšími vlastníky, tak i s malými vlastníky jednotlivých bytů). Ačkoliv pilotní projekt vesměs všechny oslovené subjekty zaujal, většina z nich byla opatrná a prozatím se rozhodla do projektu nezapojit. Větší zájem o zapojení Agentura vysledovala u vlastníků, kteří již mají zkušenosti s pronájmem bytů sociálně vyloučeným rodinám. Šlo bohužel často o pronajímatele, jejichž praktiky nejsou z etických důvodů zcela akceptovatelné. Nakonec bylo – z výše zmíněných důvodů – rozhodnuto o nahrazení jedné pilotní lokality (Havířov) jinou (Most), kde se role provozovatele systému ujala Oblastní charita Most. Později Agentura vyjednala spolupráci ještě s jedním poskytovatelem (brněnským IQ Roma servisem). I když je fungování projektu, resp. jednotlivých domácností zapojených do projektu, po celou dobu průběžně monitorováno, je počet domácností, jež se do něj doposud zapojily příliš malý (jde celkem o pět domácností), stejně jako je doba, po kterou jsou tyto domácnosti zapojeny, příliš krátká na to, aby bylo možné provést celkové vyhodnocení projektu. Ze stejného důvodu považujeme jednání s pojišťovacími domy o vytvoření specifického pojišťovacího produktu (pojištění proti riziku neplacení nájemného a proti riziku poškozování bytu) za předčasné.

Plnění indikátorů	Opatření plněno částečně
Relevance návrhu opatření	Relevantní
Mělo by být opatření součástí aktualizované Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano (dokončení pilotování nástroje přesáhne období platnosti stávající strategie).

Návrhová část pro navazující Strategii boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016-2020 v oblasti Bydlení

Východiska:

Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 - 2015

Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020

Koncepce romské integrace 2014 -2020

Koncepce sociálního bydlení ČR (má být předložena vládě do konce roku 2014)

Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020

Národní program reforem České republiky 2014

Pravděpodobné priority aktualizované Strategie boje proti sociálnímu vyloučení:

- Odstranění bytové nouze a bezdomovectví v cílové skupině prostřednictvím podpory různých nástrojů.
- Prevence prostorové segregace a zajištění optimálního sociálního promísení.

Příklady opatření:

- Zajištění bytových potřeb cílové skupiny v koncepci sociálního bydlení a navazujícím zákoně o sociálním bydlení (navazuje na nesplněný cíl ke komplexnímu řešení sociálního bydlení)
- Zohlednění potřeb cílové skupiny v investičních programech souvisejících s bydlením a jejich systematické vyhodnocování (navazuje na nesplněný cíl z minulého období)
- Zajištění návazných aktivit sociálního začleňování v lokalitách nové výstavby sociálního bydlení („v návaznosti na očekávanou vyšší podporu výstavby a rekonstrukce sociálního bydlení (např. IROP) zajistit jeho provázání s dalšími aktivitami)
- Aktivní spolupráce na realizaci pilotního projektu řešení bezdomovectví rodin přístupem „housing first“ v obcích spolupracujících s Agenturou (v Česku chybí přímá zkušenost s aplikací stále častěji doporučovaného modelu, kdy je bezdomovcům rychle a bez dalších podmínek poskytnuto standardní bydlení. Projekt v gesci MPSV a spolugesci Agentury umožní adaptovat metodologii přístupu v českém kontextu.
- Aktivity proti diskriminaci na bytovém trhu (osvětová kampaň u relevantních aktérů – realitních kancelářích, majitelů bytových domů, zahrnutí zákazu diskriminace do dobrovolných nebo povinných etických kodexů/principů relevantních organizací)
- Zavedení nástrojů tzv. inkluzivního bydlení do oblasti územního plánování (stanovení povinnosti, či vytvoření nástrojů motivace investorů stavebních projektů vyčlenit určitý podíl nově postavených bytových jednotek pro účely sociálního bydlení). Tento přístup, stále častěji užívaný v zahraničí, přispívá vedle zvýšení dostupnosti bydlení pro nízkopříjmové skupiny také ke zvyšování sociálního promísení.

Nedílnou součástí každého opatření by mělo být vyhodnocení jeho efektivity a dopadů na obyvatele sociálně vyloučených lokalit.

III. Vyhodnocení jednotlivých opatření v oblasti Sociálních služeb, rodiny a zdraví

A) Oblast sociálních služeb a zdraví:

Tabulka 3: Plnění opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011-2015 v oblasti sociálních služeb

	PRIORITA	OPATŘENÍ	GESCE	SPOLUGE SCE	Plněno/plněno částečně/neplněno/plněno jinak
Sociální služby, rodina a zdraví	3.5.1. Vytvořit metodiku pro plánování rozvoje sociálních služeb na úrovni obcí a krajů	3.5.1.1. Definovat povinnost plánovat rozvoj sociálních a navazujících služeb pro obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodu	MPSV	Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
	3.5.2. Vytvořit funkční sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách, sociálních služeb pro rodinu	3.5.2.1. Vytvořit parametry k nastavení sítě sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách	Agentura	MPSV, kraje	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
		3.5.2.2. Propojit plánování rozvoje sociálních služeb a jejich financování, vytvoření metodiky k tomuto procesu	MPSV		PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
		3.5.2.3. Revidovat stávající definice sociálních služeb - raná péče, podpora samostatného bydlení, domy na půl cesty, azylové domy v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění..., ve vztahu k potřebám obyvatel sociálně vyloučených lokalit	MPSV	Agentura	PLNĚNO JINAK
		3.5.2.4 Podpora vzniku, rozšíření a inovací sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách	MPSV		PLNĚNO
	3.5.3. Vytvořit multidisciplinární přístup v rámci SPOD a sociálních služeb a stanovit	3.5.3.1. Vypracovat specifický multidisciplinární standard práce s osobami ze sociálně vyloučených lokalit	Agentura	MPSV, MŠMT, MV, ÚV, kraje, obce	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ

	kompetence veřejné správy a ostatních subjektů	3.5.3.2. Zavést metodu "case management" jako základ přímé práce se sociálně vyloučenými klienty na multidisciplinární úrovni, která je zákonem vyžadována	MPSV	MŠMT, MZd, MSp, MV	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
		3.5.3.3. Zřídit koordinační tým služeb subjektů pracujících s lidmi v sociálně vyloučených lokalitách. Vytvořit jeho prováděcí metodiku	MPSV	MŠMT, MS, MV, Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
	3.5.7. Zlepšení dostupnosti zdravotní péče a prevence	3.5.7.1. Zavést pozici zdravotně-sociálního pomocníka v rámci terénních programů	MPSV	MZd, Agentura	PLNĚNO JINAK
Regionální rozvoj	6.3.1. Rozvoj komunitní práce	6.3.1.1. Metodika komunitní práce	MPSV	Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ

V oblasti sociálních služeb pro sociálně vyloučené obyvatele byly nedostatky spatřovány především v rozložení a kvantitě sociálních služeb na území krajů a obcí, kde se vyskytují sociálně vyloučené lokality. Pokrytí službami sociální prevence a tematicky relevantního odborného poradenství na území krajů a obcí s rozšířenou působností bylo hodnoceno jako nepříliš koncepční, nahodilé, bez opory ve střednědobých plánech rozvoje sociálních služeb, vycházejících z analýz potřebnosti konkrétních sociálních služeb. Dostupné služby byly jen výjimečně koordinovány, což vedlo k bílým místům na mapách pokrytí, nebo naopak k duplicitám. Absence plánování sociálních služeb na obecní úrovni vedla ke konzervování problému sociálního vyloučení a ke snižování odpovědnosti samospráv za organizaci služeb na vlastním území. Plánování na úrovni krajů bylo metodicky neukotvené, často vycházelo spíše z popisu již existujících služeb, než z potřebnosti. Zároveň postrádalo vazbu na financování, chyběla opora v jednotném zadání tvorby plánů pro kraje, obce s rozšířenou působností, popř. mikroregiony.

V zásadě v časovém překryvu s účinností Strategie spustilo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR systémový projekt Podpora procesů v sociálních službách, jehož účelem je *podpořit dostupnost sociálních služeb vůči jejich uživatelům například prostřednictvím efektivního a transparentního prostředí řízení, distribuce a monitoringu finančních prostředků vynakládaných veřejnými rozpočty na oblast sociálních služeb*. Některé cíle projektu vyplývají z analogických problémů v sociální realitě na úrovni všech regionů a cílových skupin, jako byly popsány v užším kontextu sociálně vyloučených lokalit ve Strategii. Jedná se zejména o záměry:

- *zajistit přehlednost, transparentnost, kontrolu a vykazování poskytovaných sociálních služeb, včetně stanovení jejich nákladovosti*

- *podpořit distribuci finančních prostředků na základě provázání rozhodování o finančních prostředcích na zajištění sociálních služeb na úrovni územních samospráv a národní úrovni s procesy plánování dostupnosti a síťování těchto služeb.*

Některá opatření Strategie jsou dotčena jinými cíli projektu Podpora procesů v sociálních službách, které sice nejsou orientovány na shodné výsledky, ale výchozí situaci mohou změnit způsobem, který nedostatky popsané ve Strategii vyřeší jinak. Jedná se zvláště o cíl:

- *na základě případných zjištění navrhnout legislativní úpravy jak definic, tak i strukturálních změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, případně i dalších právních norem, a to zejm. část jeho plnění zahrnující změnu typologie sociálních služeb, včetně dopadu na jejich zpřístupnění různým cílovým skupinám.*

Ve sledovaném období v rámci souboru změn, označovaných jako „sociální reforma I.“, došlo také k přesunu kompetencí v oblasti výplaty nepojistných sociálních dávek z obcí na Úřad práce ČR s tím, že uvolněné personální kapacity je vhodné využít k výkonu sociální práce. Opatření bylo přijato s rozporuplnou odezvou, vedenou ze strany obcí zejména obavou, že přijdou o svou pozici v sociální oblasti, kterou vykonávaly převážně v přenesené působnosti, a jejich role v samostatné působnosti se reformou nezmění, spíše zhorší. Obavy, že řada obcí ztratí zájem o výkon sociální práce na svém území se v první fázi reformy v r. 2012 spíše potvrzovaly, vydání metodických pokynů MPSV a systematictější aktivity v oblasti nastavení účelu sociální práce na obcích a vzdělávání pracovníků vedly v letech 2013-2014 ke zlepšování situace, ale působnost obcí s rozšířenou působností při zajišťování sociálních služeb podle § 92 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění, resp. konkrétní naplňování ustanovení zákona nemá v mnoha obcích konkrétní obrysy a koordinační role ve vztahu k sociálním službám není jasná ani obcím, ani poskytovatelům služeb. Navíc pokles počtu sociálních pracovníků na úrovni obcí v r. 2012 nelze plně vysvětlit dopady reformy, spíše než s úbytkem zdrojů a témat (potřebnosti sociální práce) souvisel v některých případech s prioritami obcí.

Novelizace zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění, přinesla do r. 2014 dílčí změny, které na opatření Strategie neměly zásadnější vliv, s výjimkou § 100a, který určitým způsobem přispěl k prohloubení spolupráce mezi OSPOD a sociálními službami. Zásadní normou pro tuto spolupráci však byla novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, s účinností od 1. 1. 2013 (zákon č. 401/2012 Sb.).

Koordinovaná práce služeb subjektů pracujících s lidmi v SVL je postupně zaváděna jak na úrovni obce – sociální a další veřejné služby, tak na úrovni sociálně-právní ochrany dětí. Ve vztahu k vyloučeným lokalitám je nespécifická. Zejména v oblasti SPOD existuje jasný legislativní rámec této spolupráce, podpořený výklady, vzdělávacími aktivitami a veřejně dostupnými metodickými příručkami MPSV, některých krajů a nestátních institucí. Metody koordinované spolupráce typu case management, případové konference apod. na úrovni obce mají oporu spíše v metodických doporučeních MPSV, některé kraje v individuálních projektech či nestátní subjekty v akreditovaných programech v nich pracovníky obcí a sociálních služeb vzdělávají. Realizace v praxi však dosud není rozšířena a vyskytuje se spíše v časově omezených projektech, kde je určitá forma partnerství podmínkou výzvy. Zpětné vazby z obcí se sociálně vyloučenými lokalitami označují za překážku využití case managementu nedostatek vlastních kapacit, nedostatek služeb (k jejichž koordinaci by mělo docházet), potřebu zapojení jiných veřejných služeb do case management týmu, jejichž spolupráce není v některých lokalitách optimální. V tomto smyslu se ukazuje spolupráce se sociálními službami místy méně obtížná, na rozdíl od spolupráce s OSPOD, Úřadem práce nebo odborníky z oblasti zdraví.

Plnění priorit a opatření Strategie v oblasti Sociálních služeb:

3.5.1. PRIORITA: VYTVOŘIT METODIKU PRO PLÁNOVÁNÍ ROZVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB NA ÚROVNI OBCÍ A KRAJŮ

3.5.1.1 Název opatření: Definovat povinnost plánovat rozvoj sociálních služeb pro obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodě

Cíl opatření:

Povinnost plánování rozvoje sociálních služeb pro obce s rozšířenou působností. Zajištění dostupnosti, komplexnosti a kontinuity potřebných služeb na území obce.

Indikátor plnění:

Novelizace zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zpracování nové metodiky přípravy střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb.

- opatření je plněno částečně

V projektu Podpora procesů v sociálních službách má v klíčové aktivitě 005 dojít k přípravě systémového, koordinačního a metodického prostředí pro zajištění provázání financování a plánování sociálních služeb krajů a MPSV ČR. Termín realizace aktivity byl do 31. 1. 2012. Ze stanovených výstupů je zpracována analýza existujících krajských plánů a pracovní verze „Metodiky pro vytváření optimální krajské sítě sociálních služeb a pro plánování finančních prostředků v rámci procesů vytváření krajských střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb“, která by měla být dopracována v souvislosti s novelizací zákona č. 108/2006, o sociálních službách. Novela zákona o sociálních službách ve znění zákona č. 254/2014 Sb. s účinností od 1. 1. 2015, ukládá v § 94 písm. f) obcím spolupracovat s krajem „při určování sítě sociálních služeb na území kraje; za tím účelem sděluje kraji informace o kapacitě sociálních služeb, které jsou potřebné pro zajištění potřeb osob na území obce a spoluvytváří podmínky pro zajištění potřeb těchto osob“ a analogicky v § 95 písm. h) ukládá krajům přihlížet k informacím obcí sděleným podle § 94 písm. f). Podpora rozvoje sociální práce v obcích II. a III. typu bude od r. 2015 zajištěna i prostřednictvím příspěvku formou účelové dotace, který uvedená novela zavádí.

Indikátory opatření nejsou plněny ve smyslu stanovení povinnosti obcí plánovat, ale je snaha pevněji provázat krajskou a obecní úroveň plánování sociálních služeb citovaným ustanovením právního předpisu, na krajské úrovni jsou nastavovány procesy, které mohou ve stanovených termínech pozitivní výsledky přinést - spolugesce však nemá k dispozici mezivýstupy. Přestože MPSV upozorňovalo na náročnost úkolu, připravilo v roce 2014 novelu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, kde došlo jednak k rozšíření definice pojmu „střednědobý plán rozvoje soc. služeb“, jednak k uložení spolupráce mezi obcemi a kraji při určování sítě sociálních služeb. K samotnému „posílení spolupráce“ novelou aktuálně nedošlo.

3.5.1.1 Definovat povinnost plánovat rozvoj sociálních služeb pro obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodu	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV Spolugesce: Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	2013 - 2014
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO	

3.5.2. Priorita: Vytvořit funkční síť sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách, síť sociálních služeb pro rodinu

3.5.2.1 Název opatření: Vytvořit parametry k nastavení sítě sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách

Indikátor plnění: Metodický dokument, který bude obsahovat doporučující kapacitní a číselně vyjádřené nastavení sociálních služeb na území s výskytem sociálně vyloučených lokalit.

- opatření je plněno částečně

Předpokládané vytvoření metodického dokumentu ve spolupráci Agentury a MPSV, který by obsahoval doporučující kapacitní a číselně vyjádřené nastavení sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách. To je však podmíněno přístupem k určité datové základně. Má-li dokument modelovým způsobem popsat ve vztahu k počtu osob v SVL, jak by mělo vypadat optimální nastavení sociálních služeb, musí vycházet z konkrétních hodnot. MPSV v rámci projektu Podpora procesů v sociálních službách usiluje o vytvoření nástroje pro plánování a rozvoj sociálních služeb, pro tvorbu strategických dokumentů, pro boj s chudobou, kriminalitou a sociálním vyloučením a pro zefektivnění financování v oblasti sociálních politik v podobě GIS map. Tento nástroj není gestorovi opatření dostupný, stejně tak není k dispozici ani jiný zdroj dat. Podle sdělení MPSV aktuálně probíhá šetření, zda je možné implementovat informační systém na stávající platformu MIS MPSV za stávajících smluvních podmínek. Předpokladem realizace implementace byl duben - říjen 2014. Identifikátory byly průběžně projednávány se všemi zájemci o využití tohoto softwaru. Z tohoto důvodu gestor opatření vytvořil pouze obecná vodítka (výčet činností služeb sociální práce pro zabezpečení potřeb v SVL, včetně popisu jejich obsahu a zajištění) pro nastavení parametrů sociální sítě zohledňující řešení problematiky sociálně vyloučených lokalit a potřeby obyvatel SVL, která zpracoval v metodice *Koordinace sociálních služeb v obcích se sociálně vyloučenými lokalitami*. Tato metodika bude publikována ke konci roku 2014.

3.5.2.1 Vytvořit parametry k nastavení sítě sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: Agentura Spolugesce: MPSV, kraje	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	2013
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	NE	

3.5.2.2 Název opatření: Propojit plánování rozvoje sociálních služeb a jejich financování, vytvoření metodiky k tomuto procesu

Cíl opatření:

Provázání financování sociálních služeb za předpokladu jednotné metodiky plánování sociálních služeb.

Indikátor plnění:

Regulace přidělování dotací podle střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb

Vytvořená jednotná metodika pro tvorbu střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb

- opatření je plněno částečně

Opatření je zajišťováno v rámci projektu Podpora procesů v sociálních službách. V jeho plnění dochází k časovému posunu. Gestor uvádí, že je k dispozici pracovní verze Metodiky pro vytváření optimální krajské sítě sociálních služeb a pro plánování finančních prostředků v rámci procesů vytváření krajských střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb, kterou je zapotřebí v rámci projektu dopracovat zároveň s „Kritérii kvality plánování sociálních služeb na krajské úrovni“ (dále jen Kritéria). Oba zmíněné materiály by se měly doplňovat a tvořit jeden logický celek, který bude především vymezovat základní postupy při vytváření sítě sociálních služeb a financování sociálních služeb (které budou do sítě zařazeny) a také

obsah krajských střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb. V současné době pracuje na Kritériích expertní skupina, Metodika bude dokončena v rámci prací na „velké“ novele zákona č. 108/2006 Sb., o soc. službách, a to orientačně v říjnu 2015. V obou materiálech bude zapotřebí zohlednit i další výstupy z projektu týkající se např. typologie sociálních služeb nebo způsobu financování sociálních služeb. Termín konec roku 2014 bude dodržen pro Kritéria kvality plánování sociálních služeb na krajské úrovni. Bližší podmínky pro zpracování a strukturu střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb budou upraveny ve vyhlášce, která by měla nabýt účinnosti dnem 1. ledna 2017.

3.5.2.2 Název opatření: <i>Propojit plánování rozvoje sociálních služeb a jejich financování, vytvoření metodiky k tomuto procesu</i>	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV Spolugesce:	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	2013 - 2014
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO	

3.5.2.3 Název opatření: Revidovat stávající definice sociálních služeb - raná péče, podpora samostatného bydlení, domy na půl cesty, azylové domy v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k potřebám obyvatel sociálně vyloučených lokalit

Cíl opatření:

Cílem opatření je zvýšení účinnosti vybraných sociálních služeb ve vztahu k uživatelům – obyvatelům SVL.

Indikátor plnění:

Možnost tyto služby registrovat a provozovat ve prospěch sociálního začleňování obyvatel sociálně vyloučených lokalit

Novela zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v definici služeb raná péče, domy na půl cesty, podpora samostatného bydlení, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a azylové domy.

- Opatření je plněno jinak

Toto opatření je plněno jinak, dochází ke kompletní revizi typologie sociálních služeb. Je dostupná pracovní verze, která je podrobována konzultačnímu procesu.

3.5.2.3 Revidovat stávající definice sociálních služeb - raná péče, podpora samostatného bydlení, domy na půl cesty, azylové domy v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k potřebám obyvatel sociálně vyloučených lokalit	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV Spolugesce: Agentura	PLNĚNO JINAK	2014

Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	NE
--	----

3.5.2.4 Název opatření: Podpora vzniku, rozšíření a inovací sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách

Cíl opatření: Zajištění dostupnosti služeb v sociálně vyloučených lokalitách.

Indikátor plnění: Indikátorem plnění je výzva v rámci OP LZZ a IOP.

- opatření je plněno

MPSV realizuje výzvy financované z ESF (Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost - OP LZZ) a ERDF (Integrovaný operační program - IOP), které jsou zaměřeny na „sociálně vyloučené romské lokality“. Jejich prostřednictvím jsou podporovány projekty neinvestičního i investičního charakteru, týkající se služeb sociální prevence.

3.5.2.4 Podpora vzniku, rozšíření a inovací sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV Spolugesce:	PLNĚNO	2012 - 2013
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO	

3.5.3. Priorita: Vytvořit multidisciplinární přístup v rámci SPOD a sociálních služeb a stanovit kompetence veřejné správy a ostatních subjektů

3.5.3.1 Název opatření: Vypracovat specifický multidisciplinární standard práce s osobami ze sociálně vyloučených lokalit

Cíl opatření:

Zajištění efektivitu dopadu poskytované pomoci sociálně vyloučeným osobám, které čerpají pomoc z několika zdrojů (poskytovatelé sociálních služeb, OSPOD, Policie ČR, školské instituce). Cílem je zajištění standardizované multidisciplinární pomoci, jež zohlední specifika sociálního vyloučení a bude používat vhodné nástroje ve vztahu k sociálně vyloučeným osobám.

Indikátor plnění:

Vytvoření specifického multidisciplinárního standardu práce s osobami ze sociálně vyloučených lokalit

Zavedení tohoto standardu do praxe

Předložení standardu MPSV, MŠMT, MV k vydání jeho obsahu formou metodického pokynu

- opatření je plněno částečně

Standard práce s osobami v sociálně vyloučených lokalitách je nutné kontinuálně přizpůsobovat koncepčním změnám probíhajícím v systémových projektech MPSV na úrovni všech významných subjektů – tedy OSPOD, sociální práce na úrovni ORP a sociálních služeb. V rámci IPn2 Agentury je vytvářena metodika spolupráce subjektů v sociálně vyloučených lokalitách se zaměřením na sociální služby, sociální práci na ORP a OSPOD. Materiál obsahuje specifika sociální práce v SVL, význam spolupráce, koordinace, jejich formy, těžkosti, možnosti překonávání obtíží, návrhy (popisy) různých platform spolupráce a algoritmy, jak je volit, včetně příkladů. Materiál bylo nutné v zájmu určité nadčasovosti upravit

do podoby, která reflektuje nadcházející změny druhů sociálních služeb, přičemž současně není známá jejich budoucí podoba (ohraničení); sociální služby je tedy třeba popsat spíše v dikci činností, nikoli druhů. Metodika byla pro spolugestory dostupná k diskusi ve II. pol. roku 2014.

3.5.3.1	Název opatření: <i> Vypracovat multidisciplinární standard práce s osobami ze sociálně vyloučených lokalit</i>	specifický sociálně	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
	Gesce: Agentura Spolugesce: MPSV, MŠMT, MV, ÚV, kraje, obce		PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	2012 - 2013
	Mělo by být opatření součástí aktualizované Strategie boje proti sociálnímu vyloučení		ANO	

3.5.3.2 Název opatření: Zavést metodu „case management“ jako základ přímé práce se sociálně vyloučenými klienty na multidisciplinární úrovni, která je zákonem vyžadována

Indikátor plnění:

- Je schválena novela vyhlášky č. 505/2006 Sb., vypracován metodický pokyn MPSV pro pracovníky sociálních odborů a poskytovatele sociálních služeb, popř. schválena novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dítěte. Tyto dokumenty, tak jako Standardy kvality práce OSPOD a Standardy kvality sociálních služeb, vymezují metodu case management jako základní formu práce s rodinou a jednotlivci, ukládají povinnost multidisciplinární spolupráce.
- Metodu case management definují též metodické pokyny dalších zainteresovaných resortů (MZd, MSp, MV)
- Vzdělávací semináře metody case management jsou akreditovány v rámci odpovědných resortů.

- opatření je plněno částečně

MPSV v legislativě a metodických doporučeních prokazatelně prosazuje metody koordinace různých subjektů (zdrojů) v zájmu řešení sociální situace jednotlivců, rodin, skupin obyvatelstva. Argumentace, že case management je pouze jednou z těchto metod a není nutné ji uvádět jmenovitě, byla při hodnocení naplňování opatření přijata. V oblasti sociálně-právní ochrany dětí je metoda koordinovaného přístupu k řešení případu zakotvena novelou zákona o sociálně-právní ochraně dětí prostřednictvím nástrojů multidisciplinární spolupráce, jako je povinnost vyhodnocovat situaci ohroženého dítěte, vytvářet individuální plán ochrany dítěte a pořádat případové konference. Do června 2014 MPSV avizovalo vznik návrhu specializace sociálního pracovníka v této metodě, a to jak v rámci pracovní pozice sociálního pracovníka v sociálních službách, tak i na obecních úřadech. MPSV prokazatelně akredituje vzdělávací programy na téma case managementu (od r. 2013 bylo nově akreditováno 6 vzdělávacích programů nestátních vzdělávacích institucí). Agentura rovněž prosazuje case management na úrovni sociálně vyloučených lokalit ve vlastních metodických materiálech.

3.5.3.2	Název opatření: <i> Zavést metodu „case management“ jako základ přímé práce se sociálně vyloučenými klienty na multidisciplinární úrovni, která je zákonem vyžadována.</i>		PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
----------------	--	--	------------------------------------	--------

Gesce: MPSV Spolugesce: MŠMT, MZd, MSp, MV	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	2012 – 2013
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO	

3.5.3.3 Název opatření: Zřídit koordinační tým služeb subjektů pracujících s lidmi v SVL. Vytvořit jeho prováděcí metodiku.

Cíl opatření:

Cílem je vytvořit platformu setkávání víceoborového týmu subjektů (dále jen týmu) péče za účelem sdílet informace o svých poskytovaných službách a záměrech.

Indikátor plnění:

- Metodický pokyn pro zřízení a provoz Týmů pro děti a mládež vydaný MPSV či obdobné dokumenty
- Metodické pokyny dalších zainteresovaných resortů pro zřízení koordinačních týmů služeb
- opatření je plněno částečně**

Vytvoření platformy na úrovni sociálně-právní ochrany je jedním z kritérií standardů prevence (zákonná povinnost OSPOD k 1.1.2015): „OSPOD v rámci preventivních aktivit spolupracuje s dalšími fyzickými a právníckými osobami a s orgány veřejné moci, zejména s orgány územní samosprávy, pověřenými osobami, poskytovateli sociálních služeb, zástupci škol a školských zařízení, Policií České republiky, PMS, soudem, státním zastupitelstvím, poskytovateli zdravotnických služeb, případně dalšími fyzickými a právníckými osobami a orgány veřejné moci zúčastněnými na péči o ohrožené děti podle místních potřeb a podmínek. Všechny uvedené subjekty mohou jako formu spolupráce v rámci výše uvedeného zvolit tým pro děti a mládež“. Zpracování metodiky (standardu) i volba konkrétní formy je ponechána na příslušných orgánech SPOD. Další možný rámec mimo agendu OSPOD navrhuje Agentura v plnění 3.5.3.1. prostřednictvím case managementu realizovaného na úrovni ORP a mapuje zpětné vazby obcí.

3.5.3.3 Zřídit koordinační tým služeb subjektů pracujících s lidmi v SVL. Vytvořit jeho prováděcí metodiku	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV Spolugesce: MV, MŠMT, MS, Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ (na úrovni OSPOD)	2013
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO	

3.5.7.1 Název opatření: Zavedení pozice zdravotně-sociálního pomocníka v rámci terénních programů

Indikátor plnění:

Existence příslušných dotačních titulů MZd/MPSV

V SVL působí zdravotně-sociální pomocníci dle připravené metodiky výkonu práce zdravotně-sociálního pomocníka

- opatření je plněno částečně**

Podle sdělení MPSV je realizace zdravotně-sociální pomoci jako součást terénních programů možná i bez dalších úprav. Relevantním dotačním titulem jsou Dotace na poskytování sociálních služeb, Ministerstvo zdravotnictví vlastní dotační program nezvažuje. V praxi se jako specializovaný program zdravotně-sociální pomoc příliš neprosazuje, jednotlivé úkony jsou realizovány v rámci univerzálně pojatých terénních programů, případně SAS. Na trhu existuje jen málo vzdělávacích programů připravujících zdravotně-sociální pomocníky, jejich akreditaci však nebrání žádné formální překážky.

3.5.7.1 Zavedení pozice zdravotně-sociálního pomocníka v rámci terénních programů	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV Spolugesce: Agentura, MZd	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	2012 -2013
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO	

Priorita 6.3.1: Rozvoj komunitní práce

6.3.1.1. Název opatření: Metodika komunitní práce

Indikátor plnění:

metodika komunitní práce

pilotní ověření této metodiky prostřednictvím minimálně deseti projektů

výzvy ESF zaměřené na podporu programů komunitní práce v období po roce 2014

- opatření je plněno částečně

Připravovaná metodika MPSV je zaměřena spíše na to, jak vnímat komunitní práci jako základní činnost sociální služby, kde jsou hranice v rámci komunitní práce, co je základní činnost a co je fakultativní činnost. Konečný termín je stanoven na konec roku 2014. K dispozici jsou metodiky konkrétních realizátorů praxí komunitní práce. Operační program zaměstnanost v aktuální verzi umožňuje podporu aktivit, které směřují ke komunitní práci, její pojetí (komunitní péče, komunitní rozvoj apod.) však bude vycházet až z formulace výzev.

6.3.1.1. Metodika komunitní práce	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV Spolugesce: Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	2013 - 2014
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO	

Navrhovaná východiska pro opatření navazující Strategie v oblasti Sociálních služeb a zdraví v letech 2016-2020:

- zvýšení dostupnosti sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách;
- zavádění "evidence-based" praxe v sociálních službách v sociálně vyloučených lokalitách;
- posílení personálních a odborných kapacit sociálních pracovníků na úrovni ORP;
- zvýšení dostupnosti zdravotně sociální pomoci v sociálně vyloučených lokalitách a šetření (výzkum) dostupnosti zdravotní péče pro osoby sociálně vyloučené;
- podpora střednědobého plánování sociálních služeb na úrovni obcí;

- navrhnout evaluační postupy v sociální práci ve vyloučených lokalitách;
- zavést postupy pro zlepšení spolupráce sociálních pracovníků na obcích, sociálních pracovníků v systému sociálních služeb, orgánů SPOD a dalších aktérů;
- posílit personální a odborné kapacity sociálních pracovníků na úrovni ORP;
- pilotní ověření metod sociální práce jako nástrojů sociálního bydlení.

B) Oblast rodiny a sociálně právní ochrany dětí:

Tabulka 4: Plnění opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011-2015 v oblasti sociálně právní ochrany dětí

	PRIORITA	OPATŘENÍ	GESCE	SPOLUGESCE	Plněno/plněno částečně/neplněno/plněno jinak
Sociální služby, rodina a zdraví	3.5.3. Vytvořit multidisciplinární přístup v rámci SPOD a sociálních služeb a stanovit kompetence veřejné správy a ostatních subjektů	3.5.3.4. Zavést specifické požadavky pro práci OSPOD v souvislosti se sociálně vyloučenými lokalitami	MPSV	Agentura	NEPLNĚNO
	3.5.4. Předcházet umístění dítěte mimo rodinu, podporovat vhodné formy náhradní rodinné péče a návrat dítěte do rodiny	3.5.4.1. Aktivizačně působit na rodinu, jejíž dítě je umístěné v zařízení ústavní výchovy	MPSV MŠMT	Agentura	PLNĚNO
		3.5.4.2. Legislativně zamezit nařízení ústavní péče nad dítětem z ekonomických či bytových důvodů	MPSV	MSp MMR Agentura	PLNĚNO
		3.5.4.4. Stanovení povinnosti rodičům ohroženého dítěte využívat sociální či jiné podpůrné služby	MPSV	MŠMT MSp	PLNĚNO
		3.5.4.5. Vytvořit metodiku depistáže dětí předškolního věku, jejichž školní úspěšnost je ohrožena sociálním vyloučením a zajistit předškolní vzdělávání pro určené děti	MPSV	MŠMT Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
		3.5.5. Vytvořit vzdělávání pro subjekty zainteresované do problematiky	3.5.5.1. Zavést předmět "Specifika práce v sociálně vyloučených lokalitách" do agendy metodického vedení	MPSV	Agentura

	sociálně vyloučených lokalit	pracovníků OSPOD			
	3.5.6. Zajistit dlouhodobě udržitelné financování orgánů sociálně právní ochrany dítěte ve vztahu k sociálně vyloučeným lokalitám	3.5.6.1. Zohlednit specifické podmínky sociálně vyloučených lokalit v metodice stanovení počtu pracovních míst OSPOD a kurátorů pro mládež	MPSV	Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
Vzdělávání	4.5.5. Transformace péče o ohrožené děti	4.5.5.1. Vybudování systému a metodiky včasné identifikace ohrožení dítěte a případové spolupráce všech zainteresovaných subjektů orientovaného na prevenci ohrožení dítěte a prevenci zařazení dítěte do ústavní či ochranné výchovy	MPSV, MŠMT	Agentura, MZd	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
		4.5.5.2. Transformace školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy v souladu s Konceptí transformace systému náhradní výchovné péče	MŠMT	MPSV MZd MV ČR	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ

Systém péče o ohrožené děti v České republice prošel během posledních let značnou proměnou. V tomto ohledu hrály roli především dva strategické dokumenty, a to Národní akční plán transformace a sjednocení péče o ohrožené děti a Národní strategie ochrany práv dětí. Systém péče o ohrožené děti v současné době zatěžuje především jeho vnitřní roztržitost, která se projevuje zejména v oblasti nedostatečné kooperace. Aktivity dotčených resortů, v rámci nichž je problematika sociálně právní ochrany dětí řešena, tj. Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy a Ministerstva zdravotnictví, nejsou vhodně koordinovány. Meziřesortní kooperace v rámci institucí je více než žádoucí, neboť kritika odborné a laické veřejnosti neutichá.

V průběhu let 2009 až 2012 byla připravována reforma systému péče o ohrožené děti, která hlavní těžiště práce s rodinou a ohroženými dětmi směřuje především do oblasti prevence, jež je předpokladem snižování počtu dětí umístěných do institucionální péče. Za nadužívání ústavní péče, která má negativní vliv na prospívání vychovávaných dětí, byla Česká republika kritizována z řad mezinárodních společenství. K nápravě výše uvedeného stavu přispívají především dvě poslední novelizace zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí zákonem č. 401/2012 Sb., které systém práce s ohroženým dítětem směřují na prevenci. Volně tak navazují na principy sanace rodiny, které byly do zákona implementovány novelou č. 134/2006 Sb., jež umožňuje pracovníkům sociálně právní

ochrany dětí nařídít rodičům nebo dítěti povinnost účastnit se odborné služby nebo odborného poradenství.

Novelizace zákona č.359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí z roku 2012 zákonem č. 401/2012 Sb. zavádí inovativní nástroje práce s rodinou, jako je povinnost orgánů sociálně právní ochrany pořádat případové konference před nařízením ústavní výchovy či jiným narušením rodičovských práv. Novela obecně implementuje změny, jež jsou v souladu se Strategii:

1. Změna **orientace systému na prevenci** ohrožení dítěte vytvořením podmínek pro vznik sítě služeb pro práci v rodinách. Zvýšení důrazu na zajištění vývoje dítěte v jeho přirozeném prostředí nebo náhradním rodinném prostředí, pro případy, kdy dítě nemůže být dočasně nebo trvale vychováváno ve své rodině.

2. **Stanovení závazných postupů pro činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí a dalších účastníků systému.**

3. **Rozvoj náhradní rodinné péče, zvýšení podpory pěstounské péče**, hmotné zajištění pěstounské péče na přechodnou dobu, změna způsobu příprav pěstounů, vytváření podmínek pro zřízení podpůrných a odlehčovacích služeb pro nové i stávající pěstounské rodiny.

4. **Zavedení standardů kvality práce a nastavení minimálních rámců činnosti pro všechny subjekty**, které na svojí činnost v oblasti sociálně-právní ochrany dětí čerpají státní příspěvek.

5. **Individuální plánování při práci s ohroženým dítětem a jeho rodinou**

Jako posun směrem k prevenci, který je v souladu se Strategii, lze také vnímat novelu zákona č. 109/2002 Sb., o ústavní výchově zákonem č. 333/2012 Sb. Novela protěžuje ambulantní služby a terénní služby na úkor služeb pobytových. Nově je definována možnost poskytování ambulantních služeb v ústavní výchově dětem pobývajícím mimo zařízení na základě povolení ředitele zařízení. Smyslem ambulantních služeb je zejména zkrácení doby pobytu dítěte v zařízení a působení na vzájemné vztahy dítěte a jeho rodiny tak, aby mohla být dítěti zrušena ústavní výchova a mohlo se vrátit do svého přirozeného prostředí.

Novela rozšiřuje pravomoc ředitele ve smyslu povolování pobytu dítěte mimo zařízení v souvislosti s jeho vzděláváním i před dokončením povinné školní docházky, v rámci tohoto pobytu se předpokládá poskytování ambulantních služeb zařízením v rodině dítěte. Do procesu práce s dítětem je zapojena i rodina a pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dítěte, se kterými jsou pracovníci ústavních zařízení povinni spolupracovat.

Reformu čeká další vývoj, neboť současný stav vzhledem k jeho roztržitosti vyžaduje trpělivější dlouhodobou práci. Směr by se měl ubírat především sjednocením systému, který je stále roztržitý, a to sjednocením standardizace, financování a poskytování služeb, mezi nimiž chybí vzájemná kontinuita.

Postupné zavádění novely zákona č. 359/1999 Sb. probíhá především v duchu příprav na standardizaci, která začne k 1. 1. 2015. OSPOD v lokalitách, se kterými Agentura spolupracuje, rozvíjejí metody sanace rodiny a multidisciplinární spolupráce. Agentura napomáhá spoluvytvářet podmínky pro tvorbu standardů a překonávat potíže, které vyplývají s nejasnostmi okolo multidisciplinární spolupráce a případových konferencí. Agentura dále vnímá obavy jednotlivých pracovišť, které plynou především z nárůstu administrativy a snaží se přispět k pochopení smysluplnosti těchto změn. Zároveň se pokouší zabránit „formalizaci“ v oblasti multidisciplinární spolupráce. Vedle toho Agentura vnímá problémy především tam, kde jsou **nástroje sociálně-právní ochrany limitovány neochotou obcí vytvořit odpovídající podmínky pro jejich realizaci.**

Plnění priorit a opatření Strategie v oblasti Rodiny a sociálně-právní ochrany dětí:

3.5.3 PRIORITY: VYTVOŘIT MULTIDISCIPLINÁRNÍ PŘÍSTUP V RÁMCI SPOD A SOCIÁLNÍCH SLUŽEB A STANOVIT KOMPETENCE VEŘEJNÉ SPRÁVY A OSTATNÍCH SUBJEKTŮ

Opatření: 3.5.3.4. Zavést specifické požadavky pro práci OSPOD v souvislosti se sociálně vyloučenými lokalitami

Opatření zavádí povinnost OSPOD mapovat a sledovat aktuální situaci v SVL. OSPOD má zákonnou povinnost propojit a aktivně spolupracovat se všemi subjekty působícími v SVL, včetně služeb NNO.

- opatření není plněno

OSPOD je zodpovědný za:

- zmapování dostupných služeb kolem rodiny a podporu vzniku nových služeb, pokud je dítě a rodina potřebuje
- síťování poskytovatelů sociálních a dalších služeb dítěti a rodině pomocí metody case management, jehož je zpravidla koordinátorem a je svolavatelem případových konferencí
- vypracování individuálního plánu péče o dítě v rámci multidisciplinárních případových konferencí
- koordinaci předávání zpráv multidisciplinárního týmu k opatrovnickému soudu

V souvislosti se sociálně vyloučenými lokalitami je třeba zohlednit sociální a ekonomickou situaci rodin ze SVL v hodnocení kvality péče o dítě (zohlednit nižší nároky na přiměřený počet osob v bytové jednotce, hygienický standard v domácnosti rodiny, snížené možnosti kontaktu s úřady aj.) Tento princip je třeba začlenit do nově připravované diagnostiky situace ohroženého dítěte, která bude jedním z výstupů transformace systému péče o ohrožené děti, a tím zamezit např. umístění dítěte do ústavní péče z ekonomického důvodu či zanedbávání rodičovské péče. Opatření rovněž předpokládá legislativní zakotvení průběžného vzdělávání zaměřeného na práci v sociálně vyloučených lokalitách.

MPSV novelou zákona o sociálně právní ochraně dětí (zák. č. 401/2012 Sb.), přispělo k posílení momentu multidisciplinární spolupráce při práci s ohroženým dítětem a jeho rodinou. Legislativně však není pojem sociálně vyloučená lokalita a její specifika v práci OSPOD nijak ukotvena. Existují metodická doporučení MPSV, která zmiňují specifika práce s rodinou ohroženou sociálním vyloučením (Metodické doporučení č. 9/2009). V rámci IP MPSV Systémová podpora procesu transformace péče o ohrožené děti je sledována analýza sítě služeb ve vybraných lokalitách, zajištěna je účast Agentury ve dvou z pěti pilotních krajů.

3.5.3.4. Zavést specifické požadavky pro práci OSPOD v souvislosti se sociálně vyloučenými lokalitami	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV Spolugesce: Agentura	NEPLNĚNO	2013
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO	

3.5.4 PRIORITA: PŘEDCHÁZET UMÍSTĚNÍ DÍTĚTE MIMO RODINU, PODPOROVAT VHODNÉ FORMY NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE A NÁVRAT DÍTĚTE DO RODINY

Opatření: 3.5.4.1. Aktivizačně působit na rodinu, jejíž dítě je umístěné v zařízení ústavní výchovy

- opatření je plněno

Opatření požaduje nutnost práce s rodinou ohroženého dítěte v ústavní výchově tak, aby se maximalizovala pravděpodobnost návratu dítěte do svého přirozeného prostředí. V práci s rodinou v SVL je třeba působit aktivizačně proti rezignovanému postoji mnohých rodičů k odebírání dětí. Vlastní zkušenost rodičů či zkušenost blízkých napříč generacemi napomáhá vnímání tohoto problému jako běžné normy, kterou rodiče dětí nemohou ovlivnit.

V rámci opatření došlo k posunu především na základě novelizované legislativy poslední novely zákona č. 109/2002 Sb., o ústavní výchově, který posunul roli pracovníků ústavních zařízení směrem k prevenci a práci s rodinou ohroženého dítěte. Novela stejné normy rovněž ukládá povinnost pracovníkům ústavů spolupracovat s OSPOD. Rovněž poslední novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákonem č. 401/2012 Sb.) ukládá možnost uložení výchovného opatření, které spočívá v uložení povinnosti dítěti, rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte využít odbornou poradenskou pomoc, terapii či mediaci. Novela rovněž posiluje interdisciplinární model spolupráce, kam spadají i pracovníci ústavních zařízení. Obecně je díky výše uvedeným normám posílen princip sanace rodiny.

3.5.4.1. Aktivizačně působit na rodinu, jejíž dítě je umístěné v zařízení ústavní výchovy	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV, MŠMT Spolugesce: Agentura	PLNĚNO	2012 - 2013
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO – s ohledem na plnění opatření v praxi	

Opatření: 3.5.4.2. Legislativně zamezit nařízení ústavní péče nad dítětem z ekonomických či bytových důvodů

- opatření je plněno

Opatření ukládá MPSV ve spolupráci s Agenturou, MMR a MSp přijetí legislativního návrhu, jež by zakázal uložení ústavní péče nad dítětem z ekonomických či bytových důvodů. Opatření vyplývá z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci W. a W. proti České republice ze dne 26. října 2006 a ve věci A.H. a ostatní proti České republice ze dne 21. července 2007 („Obecná opatření k výkonu rozsudků ESLP – prevence odebírání dětí ze sociálně ekonomických důvodů“), které stanoví, že je třeba přijmout změny v příslušných právních předpisech zamezující nařízení ústavní péči či svěřeni dítěte do náhradní rodinné péče z ekonomických či bytových důvodů.

Opatření rovněž ukládá vyhodnotit zkušenosti Slovenské republiky s obdobným opatřením vyplývajícím ze zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálno-právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele.

V roce 2013 nabyla účinnosti novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí (zák. č. 401/2012 Sb.). Novela zákona s účinností od 1. 1. 2013 zamezila ukládání ústavní péče na základě změny zákona o rodině, který byl po nabytí účinnosti nového Občanského zákoníku (č. 89/2012 Sb.) dne 1. 1. 2014 zrušen. Nově zamezení uložení ústavní péče ze sociálních důvodů nařizuje Občanský zákoník (č. 89/2012 Sb. § 971 odst. 3.).

V rámci Veletrhu dobré praxe, které MPSV realizovalo v listopadu 2012 pod hlavičkou IP MPSV,¹² došlo k obeznámení se zahraničními příklady dobré praxe, včetně vyhodnocení zkušeností sociálně právní ochrany dětí na Slovensku.

3.5.4.2. Legislativně zamezit nařízení ústavní péče nad dítětem z ekonomických či bytových důvodů	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV Spolugesce: Agentura, MMS, MSp	PLNĚNO	2012
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO - s ohledem na plnění opatření v praxi	

Opatření: 3.5.4.4. Stanovení povinnosti rodičům ohroženého dítěte využívat sociální či jiné podpůrné služby

- opatření je plněno

Toto opatření umožňuje širší využití účinných metod prevence prohlubování sociálně patologických jevů, které závažným způsobem ohrožují vývoj a zdraví dítěte a které mohou vést až k umístění dítěte mimo rodinu. Tento návrh zároveň rozšiřuje druhy výchovných opatření vyplývajících ze zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dítěte, ve znění pozdějších předpisů. Je proto nezbytné, aby OSPODu či soudu byla dána širší pravomoc uložit využití podpůrných služeb rodičům ohroženého dítěte jako povinnost, pokud je to v nejlepším zájmu dítěte. Návrh na uložení povinného využití podpůrné služby rodinou bude vycházet vždy z případové konference.

Opatření bylo plněno poslední novelizací zákona o sociálně právní ochraně dítěte tj. zákonem č. 401/2012, který upravuje v §12 a §13 této legislativní normy možnost OSPOD uložit rodiči povinnost využívat sociální či jiné podpůrné služby.

3.5.4.4. Stanovení povinnosti rodičům ohroženého dítěte využívat sociální či jiné podpůrné služby	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV Spolugesce: MŠMT, MSp	PLNĚNO	2012
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	NE	

Opatření: 3.5.4.5. Vytvořit metodiku depistáže dětí předškolního věku, jejichž školní úspěšnost je ohrožena sociálním vyloučením a zajistit předškolní vzdělávání pro určené děti

- opatření je plněno částečně

Opatření ukládá zavedení aktivní depistáže orgánů sociálně-právní ochrany dětí u dětí předškolního věku, kterým hrozí školní neúspěch z důvodu nepodnětného prostředí, či jiného handicapu. Opatření proto stanovuje nutnost zavedení metodiky depistáže a následného zajištění rozvoje kognitivních a sociálních dovedností u sociálně znevýhodněných dětí nejlépe v běžných školských zařízeních, popř. v jiných službách. Konkrétní metodika

¹² Individuální projekt Ministerstva práce a sociálních věcí: <http://www.pravonadetstvi.cz/projekty/systemova-podpora-procesu-transformace-systemu-pece-o-ohrozene-deti/>

depistáže neexistuje, jednotlivé OSPOD měly možnost napsat projekty v rámci výzev C2 a D1 Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost, kde bylo v rámci vytváření standardů kvality sociálně právní ochrany dětí uloženo tyto materiály vytvořit. Obecně je OSPOD povinen vyhledávat všechny děti vhodné k sociálně-právní ochraně dětí (§ 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí). Povinnost obecné depistáže ve standardech kvality SPOD bude účinná od 1. 1. 2015. Aktivní vyhledávání a monitorování ohrožených dětí je řešeno standardem č. 7: Prevence. Agentura svým poradenstvím při tvorbě projektu v rámci výše uvedených výzev podpořila lokality Hodonín, Sokolov, Litvínov, Kraslice a Kadaň.

3.5.4.5. Vytvořit metodiku depistáže dětí předškolního věku, jejichž školní úspěšnost je ohrožena sociálním vyloučením a zajistit předškolní vzdělávání pro určené děti	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV Spolugesce: MŠMT, Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ V rámci opatření nedochází k vytvoření jednotné metodiky na centrální úrovni, ale je poskytnuta možnost, takovou metodiku vytvořit, přičemž záleží na jednotlivých OSPOD, zda tak učiní nebo neučiní.	2013
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO	

3.5.5. PRIORITA: VYTVORIT VZDĚLÁVÁNÍ PRO SUBJEKTY ZAINTERESOVANÉ DO PROBLEMATIKY SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALIT

Opatření: 3.5.5.1. Zavést předmět "Specifika práce v sociálně vyloučených lokalitách" do agendy metodického vedení pracovníků OSPOD

- opatření není plněno

Opatření stanoví dotčeným resortům zavést předmět „Specifika práce v sociálně vyloučených lokalitách“ do agendy metodického vedení pracovníků OSPOD a dalších pracovníků státní správy a samosprávy, kteří jsou v profesním kontaktu s obyvateli SVL, a začlenit tento předmět i do systému profesního vzdělávání uvedených pracovníků. Agentura v březnu 2014 představila Metodiku a Manuál dobrých praxí pro práci s rodinou v SVL. Metodika představuje podrobné postupy, jak je možné na úrovni obce či města zavést řadu preventivních opatření, která mohou předcházet některým problémům nebo která mohou pomoci řešit některé problematické situace sociálně vyloučených rodin. Využít ji mohou zástupci vedení obcí OSPOD, ale i pracovníci neziskových organizací, kteří v rámci sociálních služeb pracují s rodinami ze SVL. Metodika tak představuje různé podoby podpory ohrožených rodin. Jde například o případové konference, rodinné skupinové konference, možnosti opatření pro prevenci kriminality, využití Systému včasné intervence nebo Týmů pro mládež. Manuál přináší několik příkladů dobré praxe při práci s ohroženou rodinou jak v SVL (Most nebo Sokolov), tak i mimo ně. Zároveň se snaží zpřístupnit čtenáři inovativní a zatím nepříliš známé nástroje práce s rodinou. Patří mezi ně například rodinná skupinová konference nebo nástroje pro práci s rodinou, které realizuje o. s. Mosty. Publikace rovněž

přináší zajímavé poznatky z oblasti rodičovských skupin a mateřských center, které fungují na principu svépomoci.¹³

MPSV se při vyhodnocování plnění opatření odklání od jeho původního znění a konstatuje, že aktuálně nepovažuje za možné metodické vedení OSPOD zaměřovat specificky na určité situace, metodické vedení ze strany MPSV je třeba věnovat koncepčním a strategickým přístupovým otázkám, nikoliv metodám sociální práce ve specifických situacích, což by přesahovalo metodické vedení orgánu obcí při výkonu úkolů vyplývajících z přenesené působnosti.

Realizace uvedeného opatření bude navržena ze strany ASZ také pro navazující SBSV na roky 2016-2020.

3.5.5.1. Zavést předmět "Specifika práce v sociálně vyloučených lokalitách" do agendy metodického vedení pracovníků OSPOD	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV Spolugesce: Agentura	NEPLNĚNO	2013
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO	

3.5.6 PRIORITA: ZAJISTIT DLOUHODOBĚ UDRŽITELNÉ FINANCOVÁNÍ ORGÁNŮ SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANY DÍTĚTE VE VZTAHU K SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝM LOKALITÁM

Opatření: 3.5.6.1. Zohlednit specifické podmínky sociálně vyloučených lokalit v metodice stanovení počtu pracovních míst OSPOD a kurátorů pro mládež

- opatření je plněno částečně

Opatření zavádí požadavek stanovení kvót počtu pracovníků OSPOD a kurátorů pro mládež upravených s ohledem na existenci SVL ve správním obvodu OSPOD, včetně navýšení jejich kapacity. MPSV se při vyhodnocování plnění opatření odklání od jeho původního znění a uvádí, že nevnímá potřebu zohledňování dalších indikátorů; závazné pro jednotlivé obce je dodržování personálního standardů v obou jeho kritériích - jak ve vztahu k počtu dětí v obvodu, tak ve vztahu k počtu rodin, se kterými pracuje jeden pracovník. Realizace uvedeného opatření proto bude ze strany ASZ navržena také pro navazující SBSV na roky 2016-2020.

V souvislosti s novelou zákona o sociálně-právní ochraně dětí zákonem č. 401/2012 Sb. dochází k zavedení standardizace OSPOD, která určují současně ve standardu 8d počet případů připadajících na jednoho pracovníka OSPOD. V případě běžné agendy je to 80 případů na pracovníka, u případů v agendě náhradní rodinné péče a kurátorů pro děti a mládež je to 40 rodin na pracovníka. Standardy nabývají účinnosti k 1. 1. 2015.

Pro přechodné období MPSV vypsalo výzvu C2: Standardizace činnosti orgánů SPOD (objem 400 mil.); dále byla v rámci projektu „Systémová podpora systému péče o ohrožené děti“ zpracována sociodemografická analýza a mapy rozložení ohrožení dětí a rodin, na jejímž základě jsou zpracovávána nová kritéria financování OSPOD.¹⁴

Výše uvedená sociodemografická analýza určuje oblasti náročnosti výkonu sociálně-právní ochrany dětí, jež je důležitá pro stanovení personálního standardu. Standardizace v bodě 4b stanoví počet zaměstnanců ke správnímu obvodu 800 dětí nejméně na jednoho pracovníka.

¹³ Obě publikace jsou ke stažení zde: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/prace-s-rodinami-v-socialne-vyloucenych-lokalitach-metodika-a-manual-dobrych-praxi>

¹⁴ Analýza je k dispozici na: http://www.mpsv.cz/files/clanky/15675/SOCDEM_ANALYZA_OHROZENE_DETI.pdf

Nový výpočet personálního standardu pro správní oblasti určuje na základě sociodemografické analýzy tři stupně náročnosti výkonu sociálně právní ochrany dětí:¹⁵

Běžná míra náročnosti výkonu sociálně-právní ochrany	800 – 1000 dětí
Zvýšená míra náročnosti výkonu sociálně-právní ochrany	700 – 900 dětí
Vysoká míra náročnosti výkonu sociálně-právní ochrany	600 – 800 dětí

Tento normativ pro výpočet personálního standardu považuje Agentura za příliš vysoký a neodpovídající reálným potřebám výkonu sociálně právní ochrany dětí v sociálně vyloučených lokalitách.

MPSV argumentuje stanovením dvou kritérií:

a) Kritérium počtu dětí v obvodu na jednoho pracovníka. Takto stanovený počet pracovníků by měl být dostačující pro většinu lokalit, se zohledněním míry náročnosti výkonu sociálně-právní ochrany.

b) Kritérium počtu případů na jednoho pracovníka, který je dán pro situace, kdy z nějakých příčin je práce v lokalitě náročnější.

Kritéria dle MPSV znamenají celkové výrazné navýšení pracovníků OSPOD. Pro případné další navyšování je dle MPSV třeba zohlednit také možnosti státního rozpočtu.¹⁶

3.5.6.1. Zohlednit specifické podmínky sociálně vyloučených lokalit v metodice stanovení počtu pracovních míst OSPOD a kurátorů pro mládež	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV Spolugesce: Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ Normativ byl určen, je však příliš vysoký, neboť jeho výše nereflektuje skutečnou náročnost výkonu sociálně právní ochrany dětí v sociálně vyloučených lokalitách. Není naplněna část indikátoru plnění úkolu, a to vznik registru SVL.	2013
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO	

4.5.5 PRIORITA: TRANSFORMACE PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI

Opatření: 4.5.5.1. Vybudování systému a metodiky včasné identifikace ohrožení dítěte a případové spolupráce všech zainteresovaných subjektů orientovaného na prevenci ohrožení dítěte a prevenci zařazení dítěte do ústavní či ochranné výchovy

- opatření je plněno částečně

Opatření ukládá zejména MŠMT vytvoření a zavedení systému včasné identifikace ohrožení dítěte a včasné intervence s ostatními institucemi a systému případové práce s ostatními subjekty. Opatření bude realizováno v součinnosti s procesem Transformace a sjednocení systému péče MŠMT.

¹⁵ http://www.mpsv.cz/files/clanky/15510/Financovani_OSPOD.pdf

¹⁶ Blíže viz vyhláška MPSV o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí standardizací SPOD účinná od 1. 1. 2015. http://www.mpsv.cz/files/clanky/14306/vyhlaska_ZSPOD.pdf

V rámci novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí zákonem č. 401/2012 Sb., zavedlo MPSV zákonnou povinnost realizovat případové konference v případě, má-li dojít k omezení rodičovských práv (například před uložením ústavní výchovy). Vedle toho MPSV v rámci novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí zavádí povinnost OSPOD zpracovat individuální plány ochrany dítěte, které definují míru jeho ohrožení a stanoví další postupy vedoucí k nápravě situace dítěte včetně včasné identifikace jeho ohrožení. Na vypracování individuálního plánu dítěte se vedle pracovníků OSPOD mohou podílet také všichni aktéři, kteří jsou relevantní pro řešení situace dítěte, tedy i pedagogičtí pracovníci.

Agentura vydala Metodiku a Manuál dobrých praxí práce s rodinou v sociálně vyloučených lokalitách, které obsahově preferují preventivní práci s rodinou a na konkrétních příkladech ukazují, jak s ohroženou rodinou pracovat.

4.5.5.1 Vybudování systému a metodiky včasné identifikace ohrožení dítěte a případové spolupráce všech zainteresovaných subjektů orientovaného na prevenci ohrožení dítěte a prevenci zařazení dítěte do ústavní či ochranné výchovy	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
Gesce: MPSV, MŠMT Spolugesce: Agentura, MZd	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ Není známo stanovisko MŠMT k plnění tohoto bodu. Plněno v rámci MPSV, prostřednictvím novely zákona o sociálně právní ochraně dětí č. 359/2012 Sb.	2013
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO	

Opatření: 4.5.5.2 Transformace školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy v souladu s Konceptí transformace systému náhradní výchovné péče

- opatření je plněno částečně

Cílem opatření je transformace školských zařízení ústavní nebo ochranné výchovy a preventivně výchovné péče směrem ke zvýšení důrazu na preventivní a ambulantní řešení problému (podpora žáka a rodiny v běžném prostředí, včasná ambulantní diagnostika problému, krátkodobé výchovné pobyty, podpora návratu do rodiny a návratu do školy atd.); dále diferenciací (koncepční a fyzická) mezi různými typy pobytových zařízení a transformace pobytových zařízení směrem ke specializovaným zařízením rodinného typu s nízkým počtem klientů. V rámci novely zákona č. 109/2002 Sb. o ústavní výchově došlo k posílení preventivní složky práce s rodinou a dětmi v ústavních zařízeních. MŠMT poskytuje preventivně výchovnou péči prostřednictvím středisek výchovné péče, které mohou nově poskytovat ambulantní a terénní služby. Na základě výše uvedené novely jsou také pracovníci ústavních zařízení povinni spolupracovat s pracovníky OSPOD a s rodinou dítěte.

V rámci Národní strategie ochrany práv dětí, jež navazuje na Národní akční plán 2009-2011, dochází ke spolupráci Ministerstva práce a sociálních věcí s dalšími aktéry výkonu ochrany práv dětí (MŠMT a MZd). Cílem strategie je posílit práva dítěte a transformovat ústavní péči o děti směrem k prevenci a práci s rodinou na úkor posilování ústavní péče.

4.5.5.2. Transformace školských zařízení pro výkon ústavní nebo	PLNĚNO/NEPLNĚNO/PLNĚNO ČÁSTEČNĚ	Termín
--	------------------------------------	--------

ochranné výchovy v souladu s Konceptí transformace systému náhradní výchovné péče		
Gesce: MŠMT Spolugesce: MPSV, MZd, MV ČR	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ Určité kroky v oblasti učiněny poslední novelou zákona č. 109/2002 Sb., který posunul roli pracovníků ústavních zařízení směrem k prevenci, k práci s rodinou a interdisciplinariť. Plnění indikátorů nemůže být stanoveno pregnantněji vzhledem k novým strategickým dokumentům MŠMT.	2013
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	NE	

Návrhová část pro navazující Strategii boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016-2020 v oblasti Rodiny a sociálně právní ochrany dětí

Východiska:

- Strategie sociálního začleňování 2014 - 2020
- Národní strategie ochrany práv dětí (priority na léta 2012-2018)
- Akční plán k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí na období 2012 – 2015
- Operační program Zaměstnanost 2014 – 2020
- Národní program reformem na rok 2014
- Úmluva o právech dítěte
- Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 31
- Národní koncepce podpory rodin
- Národní strategie prevence násilí na dětech v České republice na období 2008 - 2018
- Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015

Návrhy priorit:

- Sjednocení systému péče o ohrožené děti pod jeden resort
- Posilování prevence v oblasti sociálně-právní ochrany dětí
- Analýza implementace novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí se zvláštním ohledem na činnosti OSPOD v místech výskytu sociálně vyloučených lokalit
- Nastavení systému komplexního financování systému sociálně-právní ochrany dětí

Témata:

- Zvýšení dostupnosti preventivně výchovné péče
- Zvýšení dostupnosti psychiatrické péče
- Efektivní a koncepční fungování komisí sociálně právní ochrany dětí, vytváření strategií sociálně-právní ochrany dětí v lokalitě
- Podpora systému pěstounské péče pro děti ze sociálně vyloučených lokalit
- Prevence umístování dětí do ubytoven
- Zjišťování a analýza etnicity dětí v ústavní výchově
- Zajištění adekvátní zdravotní dostupnosti rodinám a dětem ze sociálně vyloučeného prostředí

Příklady možných opatření (s odkazem na Národní akční plán ochrany práv dětí a se zřetelem na ztíženou vymahatelnost práv dětí v domácnostech v sociálně vyloučených lokalitách):

- Přijetí zákona, který komplexně upravuje systém sociálně-právní ochrany dětí
- Přijetí a zavedení systému včasné intervence na celostátní úrovni
- Podpora romských pěstounů
- Vytváření a podpora odlehčovacích a odborných služeb pro rodiny s dětmi
- Rozšiřování ambulantních a terénních služeb výchovně preventivní péče
- Podpora služeb zvyšujících kompetence rodičů ze sociálně vyloučených lokalit
- Zavedení specifik práce pro OSPOD v sociálně vyloučených lokalitách ve formě metodického pokynu MPSV
- Legislativní ukotvení zákazu uložení ústavní výchovy u dětí vybraných věkových skupin
- Zavedení flexibilního modelu spolupráce služeb a OSPOD

IV. Vyhodnocení jednotlivých opatření v oblasti Vzdělávání

Tabulka 5: Plnění opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011-2015 v oblasti vzdělávání

	PRIORITA	OPATŘENÍ	GESCE	SPOLUGESCE	Plněno/plněno částečně/neplněno/plněno jinak
4.5.1.	Změna financování mateřských, základních a středních škol	4.5.1.1. Navázání zvýšení normativu na žáka se sociálním znevýhodněním	MŠMT	Agentura	PLNĚNO JINAK (MŠMT po dobu realizace SBSV suplovalo systémové změny prostřednictvím dotačních, rozvojových programů a prostředků Evropských strukturálních fondů.)
		4.5.1.2. Přejít od systému speciálních vzdělávacích potřeb k systému podpůrných opatření na všech úrovních vzdělávání	MŠMT	Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ (OPATŘENÍ EXISTUJE V PŘIPRAVENÉ NOVELIZACI ŠKOLSKÉHO ZÁKONA, KTERÁ ZATÍM NEBYLA SCHVÁLENA)
		4.5.1.3. Začlenit školní poradenská pracoviště do standardního financování škol v rozsahu závisejícím na počtu žáků školy	MŠMT	Agentura	PLNĚNO JINAK
		4.5.1.4. Vytvořit specifickou nárokovou podporu pro žáky ze sociálně znevýhodňujícího prostředí	MŠMT	Agentura	PLNĚNO JINAK Jedná se o opatření, které nespadá do gesce MŠMT, ale MPSV, neboť se jedná o saturaci dávek pro sociálně slabší rodiny s cílem umožnění vzdělávání jejich dětem.
4.5.2.	Posílení dostupnosti, kvality a využívání předškolní péče	4.5.2.1. Systém úhrady poplatků za MŠ pro děti ze sociálně znevýhodňujícího prostředí	MŠMT	Agentura	PLNĚNO
		4.5.2.2. Zajištění včasné péče zejména prostřednictvím docházky dětí do MŠ	MŠMT		PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
		4.5.2.3. Pilotáž metod zaměřených na posílení kognitivních funkcí a	MŠMT		PLNĚNO ČÁSTEČNĚ

	jazykovou přípravu			
	4.5.2.4. Zpřísnění kritérií pro zřizování přípravných tříd a zařazování dětí do přípravných tříd	MŠMT		PLNĚNO ČÁSTEČNĚ (V NAVRŽENÉ NOVELIZACI ŠKOLSKÉHO ZÁKONA SE PŘÍPRAVNÉ TŘÍDY OTEVÍRAJÍ VŠEM ŽÁKŮM S ODKLADEM)
	4.5.2.5. Odstranění diskriminačních kritérií pro přijímání dětí do veřejných mateřských školek	MŠMT		PLNĚNO JINAK
	4.5.2.6. Novelizace zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách tak, aby bylo možno ranou péči poskytnout dětem ze sociálně vyloučeného prostředí	MPSV		VYPUŠTĚNO
	4.5.2.7. Zavést možnost nařídit docházku do mateřské školy v případě identifikace ohrožení školní úspěšnosti ze strany OSPOD	MŠMT MPSV	Agentura	VYPUŠTĚNO
4.5.3. Posílení otevřenosti a kvalita základního vzdělávání	4.5.3.1. Standardizace práce, metodické vedení a vzdělávání asistentů pedagoga	MŠMT	Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ (činnost asistenta pedagoga je definována vyhl. č. 73/2005 Sb., v platném znění, v dubnu 2015 MŠMT ve spolupráci s Národním ústavem pro vzdělávání zveřejní metodiku pro práci asistentů pedagoga ve školním prostředí)
	4.5.3.2. Posílení dodržování školského zákona v oblasti nárokovosti místa ve spádové základní škole a dodržování zákona v oblasti odmítnutí přijetí do ZŠ	MŠMT	Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
	4.5.3.3. Krátkodobá opatření transformace systému škol zřízených pro žáky s lehkým mentálním postižením	MŠMT	Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ

	4.5.3.4. Střednědobá opatření transformace systému škol zřízených pro žáky s lehkým mentálním postižením	MŠMT	Agentura, kraje, obce	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
	4.5.3.5. Zavedení a realizace "strategií obcí" pro vzdělávání dětí ze sociálně vyloučeného prostředí	MŠMT	Agentura, obce	PLNĚNO JINAK
	4.5.3.6. Zavedení standardního systému prevence a řešení záškoláctví	MŠMT MPSV	Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
4.5.4. Posílení kvality profesní přípravy a podpora středního školství	4.5.4.1. Prodloužit povinnou školní docházku až po získání minimálně výučního listu	MŠMT		PLNĚNO JINAK
	4.5.4.2. Systematizovat kvalitní a metodicky ošetřenou profesní přípravu na ZŠ a alokovat na ni odpovídající finanční prostředky	MŠMT		PLNĚNO JINAK
	4.5.4.3. Vytvořit systém minimální závazné podpory studentům středních škol	MŠMT		PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
	4.5.4.4. Revidovat rámcové vzdělávací programy pro odborné vzdělávání	MŠMT		PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
4.5.5. Transformace péče o ohrožené děti	4.5.5.1. Vybudování systému a metodiky včasné identifikace ohrožení dítěte a případové spolupráce všech zainteresovaných subjektů orientovaného na prevenci ohrožení dítěte a prevenci zařazení dítěte do ústavní či ochranné výchovy	MŠMT MPSV	Agentura MZd	PŘESUNUTO DO OBLASTI „RODINA“
	4.5.5.2. Transformace školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy v souladu s Koncepcí transformace systému náhradní výchovné péče	MŠMT	MPSV MZd MV	PŘESUNUTO DO OBLASTI „RODINA“

4.5.6. Transformace a posílení kvality poradenského systému	4.5.6.1. Posílení kapacity poradenských zařízení	MŠMT	Agentura, kraje	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
	4.5.6.2. Posílení kvality a standardizace služeb poradenských zařízení	MŠMT		PLNĚNO ČÁSTEČNĚ Národní ústav pro vzdělávání v rámci své činnosti připravuje standardizaci poradenských služeb s termínem plnění k 6/2015.
	4.5.6.3. Standardizovat školní poradenská pracoviště při základních a středních školách	MŠMT		PLNĚNO ČÁSTEČNĚ Národní ústav pro vzdělávání v rámci své činnosti připravuje standardizaci poradenských služeb s termínem plnění k 6/2015.
4.5.7. Posílení metodické připravenosti budoucích stávajících pedagogických pracovníků	4.5.7.1. Vytvoření zavazujícího pro-inkluzivního standardu pedagogického pracovníka	MŠMT		PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
	4.5.7.2. Zajištění připravenosti budoucích pedagogických pracovníků k výkonu pro-inkluzivní praxe	MŠMT	Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
	4.5.7.3. Zajištění dostatečné nabídky kvalitního vzdělávání stávajících pracovníků v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti aplikace vyrovnávacích a podpůrných opatření, v práci s dětmi/žáky/studenty ze sociálně vyloučeného či kulturně odlišného prostředí a nastavování inkluzivních metod výuky	MŠMT	Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ
	4.5.7.4. Standardizace a obsahové vymezení práce sociálního pedagoga při základních a středních školách	MŠMT	Agentura	PLNĚNO ČÁSTEČNĚ

4.5.8. Posílení kvality a navýšení grantové podpory opatření v oblasti vzdělávání sociálně vyloučených dětí	4.5.8.1. Efektivizace dotační podpory nevládních organizací v oblasti podpory vzdělávání	MŠMT	Agentura	PLNĚNO
	4.5.8.2. Zapracování potřebných opatření pro podporu úspěšného vzdělávání sociálně vyloučených dětí mezi priority čerpání Evropského sociálního fondu pro léta 2014+	MŠMT	Agentura MPSV MMR	PLNĚNO

Situace v oblasti vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami se od roku 2011, kdy byla přijata Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015, výrazně zlepšila. Přestože v plnění konkrétních opatření nebyl zaznamenán posun, připravované legislativní změny mohou být východiskem pro jejich plnění. Zároveň byla v uplynulých letech nastartována diskuse, která přinesla do terénu určité změny ve smyslu větší podpory vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, které lze vnímat pozitivně.

V rámci plnění navržených opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení se MŠMT odkazuje na **novelizaci zákona č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), který byl vládě předložen v souladu s legislativním plánem vlády dne 30. 6. 2014. Kladně lze hodnotit **novou kategorizaci**, která žáky dělí nikoliv podle druhu diagnózy, ale podle **míry potřeby podpůrných opatření ve stupních 1 až 5**. Takový model je spravedlivější a umožňuje lepší kontrolu výdajů státního rozpočtu, neboť finanční prostředky na realizaci podpory budou uvolňovány na základě stanovení skutečných potřeb žáka, a nikoliv na stanovení konkrétní diagnózy (neboť i v rámci jedné diagnózy mohou být značné rozdíly v míře potřebnosti podpory).

V souvislosti s novým systémem posuzování míry potřebnosti podpory vznikl v rámci projektu RAMPS VIP III návrh pětistupňové míry podpůrných opatření a řada metodických materiálů pro činnost školských poradenských zařízení a školních poradenských pracovišť. Současně v rámci projektu OPVK Systémová podpora inkluzivního vzdělávání je zpracováván **katalog podpůrných opatření**, který by měl sloužit školám v návaznosti na doporučení školských poradenských zařízení v uplatňování nejvhodnější formy podpory pro konkrétního žáka.

V návaznosti na novelu § 16 je třeba vyřešit také **financování regionálního školství** tak, aby školy obdržely finanční prostředky na zajištění podpůrných opatření v době, kdy jsou zjištěny speciální vzdělávací potřeby žáka. V návaznosti na zavedení těchto katalogů do praxe předpokládá MŠMT opětovnou novelizaci obou vyhlášek 72/2005 Sb. a 73/2005 Sb. v roce 2016 a také novelizaci dalších vyhlášek souvisejících s financováním školské soustavy.

Positivní je, že vláda České republiky usnesením č. 538/2014 ze dne 9. 7. 2014 schválila **Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2020**, kde je prioritou v kapitole 3.1. „*Snižovat nerovnosti ve vzdělávání*“. Úspěšnost snižování nerovnosti ve vzdělávání se bude měřit podle indikátorů Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, která byla schválena v listopadu 2014 a je k dispozici na webu MŠMT: <http://www.msmt.cz/file/34419/>).

V kapitole 3.1.1 Strategie vzdělávací politiky ČR do r. 2020 je uvedena jako **priorita zvýšení dostupnosti a kvality předškolního vzdělávání a rané péče**, což je v souladu s cíli Strategie boje proti sociálnímu vyloučení. Zásadním úkolem nadále zůstává implementace

všech opatření **Akčního plánu opatření pro výkon rozsudku Evropského soudu pro lidská práva v případě D. H. a ostatní proti České republice.**

Oblast vzdělávání představuje v rámci Strategie boje proti sociálnímu vyloučení **početně nejširší spektrum opatření**; celkem zahrnuje 32 doporučujících opatření. **Mnohá z těchto opatření by mohla být plně realizována díky chystané novelizaci školského zákona.** Novela školského zákona byla schválena Poslaneckou sněmovnou dne 13.2.2015 nyní bude projednávána v Senátu ČR, je proto předčasné v tomto materiálu hodnotit a komentovat jednotlivá opatření tak, jak bylo učiněno v textu předchozích kapitol. Teprve po definitivním vyjádření Poslanecké sněmovny a Senátu, ke kterému dojde pravděpodobně na jaře roku 2015, bude možné hodnotit pozitiva a negativa pro obyvatele sociálně vyloučených lokalit vyplývající z novelizace školského zákona a jejich vliv na opatření Strategie.

Vzhledem k výše uvedenému zdůvodnění přináší níže uvedené tabulky přehled o plnění indikátorů jednotlivých opatření, přehled o relevanci návrhu opatření a jejich opodstatněnost v navazující Strategii boje proti sociálnímu vyloučení, avšak tabulky nejsou opatřeny dalšími hodnotícími komentáři.

Vyhodnocení bylo provedeno s přihlédnutím k novele školského zákona, která je ke dni předložení zprávy vládě projednávána v Poslanecké sněmovně PČR. Opatření, k jejichž naplnění přispěje novela školského zákona, jsou vyhodnocována jako částečně plněná, nicméně nebude-li novela schválena, bude třeba tato opatření považovat za nesplněná. Mnohá z níže uvedených opatření byla realizována prostřednictvím podpory z finančních prostředků OP VK. Tato opatření jsou obvykle vyhodnocena jako plněno jinak. Je nicméně třeba zdůraznit, že se obvykle jedná pouze o alternativní řešení a nikoli systémová, která jsou nezbytným předpokladem požadovaných pozitivních dopadů ve vzdělávání.

4.5.1.1. Navázání zvýšení normativu na žáka se sociálním znevýhodněním

Plnění indikátorů	Plněno jinak MŠMT po dobu realizace SBSV suplovalo systémové změny a zajišťovalo podporu vzdělávání dětí se sociálním znevýhodněním prostřednictvím dotačních rozvojových programů a prostředků Evropských strukturálních fondů. Namísto zvýšeného normativu pro děti se sociálním znevýhodněním předpokládá v rámci reformy financování regionálního školství zavedení systémové podpory dětem s potřebou podpůrných opatření v pěti stupních podpory, a to od 1. 9. 2016.
Relevance návrhu opatření	Opatření je opět relevantní Realizace opatření reaguje na základní problém financování regionálního školství ve vztahu k žákům pocházejícím ze sociálně vyloučeného prostředí z tohoto důvodu je opatření podmínkou pro sladění školského zákona s Ústavou ČR a závazky vyplývajícími z mezinárodních úmluv.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO (v případě že nebude schválena novelizace školského zákona)

4.5.1.2. Přechod od systému speciálních vzdělávacích potřeb k systému podpůrných opatření na všech úrovních vzdělávání

Plnění indikátorů	Plněno částečně. Opatření je uvedeno v návrhu novelizace zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ale dosud není schváleno vládou a splněno.
Relevance návrhu opatření	Opatření je zcela zásadní, a tudíž stále relevantní. Argumenty pro jeho relevantnost se shodují s argumenty u předchozího opatření (4.5.1.1.) s tím rozdílem, že toto opatření je systémovější a vyžaduje zásadnější přípravu.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	ANO (v případě že nebude schválena novelizace školského zákona)

4.5.1.3. Začlenit školní poradenská pracoviště do standardního financování škol v rozsahu závislejícím na počtu žáků školy

Plnění indikátorů	Plněno jinak MŠMT po dobu realizace SBSV suplovalo systémové změny prostřednictvím dotačních rozvojových programů. Podpora byla realizována projektem RAMPS (2012-2014), dále rozvojovými projekty na podporu školních psychologů a speciálních pedagogů. Projekt RAMPS ale dosud nebyl evaluován a nejedná se o systémová opatření. V rámci implementace OP VVV se předpokládá podpora nejen psychologů, ale také dalších specialistů v rámci školních poradenských pracovišť. Tuto podporu bude nezbytné postupně převést a ukotvit do rámce financování regionálního školství z prostředků státního rozpočtu, vč. systemizace míst specialistů v poradenských pracovištích v jednotlivých školách.
Relevance návrhu opatření	Opatření je zásadní pro možnost poskytovat odpovídající podporu žákům ze sociálně vyloučeného prostředí. Opatření je možné plnit v omezeném rozsahu z prostředků ESF a dotačních programů ve školách s vyšším počtem žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. V takovém případě je ale nutné ze strany MŠMT zpracovat postup naplnění opatření v celé jeho systémové šíři, tedy ve standardním systému financování regionálního školství, pro následující období.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie	Ano, s možnou úpravou dle výše popsanych bodů.

boje proti sociálnímu vyloučení	
---------------------------------	--

4.5.1.4. Vytvořit specifickou nárokovou podporu pro žáky ze sociálně znevýhodňujícího prostředí

Plnění indikátorů	Plněno jinak Jedná se o opatření, které je ve spolugesce MŠMT a MPSV. Toto opatření nebylo dosud systémově splněno, alternativně je plněno prostřednictvím dotačních programů MŠMT (např. ROMA SŠ/VOŠ).
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní – žáci ze sociálně vyloučeného prostředí nemají prostředky pro plnohodnotnou participaci ve vzdělávání. Opatření lze provázat s reformou financování regionálního školství dle opatření 4.5.1.2. strategie. Alternativním způsobem plnění by byla dohoda mezi MŠMT a MPSV a nastavení některých dávek tak, aby z nich mohly a byly hrazeny různé poplatky spojené s docházkou do ZŠ a SŠ a VOŠ.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano, s možností úpravy opatření dle výše popsaných variant.

4.5.2.1. Systém úhrady poplatků za MŠ pro děti ze sociálně znevýhodňujícího prostředí

Plnění indikátorů	Plněno
Relevance návrhu opatření	Opatření je plněno ve vyhlášce č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání. Školky dle § 6, odst. 6, písm. a) této vyhlášky musí odpustit poplatek zákonnému zástupci v hmotné nouzi.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ne

4.5.2.2. Zajištění včasné péče zejména prostřednictvím docházky dětí do MŠ

Plnění indikátorů	Plněno částečně MŠMT vyhlásilo záměr zavedení posledního povinného ročníku předškolního vzdělávání (od roku 2017). Návrh novely školského zákona má být předložen vládě k projednání v dubnu 2015 s tím, že povinnost předškolní docházky bude plněna v rámci mateřských škol, nikoliv přípravných tříd. Plnění úkolu úzce souvisí se zabezpečením dostatečných kapacit.
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní. Docházka do MŠ je zcela zásadní pro další vzdělávací dráhu dítěte. Místa v mateřských školách jsou však pro děti ze

	<p>sociálně vyloučeného prostředí nedostupná. Opatření je možné dočasně plnit ze zdrojů ESF a ERDF.</p> <p>Zároveň je nutné vypracovat konkrétní závazný postup rozšiřování kapacit běžných MŠ v oblastech s vyšší přítomností dětí ze sociálně vyloučeného prostředí.</p>
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano, s možností úprav dle výše uvedených bodů.

4.5.2.3. Pilotáž metod zaměřených na posílení kognitivních funkcí a jazykovou přípravu

Plnění indikátorů	Plněno částečně
Relevance návrhu opatření	<p>Opatření je stále relevantní.</p> <p>V revidované podobě lze z opatření vypustit bod a), tedy samotnou pilotáž a zaměřit se na sběr ověřených metod a jejich plošné rozšíření a proškolení pedagogických pracovníků MŠ v těchto metodách. Tímto postupem by se realizace opatření zlevnila i urychlila.</p>
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano, s možností úprav dle výše uvedeného.

4.5.2.4. Zpřísnění kritérií pro zřizování přípravných tříd a zařazování dětí do přípravných tříd

Plnění indikátorů	Plněno částečně
Relevance návrhu opatření	<p>Opatření je stále relevantní. Problematickým je stále zejména zřizování přípravných tříd u základních škol, které vzdělávají převážně žáky s lehkým mentálním postižením.</p> <p>Z opatření je možné vypustit bod a), zpřísnění kritérií pro zřizování přípravných tříd.</p> <p>Je ale nutné zachovat bod b) s případnou modifikací, kdy zřizování tříd u ZŠ vzdělávajících žáky s lehkým mentálním postižením není nutné zakázat, ale je nutné explicitně (formou závazného metodického pokynu, doplnění vyhlášky apod.) znemožnit automatický přestup dítěte z přípravné třídy rovnou do vzdělávání podle přílohy RVP-LMP. Každé dítě musí mít šanci nastoupit do standardního vzdělávacího programu.</p>
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano, s možnou modifikací dle výše uvedeného.

4.5.2.5. Odstranění diskriminačních kritérií pro přijímání dětí do veřejných mateřských školek

Plnění indikátorů	Plněno jinak
Relevance návrhu opatření	Docházku do MŠ nelze vnímat jako formu hlídání dětí pracujících rodičů, ale jako plnohodnotnou přípravu na docházku do ZŠ. Z toho důvodu jsou často používána kritéria typu zaměstnání matky dítěte, nepřítomnost druhého dítěte v rodině apod. diskriminující pro děti z chudých vícečetných rodin, které navíc často potřebují docházku do MŠ, aby uspěly na ZŠ. MŠ jsou navíc veřejnými institucemi, které by neměly jejich využití podmiňovat kritérii, která by vylučovala některé skupiny občanů. Pro veřejné MŠ je nutné zavést jediné možné kritérium při přijímání dětí, a to kapacitu. Nedostatečné socio-ekonomické zázemí rodiny nesmí být důvodem pro nedostupnost předškolní přípravy dětí, což je nezbytné řešit formou nalezení kritérií pro možné úlevy od poplatků (MŠMT), popř. v kombinaci s dávkovou podporu (MPSV).
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.2.6. Novelizace zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách tak, aby bylo možno ranou péči poskytnout dětem ze sociálně vyloučeného prostředí

Plnění indikátorů	Opatření bylo vypuštěno z plnění.
Relevance návrhu opatření	
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ne

4.5.2.7. Zavést možnost nařídít docházku do mateřské školy v případě identifikace ohrožení školní úspěšnosti ze strany OSPOD

Plnění indikátorů	Opatření bylo vypuštěno z plnění.
Relevance návrhu opatření	
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ne

4.5.3.1. Standardizace práce, metodické vedení a vzdělávání asistentů pedagoga

Plnění indikátorů	Plněno částečně
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní. Činnost asistenta pedagoga je definována vyhláškou č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Aktuálně MŠMT ve spolupráci s Národním ústavem pro vzdělávání zpracovává

	<p>metodiky pro práci asistentů pedagoga ve školním prostředí pro příští rok. Metodika by měla být zveřejněna v březnu 2015.</p> <p>Ideálním řešením je propojit opatření s opatřením 4.5.7.1. a zpracovat standardizaci práce AP do obecného standardu pedagogického pracovníka.</p>
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.3.2. Posílení dodržování školského zákona v oblasti nárokovosti místa ve spádové základní škole a dodržování zákona v oblasti odmítnutí přijetí do ZŠ

Plnění indikátorů	<p>Plněno částečně</p> <p>Česká školní inspekce (ČŠI) v souladu s plánem hlavních úkolů pro daný školní rok v rámci plánované inspekční činnosti dlouhodobě hodnotí a kontroluje zabezpečení rovného přístupu dětí a žáků ke vzdělávání, a to z různých úhlů pohledů. Stejně tak ČŠI hodnotí a kontroluje postupy škol při přijímání dětí, žáků a studentů ke vzdělávání. ČŠI bude při tematické inspekční činnosti zaměřené na školy v sociálně vyloučených lokalitách v druhém pololetí školního roku 2014/2015 sledovat dodržování nárokovosti místa ve spádové základní škole. Přesto, že ČŠI ve školním roce 2013/2014 nezaznamenala žádnou stížnost ani podnět ke kontrole v této věci, zkušenosti z terénu prokazují výskyt neodůvodněného odmítnutí přijetí žáka do spádové školy.</p>
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní, neboť nárokovosti místa ve spádové základní škole není dodržována (viz například aktivity Nadace OSF Praha v Ostravě).
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.3.3. Krátkodobá opatření transformace systému škol zřízených pro žáky s lehkým mentálním postižením

Plnění indikátorů	<p>Plněno částečně</p> <p>Novely vyhlášek č. 72 a č. 73 v letech 2011 a 2014 nastavily nová pravidla: zrušily možnost dlouhodobého zařazení dítěte bez lehkého mentálního postižení do školy určené pro žáky s mentálním postižením, zakotvily povinnost pravidelné roční rediagnostiky, zkracovaly délku diagnostického pobytu či přinesly podrobná pravidla pro informování rodičů a udělování informovaného souhlasu.</p> <p>Problematické nadále zůstává propojení SPC a základních škol praktickým stejným zřizovatelem; z praxe jsou známy případy, kdy je rediagnostika spíše využívána k potvrzení špatně</p>
-------------------	--

	stanovené diagnózy, a tedy setrvání žaka v RVP ZV-LMP.
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano, viz znění návrhu sloučení a reformulace opatření 4.5.3.3. a 4.5.3.4.

4.5.3.4. Střednědobá opatření transformace systému škol zřízených pro žáky s lehkým mentálním postižením

Plnění indikátorů	<p>Plněno částečně</p> <p>Splnění tohoto opatření závisí na přijetí novely školského zákona, která byla v srpnu 2014 schválena vládou a k datu předložení této zprávy je projednávána v Poslanecké sněmovně PSP. Klíčová je zejména změna § 16 upravujícího Podporu vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Nebude-li novela schválena a nenabude-li účinnosti, bude toto opatření třeba považovat za nesplněné.</p> <p><u>Na uvedené změny ve školském zákoně musí dále navázat relevantní změna ve financování regionálního školství, adekvátní vyhláška upravující zařazování dětí s potřebou podpůrných opatření do škol (přičemž nesmí docházet k jejich nepřiměřené koncentraci a následné segregaci v separovaných skupinách, třídách a školách).</u></p> <p>Za velmi problematickou lze považovat přetrvávající platnost přílohy „RVP ZV LMP“, dle informace poskytnuté MŠMT se připravuje návrh na zrušení přílohy „RVP ZV LMP“ upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením.</p>
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní – viz. vysvětlení k opatření 4.5.3.3. (Změna opatření 4.5.3.3.). - Opatření 4.5.3.4. sloučit s opatřením 4.5.3.3.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano, sloučené s opatřením 4.5.3.3.

4.5.3.5. Zavedení a realizace "strategií obcí" pro vzdělávání dětí ze sociálně vyloučeného prostředí

Plnění indikátorů	<p>Plněno jinak</p> <p>V rámci OP VK byly realizovány pilotní projekty na tvorbu strategií rozvoje vzdělávací soustavy v ORP. Strategické rozvojové dokumenty školské soustavy vznikly také při spolupráci obcí s Agenturou pro sociální začleňování.</p> <p>MŠMT zvýšilo důraz na strategické řízení ve školství</p>
-------------------	---

	při přípravě OP VVV v programovém období ESI fondů 2014-2020. Předpokladem pro další plnění tohoto opatření je systemizace pilotních realizací strategických plánů rozvoje vzdělávacích soustav na místní úrovni.
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní. Obce s vyšším počtem žáků ze sociálně vyloučeného prostředí by měly mít zpracované strategie pro vzdělávání těchto dětí tak, aby nevypadávaly ze standardního systému základního vzdělávání a dosahovaly srovnatelných výsledků ve vzdělávání jako jejich vrstevníci z prostředí nevyloučeného.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.3.6. Zavedení standardního systému prevence a řešení záškoláctví

Plnění indikátorů	Plněno částečně MPSV vydalo v březnu 2014 informaci pro OSPOD, jak postupovat u záškoláctví. MŠMT vydalo v únoru 2014 příručku „Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách“, která však neřeší prevenci záškoláctví, a spíše jej legislativně vysvětluje, nejedná se tedy o metodický pokyn. V terénu se objevily lokální iniciativy k řešení záškoláctví na úrovni konkrétních spoluprací škol a školských zařízení, orgánů SPOD a NNO. Tyto iniciativy vytváří základ pro systémové řešení záškoláctví, které však doposud nebylo přijato.
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní. Podstatou opatření je vytvoření a zavedení do praxe společného metodického doporučení MŠMT a MPSV.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.4.1. Prodloužit povinnou školní docházku až po získání minimálně výučního listu

Plnění indikátorů	Plněno jinak
Relevance návrhu opatření	Opatření je v modifikované podobě stále relevantní, protože velké procento žáků specificky ze sociálně vyloučeného prostředí opouští vzdělávací systém po splnění povinné docházky na ZŠ, což jim prakticky znemožňuje plnohodnotný vstup na trh práce. MŠMT modifikuje přístup k prodloužení povinné školní docházky a podporuje otevření přípravných tříd pro všechny žáky a připravuje návrh na zavedení povinného posledního ročníku vzdělávání v mateřské škole.

Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano, s výše uvedenými úpravami.
--	---------------------------------

4.5.4.2. Systematizovat kvalitní a metodicky ošetřenou profesní přípravu na ZŠ a alokovat na ni odpovídající finanční prostředky

Plnění indikátorů	Plněno jinak MŠMT pilotovalo podporu v profesní přípravě v rámci výzev č. 44, č. 45, č. 48 OPVK.
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní, na ZŠ není dostatečná profesní příprava, zejména s ohledem na žáky pocházející z prostředí s absencí profesních vzorů a motivací.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano.

4.5.4.3. Vytvořit systém minimální závazné podpory studentům středních škol

Plnění indikátorů	Plněno částečně MŠMT realizovalo projekt VIP Kariéra, který se zaměřil na vybudování informačního systému k uplatnění absolventů škol na trhu práce. Praktický přínos systému však zatím nebyl prověřen a nelze jej považovat za plošnou systémovou podporu studentům středních škol.
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní. Při docházce na střední školy jsou žáci z chudých a/či sociálně vyloučených rodin vystaveni mnoha překážkám vyplývajícím z ekonomické situace rodiny. - Opatření by mělo být realizováno buď prostřednictvím prostředků MŠMT hrazeným školám, které by je dále rozdělovaly žákům, nebo dávkou v gesci MPSV cílenou na náklady spojené s docházkou na střední školu. V rámci OPVVV se počítá s podporou zlepšení kvality a posílení kapacity kariérového poradenství na všech stupních škol.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.4.4. Revidovat rámcové vzdělávací programy pro odborné vzdělávání

Plnění indikátorů	Plněno částečně Komplexní revize RVP středního vzdělávání je plánována od roku 2015. Důležité je především vyřešit propustnost mezi obory E a H.
Relevance návrhu opatření	Opatření je relevantní v rovině potřebné lepší

	<p>prostupnosti oborů zejména oborů typu E a H.</p> <p>- Opatření lze nicméně změnit na iniciaci odborné diskuse ke zvýšení prostupnosti oborů, která by vedla k nastavení závazných opatření k realizaci v dalších letech.</p>
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.5.1. Vybudování systému a metodiky včasné identifikace ohrožení dítěte a případové spolupráce všech zainteresovaných subjektů orientovaného na prevenci ohrožení dítěte a prevenci zařazení dítěte do ústavní či ochranné výchovy

Plnění indikátorů	PŘESUNUTO DO OBLASTI „RODINA“ – ČÁSTEČNĚ PLNĚNO
Relevance návrhu opatření	
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	

4.5.5.2. Transformace školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy v souladu s Konceptí transformace systému náhradní výchovné péče

Plnění indikátorů	PŘESUNUTO DO OBLASTI „RODINA“ – ČÁSTEČNĚ PLNĚNO
Relevance návrhu opatření	
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	

4.5.6.1. Posílení kapacity poradenských zařízení

Plnění indikátorů	<p>Plněno částečně</p> <p>Poradenská zařízení zřizují zejména kraje, MŠMT tuto oblast podpořilo projektem RAMPS (2012-2014). Praxe jasně ukazuje, že ŠPZ jsou naprosto poddimenzována, školy musí čekat měsíce na vyšetření žáků. Cílem je zajistit dostatek školních psychologů a speciálních pedagogů, aby mohli působit na všech základních školách, kde vzniká jejich potřeba. Důležité je rovněž institucionálně oddělit zřizovatele ZŠp a ŠPZ.</p>
Relevance návrhu opatření	<p>Opatření je nejen relevantní, ale také zcela zásadní. Pro efektivní vzdělávání všech žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (tedy nejen žáků ze sociálně vyloučeného prostředí) je zásadní překážkou nedostatečná kapacita poradenských zařízení, resp. nedostatečná kapacita poradenských služeb žákům, jejich rodičům a pedagogům.</p> <p>Opatření je možné v limitovaném rozsahu a po</p>

	přechodnou dobu plnit z prostředků ESF. Dlouhodobě udržitelný a efektivní model však musí nutně vycházet ze systémového posílení poradenských služeb, o kterém v případě financování z ESF nelze mluvit.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.6.2. Posílení kvality a standardizace služeb poradenských zařízení

Plnění indikátorů	Plněno částečně
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní. MŠMT při MKS v září 2013 proklamovalo posílení metodického vedení poradenských služeb a posilování odborných kapacit pracovníků. MŠMT oznámilo záměr vydat do 6/2015 standardy práce školských poradenských zařízení, které zpracovává Národní ústav pro vzdělávání.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.6.3. Standardizovat školní poradenská pracoviště při základních a středních školách

Plnění indikátorů	Plněno částečně
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní, dokonce (v souladu s opatřeními 4.5.6.1. a 4.5.6.2.) se jedná o opatření zásadní. Opatření je možné v limitovaném rozsahu a na přechodnou dobu naplňovat z prostředků ESF. Pro dlouhodobě udržitelný systémový model však musí být poradenská pracoviště při ZŠ ukotvena v normativním financování škol.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.7.1. Vytvoření zavazujícího pro-inkluzivního standardu pedagogického pracovníka

Plnění indikátorů	Plněno částečně MŠMT deklaruje, že tento standard řeší projekt Kariérní systém (2012-2015). Po ukončení projektu bude tento standard ukotven i v zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů.
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále aktuální a podobně jako předchozí opatření týkající se poradenského systému se jedná o opatření zásadní. - Pro zpráhlednění aktualizované strategie je možné

	opatření sloučit s opatřením 4.5.7.2., jak bylo navrhováno při MKS v září 2013. Obsahově by ale opatření mělo zůstat zachováno.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.7.2. Zajištění připravenosti budoucích pedagogických pracovníků k výkonu pro-inkluzivní praxe

Plnění indikátorů	Plněno částečně Viz také plnění opatření 4.5.7.1. Částečně řešeno prostřednictvím projektu Systémová podpora inkluzivního vzdělávání (2013 – 2015), ale nejedná se o systémové opatření.
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní. Z pedagogických fakult vycházejí absolventi bez adekvátní přípravy na působení v inkluzivním systému vzdělávání, zejména na práci s žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí. Opatření je možné sloučit s opatřením 4.5.7.1. Opatření vyžaduje součinnost pedagogických fakult.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.7.3. Zajištění dostatečné nabídky kvalitního vzdělávání stávajících pracovníků v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti aplikace vyrovnávacích a podpůrných opatření, v práci s dětmi/žáky/studenty ze sociálně vyloučeného či kulturně odlišného prostředí a nastavování inkusivních metod výuky

Plnění indikátorů	Plněno částečně
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní, zejména v oblastech s vysokým počtem žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. Opatření lze po omezenou dobu a v omezeném rozsahu dále plnit z prostředků ESF. Pro nastavení opatření v plné potřebné míře je však potřeba zásadního rozšíření a systematického zpracování plnění na úrovni systémového zabezpečení DVPP. Je také potřeba provést evaluaci efektivity v současné době poskytovaného vzdělávání v rámci DVPP.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.7.4. Standardizace a obsahové vymezení práce sociálního pedagoga při základních a středních školách

Plnění indikátorů	Plněno částečně V rámci připravovaného OP VVV je uvažováno s ověřováním zapojení činnosti sociálních pedagogů do školních poradenských pracovišť, kde by byl využíván potenciál možné mediace mezi školou a rodinným prostředím žáků. Aktuálně je tato kvalifikace navrhována na využití pro školy v rámci šablon. Po pilotním ověření by pozice sociálního pedagoga měla být zakotvena v legislativě.
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano.

4.5.8.1. Efektivizace dotační podpory nevládních neziskových organizací v oblasti podpory vzdělávání

Plnění indikátorů	Plněno MŠMT podporu zabezpečuje prostřednictvím dotačních, rozvojových programů a prostředků ESF, vč. plánovaného navýšení podpory z prostředků OP VVV v programovém období ESIF 2014-2020.
Relevance návrhu opatření	Opatření je stále relevantní. Opatření je možné částečně plnit z prostředků ESF. Ale při současné míře „outsourcingu“ povinností škol na NNO, zejména v oblastech s vysokým počtem žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí, je nutné zachovat financování těchto služeb z dotačních prostředků MŠMT a zásadně tuto podporu systematizovat a rozšířit.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano

4.5.8.2. Zapracování potřebných opatření pro podporu úspěšného vzdělávání sociálně vyloučených dětí mezi priority čerpání Evropského sociálního fondu pro léta 2014+

Plnění indikátorů	Plněno
Relevance návrhu opatření	Znění OPVVV 2014-20 je již dáno, tudíž opatření již není relevantní.
Mělo by být opatření součástí navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ne

Návrhová část pro navazující Strategii boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016-2020 v oblasti Vzdělávání

Východiska:

- Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020
- Akční plán opatření pro výkon rozsudku Evropského soudu pro lidská práva v případě D. H. a ostatní proti České republice
- Operační program Věda, výzkum a vzdělávání 2014 – 2020
- Národní program reforem na rok 2014
- Úmluva o právech dítěte
- Strategie sociálního začleňování 2014 -2020

Návrhy témat:

- podpora rané péče
- podpora povinného předškolního roku pouze v mateřské škole (nikoliv v přípravných třídách)
- podpora prostupnosti a přechodů z MŠ na ZŠ na SŠ
- podpora spolupráce škol s rodiči
- podpora koordinovaného sociálně pedagogického přístupu
- podpora pedagogů a ředitelů
- odstranění institucionálního propojení SPC, PPP a ZŠp

V. Vyhodnocení jednotlivých opatření v oblasti Zaměstnanosti a dávkových systémů

Tabulka 6: Plnění opatření Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011-2015 v oblasti Zaměstnanosti a dávkových systémů

	PRIORITA	OPATŘENÍ	GESCE	SPOLUGESCE	Plněno/plněno částečně/neplněno/plněno jinak
ZAMĚSTNANOST A DÁVKOVÉ SYSTÉMY	5.5.1. Prohloubení motivace dávkových systémů k práci, soběstačnosti a aktivnímu přístupu k řešení sociální situace	5.5.1.1. Efektivní využití dávkových systémů při aktivizaci obyvatel k zaměstnanosti a při podpoře bydlení	MPSV	Agentura	Opatření plněno částečně.
	5.5.2. Komplexní programy na podporu zaměstnanosti osob ze sociálně vyloučených lokalit	5.5.2.1. Zavádění zónového zprostředkování práce	MPSV	Agentura	Opatření plněno částečně.
		5.5.2.2. Vypracovat společnou metodiku pro zavedení systému prostupného zaměstnávání	MPSV/GŘ UP ČR	Agentura	Opatření plněno částečně.
		5.5.2.3. Posílení spolupráce s poskytovateli sociálních služeb při tvorbě individuálních akčních plánů	MPSV	Agentura	Opatření plněno.
		5.5.2.4. Zavádění nástrojů flexibilního zaměstnávání a odměňování	MPSV	MPO, Agentura	Opatření plněno částečně.
		5.5.2.5. Metodická podpora zavádění lokálních sítí zaměstnanosti v sociálně vyloučených lokalitách	Agentura, MPSV		Opatření plněno částečně.
	5.5.3. Podpora podnikatelských aktivit v sociálně vyloučených lokalitách	5.5.3.1. Společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek v sociálně vyloučených lokalitách - uplatňovat institut zvláštní podmínky	MMR	Agentura	Opatření plněno.
	5.5.4. Prevence zadlužování a řešení předluženosti v sociálně	5.5.4.1. Vytvoření mezioborové platformy k předluženosti a pravidelný monitoring ochrany spotřebitele ve	Agentura	MPO, MPSV, MF,	Opatření plněno.

	vyloučených lokalitách	věci finančních půjček a spotřebitelských úvěrů			
	6.3.2. Spolufinancování projektů sociální ekonomiky soukromoprávními subjekty	6.3.2.1. Úvěry na sociální ekonomiku a postup pro přidělování těchto úvěrů	MPSV	MPO	Opatření plněno.

Situace v oblasti zaměstnanosti a dávkových systémů v sociálně vyloučených lokalitách se od roku 2011, kdy byla přijata Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015, výrazně nezlepšila. Český trh práce je dosud poznamenán dopady ekonomické krize z let 2008 a 2009, která způsobila výrazný úbytek pracovních míst. Nadále pokračují strukturální změny na trhu práce. Vliv těchto změn má v jednotlivých regionech různou intenzitu, nejvyšší nezaměstnanost dlouhodobě vykazuje Ústecký a Moravskoslezský kraj, nejhůře jsou na tom okresy Most (podíl nezaměstnaných k 31. 8. 2014 12,7 %), Ústí nad Labem (12,6 %), Bruntál (12,4 %) a Karviná (12,3 %).¹⁷ V sociálně vyloučených lokalitách, které se nejčastěji vyskytují právě v těchto místech, nezaměstnanost značně převyšuje republikový průměr. Gabalova „**Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti**“ z roku 2006¹⁸ uvádí, že **nezaměstnanost v SVL se pohybuje v extrémních hodnotách mezi 90 % – 100 %, přičemž se často jedná o nezaměstnanost dlouhodobou či opakovanou. Situační analýzy, které byly posléze v roce 2013 prováděné Agenturou, však tyto odhady zpochybnily. Zpravidla uvádějí nezaměstnanost v SVL na vybraných adresách v rozmezí 30 – 60 %** (např. Krnov 29 %, Nové Sedlo 40 %, Šternberk 53 %).¹⁹ Částečně mohou být tato nižší čísla způsobena také změnou metodiky výpočtu.²⁰ **Díky koncentraci nezaměstnanosti v SVL a u určitých kategorií uchazečů o zaměstnání, kteří jsou nejvíce vzdáleni od trhu práce a dochází u nich ke kumulaci handicapů** (osoby se zdravotním postižením, osoby nad 50 let věku, mladí lidé bez pracovních zkušeností, osoby s nízkou kvalifikací, osamělí rodiče s dětmi apod.), **dochází ke zvyšování podílu dlouhodobé nezaměstnanosti.** Ta se na celkové nezaměstnanosti podílí ze 44 %, což znamená, že téměř polovina všech nezaměstnaných je bez práce déle než jeden rok.²¹

¹⁷ Informace o nezaměstnanosti v České republice k 31. 8. 2014: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>

¹⁸ http://www.gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/GAC_MAPA_analyza_SVL_aAK_CJ.pdf

¹⁹ Situační analýzy jsou ke stažení zde: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/lokality>.

²⁰ Na základě dohody s Českým statistickým úřadem Ministerstvo práce a sociálních věcí přešlo od ledna 2013 na nový ukazatel registrované nezaměstnanosti v ČR s názvem **Podíl nezaměstnaných osob**, který vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Tento ukazatel nahradil zveřejňovanou míru registrované nezaměstnanosti, která poměřovala všechny dosažitelné uchazeče o zaměstnání pouze k ekonomicky aktivním osobám.

²¹ Sirovátka, Tomáš: Řešení nezaměstnanosti po česku: 16 až 20 miliard na dávky a necelé 3 miliardy na aktivní politiku zaměstnanosti. In: Sociální práce 1/2014, s. 11-16.

Období let 2011 – 2012 bylo poznamenáno tzv. **Sociální reformou**,²² která se nesla v duchu zkrácení některých druhů sociálních dávek, podpor a příspěvků s cílem zefektivnit jejich čerpání a zamezit jejich zneužívání. Výplata sociálních dávek byla vázána na aktivitu nezaměstnaného, řada dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů o zaměstnání byla dotčena výkonem **veřejné služby**, vybrané kategorie uchazečů o zaměstnání, u nichž se předpokládá výkon nelegální práce, byly zapojeny do klíčové aktivity 04 **Docházka nezaměstnaných (DONEZ)**. V rámci projektu Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání byla v říjnu 2013 zahájena klíčová aktivita 08 Činnost pracovního týmu poradců prevence nelegálního zaměstnávání Úřadu práce ČR. Tato klíčová aktivita navazuje na realizovanou klíčovou aktivitu 04 a jejím cílem je především intenzivní skupinové a individuální poradenství směřující k uplatnění na trhu práce a preventivní působení na uchazeče o zaměstnání v oblasti prevence a potírání nelegálního zaměstnávání.

Vlivem sociální reformy nebyl realizován **projekt tzv. zónového poradenství**, jehož smyslem mělo být kategorizování nezaměstnaných a jednotlivým kategoriím nezaměstnaných pak přidělovat různě odstupňovanou intenzitu pomoci odborných poradců. O protiústavnosti stávající koncepce veřejné služby rozhodl Ústavní soud v listopadu 2012. Další reformní opatření, **karta sociálních systémů**, byla zrušena zákonem č. 306/2013 Sb., o zrušení karty sociálních systémů. Nedílnou součástí sociální reformy bylo také **sjednocení procesu výplaty nepojistných dávek sociální ochrany** od 1. 1. 2012 pod Úřad práce ČR. Agendu nepojistných sociálních dávek na územních samosprávných celcích před přechodem této agendy na Úřad práce ČR zajišťovalo 3 642 zaměstnanců, při sjednocení výplaty sociálních dávek bylo na Úřad práce ČR převedeno 1 953 funkčních míst.²³

Pokud jsou obyvatelé SVL zaměstnání, většinou se jedná o **méně kvalifikované pracovní pozice s nízkou jistotou zaměstnání, zpravidla sezónního či dočasného charakteru a nízkým ohodnocením. Kombinace nízkopříjmového zaměstnání se závislostí na sociálním systému se tak stává obvyklou praxí.** Stagnace úrovně minimální mzdy po dobu šesti let od roku 2007 do 1. 8. 2013, kdy byla zvýšena novelou č. 210/2013 Sb., má podle Českého helsinského výboru²⁴ velmi negativní dopady na životní úroveň části pracujících lidí a vede ke vzniku nežádoucího jevu tzv. „**pracující chudoby**“, tedy k tomu, že částí pracovníků výdělek nestačí na pokrytí základních životních potřeb.

Vysoké procento zadlužení a související exekuce posilují tendence k nestandardním způsobům obživy. Tento jev je dále prohlubován nižší úrovní vzdělání a specifickým sociokulturním prostředím charakterizovaným sítí velkorodin, statusovými symboly vedoucími k neváženému půjčování peněz, lichvou a nelegální prací. **Překážky bránící osobám ze SVL v přístupu k zaměstnání leží jak ve vnějších vlivech – zejména diskriminace a předsudky zaměstnavatelů vně těchto lokalit, tak v samotných osobách sociálně vyloučených** (neochota pracovat ve formalizovaném pracovním právním vztahu kvůli hrozbě exekucí na mzdu při nedostupnosti institutu oddlužení, nízká kvalifikace, chybějící pracovní návyky, absence zkušenosti s formálním pracovním poměrem atd.).

K uvedeným znevýhodněním na trhu práce se přidávají společenská znevýhodnění, jako jsou nevhodné bytové podmínky či bezdomovectví, nejbližší sociální prostředí nepodporující integraci na trh práce, zdravotní znevýhodnění způsobená špatnou životosprávou, kriminogenní prostředí apod. Významnou roli hraje rovněž závislost na sociálním systému a mezigenerační přenos výše uvedených faktorů vyplývající ze situace sociálního vyloučení. **Neřešení problémů sociálního vyloučení vede k uzavírání cyklu, kdy sociální vyloučení**

²² <http://socialnireforma.mpsv.cz/cs/>

²³ Údaje Ministerstva financí ČR.

²⁴ http://helcom.cz/w/wp-content/uploads/2013/09/ZLP_2012.pdf

je jak důsledkem, tak příčinou nezaměstnanosti a obtížného přístupu na trh práce určité skupiny obyvatelstva.

Aktivní politika zaměstnanosti je dlouhodobě podfinancována, **dochází k nepoměru mezi obrovskými výdaji státu na výplatu nepojistných sociálních dávek a stále se snižujícími výdaji na aktivní pomoc nezaměstnaným.**²⁵ Dle vyjádření MPSV je však aktivní politika zaměstnanosti financována nejenom ze státního rozpočtu (3 miliardy Kč v roce 2014), ale zároveň je financována APZ zdrojem ESF prostřednictvím individuálních projektů. Pro rok 2014 bylo celkem alokováno na realizaci APZ cca 8 mld. Kč. Míra čerpání APZ ovšem je kromě rozpočtu limitována skutečností nedostatečné tvorby nových pracovních příležitostí, v rámci kterých by uchazeči o zaměstnání mohli být umístěni.

Hlavní východiska politiky zaměstnanosti, použití aktivní politiky zaměstnanosti a výchozí dokumenty pro stanovení zaměření realizace aktivní politiky zaměstnanosti pro rok 2014 byly upraveny Normativní instrukcí MPSV č.1/2014: „**Realizace aktivní politiky zaměstnanosti v roce 2014**“, Směrnici GŘ ÚP ČR č. 8/2014 platnou do 31. 5. 2015 „**Realizace aktivní politiky zaměstnanosti Úřadem práce ČR**“ a Směrnici GŘ ÚP ČR č. 9/2014 platnou po dobu neurčitou „**Postup a spolupráce pracovišť Úřadu práce ČR při poskytování příspěvku na realizaci nástrojů a opatření aktivní politiky zaměstnanosti**“ na dobu neurčitou.

Jako nezbytná se ukazuje **spolupráce zainteresovaných aktérů**, která může přispívat ke komplexnímu řešení sociální situace sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených osob. Agentura proto pracuje v SVL v tzv. **lokálních sítích zaměstnanosti** (jedno z opatření Strategie 2011 – 2015). Tato problematika je upravena řídicím aktem ÚP ČR Směrnice generální ředitelky č. 6/2014 – „**Poradní sbory**“. Směrnice rozpracovává ustanovení § 7 zákona 435/2004. Sb. o zaměstnanosti za účelem koordinace realizace státní politiky zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů ve správních obvodech KrP a KoP. Jejich základem je činnost pracovních skupin, které se na platformě tzv. Lokálního partnerství zabývají oblastí zaměstnanosti. Jde o koordinované zapojení místních aktérů (lokálního konzultanta Agentury, příslušného kontaktního pracoviště Úřadu práce, místních NNO, obce či města, realizátorů zaměstnanostních projektů, vzdělávacích a pracovních agentur, sociálních podnikatelů, zaměstnavatelů, provozovatelů veřejné a dobrovolnické služby, vzdělávacích zařízení a dalších sociálních partnerů.) do přípravy, řízení a provádění lokálních politik v oblasti zaměstnanosti. Spadá sem celá řada aktivit, jejichž cílem je mapování situace na lokálním trhu práce, podpora vytváření pracovních míst, plánování a realizace rekvalifikací, ale také řešení problémů spojených s nezaměstnaností, jako je zadlužení, bezdomovectví či obtížná bytová situace, komplikovaná rodinná situace, zajištění péče o děti a další rodinné příslušníky, kriminalita apod.

Příkladem funkční spolupráce je např. regionální individuální projekt „**Příležitost dělá(t) zaměstnance**“, aktuálně realizovaný Úřadem práce ČR, krajskou pobočkou v Moravskoslezském kraji ve spolupráci s Agenturou. **Inovativním prvkem projektu je zapojení neziskového sektoru**, kdy na pozici pracovních poradců působí zaměstnanci Úřadu práce z prostředí neziskových organizací, kteří mají znalosti o potřebách osob žijících v daných oblastech.

Dalším příkladem zapojení neziskových organizací do služeb zaměstnanosti je regionální individuální projekt „**Sociálně vyloučené lokality Ústeckého kraje**“, který by měl **příspěk k posílení spolupráce s místními neziskovými organizacemi, státní správou a samosprávou při řešení problematiky SVL.**

²⁵ Sirovátka, Tomáš: Řešení nezaměstnanosti po česku: 16 až 20 miliard na dávky a necelé 3 miliardy na aktivní politiku zaměstnanosti. In: Sociální práce 1/2014.

Kromě těchto příkladů však není dosud zcela běžnou praxí, aby pracovníci Úřadu práce ČR aktivně vyhledávali spolupráci s neziskovými organizacemi.

Dalším nástrojem, se kterým Agentura v oblasti zaměstnanosti pracuje, a který je rovněž jedním z opatření Strategie 2011 – 2015, je **system prostupného zaměstnávání. Cílem prostupného zaměstnávání je pomoci krok za krokem prostřednictvím podpůrných opatření osobám bez práce, osobám s minimální pracovní zkušeností a osobám s žádnými nebo zkrslenými představami o fungování „práce“ začlenit se na legálním trhu práce a uspět na něm**: jde o vštípení návyků, dovedností a kompetencí, bez kterých se na trhu práce nelze obejít, pomoc v orientaci na trhu práce, zajištění vzdělání v konkrétních dovednostech, usnadnění přechodu do neznámého prostředí a vytvoření pracovní příležitosti.

System tvoří několik stupňů. Prvním stupněm je „zaměstnání na zkoušku“. Dobrým příkladem účinného aktivizačního opatření pro lidi v hmotné nouzi byla podoba veřejné služby před rokem 2012.

V rámci Sociální reformy I bylo k lednu 2012 organizování veřejné služby převedeno do kompetence Úřadu práce ČR, rozšířil se okruh lidí, pro které byla veřejná služba určena, a zároveň se rozšířil okruh činností, které mohou být prostřednictvím veřejné služby vykonávány. Veřejnou službu lze využít nejen na úklid veřejných prostranství a komunikací, ale např. i na práci v nemocnicích a jiných veřejných budovách, ve školství, v oblasti životního prostředí a ochrany zvířat, v sociální, charitativní, sportovní oblasti apod.

Novelizací zákona o pomoci v hmotné nouzi byla zrušena ustanovení, na jejichž základě byla u příjemců dávek hmotné nouze správním orgánem sledována snaha zvýšit si příjem vlastní prací. Do konce roku 2011 vykonávaly veřejnou službu pouze osoby v hmotné nouzi, které si mohly navýšit příspěvek na živobytí z 2.020 Kč při odpracování minimálně 20 hodin měsíčně na 3.126 Kč a při odpracování minimálně 30 hodin měsíčně na 3.679 Kč. Dále zákon umožňoval navýšit příspěvek na živobytí o 300 Kč osobě, která prokázala zvýšené náklady při hledání zaměstnání – např. na dopravu, telefon a korespondenci. Na druhé straně, pokud osoby prokazatelně neprojevovaly dostatečnou snahu využít možností zvýšit si příjem vlastní prací, mohla jim být dávka odejmuta, protože z tohoto důvodu nadále nebyly považovány za osoby v hmotné nouzi. Tato ustanovení, od nichž se také odvíjela značná část sociální práce v systému pomoci v hmotné nouzi, jejímž cílem byla snaha předcházet sociálnímu vyloučení a pomoc osobám v hmotné nouzi a zároveň umožňovala částečně kontrolovat využívání dávek a motivovat osoby v hmotné nouzi k zvýšení příjmu vlastním přičiněním, byla zrušena.²⁶ **Jelikož byla původní bonifikace jejího výkonu ve formě navýšení příspěvku na živobytí zrušena, pro vykonavatele veřejné služby zbyla jediná pozitivní motivace – naděje, že v případě, že se při výkonu veřejné služby osvědčí, získají dotované pracovní místo.**

Po nálezU Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012 není odmítnutí výkonu veřejné služby důvodem k vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání. Z tohoto důvodu, jakož i z důvodu, že veřejná služba již není ze strany Úřadu práce ČR uchazečům o zaměstnání aktivně nabízena, případně je nabízena jako doplňková a dobrovolná aktivita, došlo k tomu, že **veřejná služba je realizována v omezeném rozsahu na základě dobrovolného rozhodnutí uchazečů o zaměstnání v hmotné nouzi** (v říjnu 2013 se jednalo o cca 400 vykonavatelů veřejné služby).

Úřad práce ČR na základě **Směrnice generální ředitelky č. 19/2013 Příspěvek na podporu aktivizace uchazečů o zaměstnání dlouhodobě vedených v evidenci Úřadu**

²⁶ http://helcom.cz/w/wp-content/uploads/2013/09/ZLP_2012.pdf

práce ČR formou podpory krátkodobých pracovních příležitostí – Aktivizační pracovní příležitost + dodatku č. 1 v průběhu roku 2014 provádí pilotáž obdobného opatření, tzv. **aktivizační pracovní příležitosti**, při níž si uchazeč o zaměstnání může přivydělat až polovinu minimální mzdy za maximálně 40 hodin práce měsíčně a zároveň zůstat v evidenci uchazečů, díky čemuž zůstává uchazeč o zaměstnání pro Úřad práce dosažitelný. Jedná se o 40 hodin měsíčně s tím, že doba, na kterou může být dohoda o provedení práce mezi uchazečem o zaměstnání a zaměstnavatelem uzavřena je maximálně 3 měsíce. Výše příspěvku je stanovena na 40 hodin měsíčně s tím, že je 60,- Kč za každou odpracovanou hodinu.

Toto opatření je určeno k podpoře dlouhodobě evidovaných uchazečů o zaměstnání, zejména těch, kteří se ocitají ve stavu hmotné nouze. **Úřad práce ČR může zaměstnavateli poskytovat finanční příspěvek na krátkodobé pracovní příležitosti s minimálním rozsahem s cílem zajistit dlouhodobě nezaměstnaným osobám pracovní uplatnění a možnosti obnovy pracovních návyků a přivýdělku slučitelné s jejich statutem uchazeče o zaměstnání včetně všech práv a povinností, které z něj vyplývají.** V tomto případě však je mzda na rozdíl od sociálních dávek exekutovatelná, což může snižovat motivaci uchazečů o zaměstnání vstupovat do systému (nicméně v praxi se ukazuje, že příjmy z aktivizačních pracovních příležitostí nedosahují výše nezabavitelné částky na povinného, která činí 6.188,67 Kč).

V roce 2011 byla zpracována studie **Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného**²⁷, ze které vyplývá, že by stát měl podporovat tvorbu pracovních míst pro znevýhodněné osoby (osoby se sociálním nebo zdravotním znevýhodněním, osoby dlouhodobě nezaměstnané) v integračních sociálních podnicích. Po vymezení nákladů na takto vytvářená místa a určení jejich efektivity (jak v oblasti přínosů pro zaměstnatelnost znevýhodněných skupin a jejich přechod na volný trh práce, tak z hlediska efektivity podpory hospodářství a udržitelnosti podporovaných zaměstnavatelů na volném trhu), bude možné vyčíslit úsporu na veřejných rozpočtech.

Na základě zákona č. 435/2004 Sb., je v současnosti možné umísťovat znevýhodněné skupiny uchazečů o zaměstnání na tzv. společensky účelná pracovní místa, a zároveň provázat tento nástroj aktivní politiky zaměstnanosti s dalšími nástroji, jako jsou např. cílené rekvalifikace či příspěvek na zapracování. Vhodným opatření by bylo rovněž **umístění uchazečů na tranzitních pracovních místech vyhrazených pro obtížně zaměstnatelné skupiny uchazečů o zaměstnání v integračních sociálních podnicích. Sociální podniky představují příležitost zajistit vhodnou kombinaci mzdových příspěvků se službami vedoucími k uplatnění na volném trhu práce** (mentoring, pracovní asistence, dluhové poradenství apod.). Pozornost je třeba věnovat zejména fázi, kdy je podpora pracovních míst ukončována a navazuje vstup na volný trh práce.

Příkladem **funkční spolupráce lokálních partnerů zapojených do systému prostupného zaměstnávání** je pořádání **setkání se zaměstnavateli v Kadani**, kde pracovníci Úřadu práce ČR a neziskových organizací pravidelně před vybranými firmami prezentují, kolik osob aktuálně mají v systému prostupného zaměstnávání, v jakých oborech, kdy budou tito odzkoušení zaměstnanci s jakými dovednostmi k dispozici. To pomáhá zaměstnavatelům získat jistotu, že získají osvědčené zaměstnance s patřičnými předpoklady pro výkon dané profese.

Plnění priorit a opatření Strategie v oblasti Zaměstnanosti a dávkových systémů:
5.5.1 PRIORITA: PROHLOUBENÍ MOTIVACE DÁVKOVÝCH SYSTÉMŮ K PRÁCI, SOBĚSTAČNOSTI A AKTIVNÍMU PŘÍSTUPU K ŘEŠENÍ SOCIÁLNÍ SITUACE

²⁷ <http://ceske-socialni-podnikani.cz/cz/ke-stazeni/115-tessea-vystupy-z-projektu>

Opatření: 5.5.1.1. Efektivní využití dávkových systémů při aktivizaci obyvatel k zaměstnanosti a při podpoře bydlení

Opatření ukládá Ministerstvu práce a sociálních věcí ve spolupraci s Agenturou:

- vyhodnocení dopadů aktuálně předložené „sociální reformy I.“, a to v oblasti uplatnění principu bonifikací příjemce dávky vykonávajícího veřejnou službu
- vyhodnocení využití nástrojů institutu zvláštního příjemce dávky, poukázek na odběr zboží/služeb, popřípadě tzv. sociální karty
- uplatnění principu pro návrh „sociální reformy II“, podle něhož musí být individuální sociální transfery v oblasti podpory bydlení alespoň částečně dostupné i těm lidem, kteří jsou v podnájemním vztahu a/nebo bez trvalého pobytu v místě, kde dočasně/dlouhodobě bydlí.

Termín: 2013 – 2014

- opatření je plněno částečně

V oblasti dávek pomoci v hmotné nouzi byla vytvořena jednotná metodika k doplatku na bydlení (Normativní instrukce č. 10/2013), která mj. upravuje stanovování výše doplatku na bydlení v případech hodných zvláštního zřetele s použitím výše úhrady, která je v místě obvyklá u obdobných zařízení (ubytoven). Přijetím novely zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a dalších souvisejících předpisech, bylo zamezeno vyplácení doplatku na bydlení do nevyhovujících prostor v ubytovacích zařízeních, která byla financována v nepřiměřené výši ve prospěch jejich provozovatelů.

Agentura v květnu 2012 poskytla GŘ ÚP ČR a MPSV návrh indikátorů měření účinnosti veřejné služby. Navržené indikátory nebyly využity, evaluace veřejné služby neproběhla s ohledem na její útlum po nálezů Ústavního soudu. Na jaře 2014 indikátory Agentura opět předložila generální ředitelce ÚP ČR s tím, že by bylo možné obdobný set indikátorů využívat, samozřejmě po nezbytných terminologických úpravách, využít jak pro pilotáž aktivizační pracovní příležitosti, tak pro měření aktivizačních účinků nově upravené veřejné služby. Agentura nabízí součinnost při hodnocení účinnosti obou opatření. Jde zejména o zjišťování, nakolik budou obě opatření aktivizační, tj. jak povedou k dalšímu pracovnímu uplatnění klientů, nakolik se u nich projeví rozdíl v typu bonifikace (exeкуovatelná odměna z DPP vs. neexeкуovatelná, ale nižší dávky) a další účinky, mj. na obce, NNO a podniky, které budou do systémů zapojeny. V říjnu 2014 GŘ ÚP ČR provedla vyhodnocení pilotáže aktivizačních pracovních příležitostí, Agentura předala GŘ ÚP ČR reflexi pilotáže aktivizačních pracovních příležitostí v Olomouckém kraji.

Usnesení vlády ČR ze dne 11. 12. 2013 k návrhu opatření pro řešení sociálních nepokojů uložilo ministru práce a sociálních věcí předložit vládě do 31. 3. 2014 návrh obnovení finanční bonifikace za výkon veřejné služby. Agentura dále navrhuje vytvořit jednotnou metodiku individuálního prověřování a řešení příjmové a dluhové situace uchazečů o zaměstnání s cílem zamezit demotivaci k přijetí legálního zaměstnání navazujícího na aktivizační opatření.

MPSV neplní své závazky v úpravě bonifikace veřejné služby přímo, ale připojilo se k senátnímu návrhu č. 195²⁸ senátorů Jaroslava Zemana, Jaroslava Doubravy, Pavla Lebedy, Marty Bayerové, Miroslava Krejčí a Aleny Dernerové spočívající v obnově předchozí právní úpravy veřejné služby v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi (sněmovní tisk 156/0 ze dne 31. 3. 2014²⁹). MPSV pomáhalo senátní návrh vytvořit, zpracovávalo podklady a vypořádávalo připomínky.

²⁸ <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/psenat/historie?O=9&action=detail&value=3433>

²⁹ <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=156>, <http://www.psp.cz/sqw/ischuze.sqw?o=7&s=17>

Cílem senátního návrhu je upravit institut veřejné služby v souladu s nálezem Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012 tak, aby mohl být tento institut opět dobrovolně využíván osobami v hmotné nouzi a osobami vedenými v evidenci uchazečů o zaměstnání podle obdobných pravidel, která byla nastavena před účinností Sociální reformy I. od 1. 1. 2012. Návrh zahrnuje jednak obnovení hodnocení snahy o zvýšení příjmu vlastní prací, jednak bonifikaci za výkon veřejné služby v minimálním rozsahu 30 hodin za kalendářní měsíc.

Návrh lze podpořit pouze za splnění následujících podmínek:

- **odstupňovat příjmovou situaci vykonavatelů veřejné služby tak, aby toto opatření vedlo k postupnému zapojení na trhu práce,**
- **vyločit subjektivní posuzování snahy o zvýšení příjmu vlastní prací** (osoby, které jsou uchazečem o zaměstnání a prokazatelně se snaží využít další možnosti zvýšení příjmu vlastní prací podle § 12 odst. 2 písm. a), nesmí zároveň odmítnout nabídku zvýšení příjmu dle § 12 odst. 2 písm. b) a c)),
- **motivačně nastavit procento započítání příjmu (30 %) z aktivizačního opatření zprostředkovaného krajskou pobočkou Úřadu práce osobě dlouhodobě nezaměstnané,** aby po skončení aktivizace nedocházelo k náhlému poklesu příjmů v důsledku nenavazujícího pracovního poměru a zároveň aby bylo zajištěno zatraktivnění aktivizačních opatření oproti nabídce nelegální práce
- **na veřejnou službu a aktivizační pracovní příležitosti by měli být přednostně umísťováni ti dlouhodobě nezaměstnaní uchazeči o zaměstnání, u nichž je možné zajistit návazné dotované pracovní místo v případě, že se při výkonu VS či APP osvědčí** (lze zajistit zapracováním do metodiky).

Pozměňovací návrh by představoval zatraktivnění příjmu z výkonu veřejné služby v porovnání s konkurenční nelegální prací a jeho odstupňování podle objemu odvedené práce od 20 hodin v kalendářním měsíci až po ekvivalent čtvrtinového úvazku (40 hodin v kalendářním měsíci). **Cílem je větší motivace poživatelů dávek pomoci v hmotné nouzi v pracovním procesu setrvat, ale zároveň definování veřejné služby jako dočasného aktivizačního nástroje pro přechod do skutečného zaměstnání za mzdu v rámci prostupného zaměstnávání. Povinnost výkonu veřejné či dobrovolnické služby je návrhem podmíněna reálnou nabídkou těchto možností zvyšování příjmů ze strany orgánu pomoci v hmotné nouzi. Navýšení částky živobytí v navrhovaných poměrech rozdílu mezi existenčním a životním minimem jednotlivce za 20, 30 a 40 hodin odpracovaných v kalendářním měsíci a započítání příjmu z aktivizačních opatření z 30 % povede k zatraktivnění veřejné služby a aktivizačních opatření typu krátkodobého a nekolidujícího zaměstnání zprostředkovaného Úřadem práce oproti nabídce nelegální práce.** Aktivizační opatření realizovaná prostřednictvím pracovněprávních vztahů formou DPP, DPČ či částečného úvazku pracovního poměru zároveň budou co do příjmového efektu na hodinu práce atraktivnější než veřejná či dobrovolnická služba, jejichž efekt je realizován formou dávkové bonifikace, a je tedy čistým výdajem státního rozpočtu.

Aktivizační opatření by nemělo nahrazovat zaměstnání jako takové a mělo by být využíváno tehdy, pokud existuje důvodný předpoklad, že uchazeči o zaměstnání skutečně pomůže. Po třech až šesti měsících (s přihlédnutím k individuální situaci uchazeče o zaměstnání) by na ně vždy měl navazovat pracovní poměr, typicky může jít o dotované zaměstnání formou veřejně prospěšných prací nebo společensky účelných pracovních míst. **Postoj MPSV k evaluaci tohoto opatření ze strany ASZ a pozměňovacím návrhům ASZ:**

1. Opatření uložená MPSV (ve spolugesci s ASZ): vyhodnocení uplatnění principu bonifikací příjemce dávky vykonávajícího veřejnou službu; vyhodnocení využití nástrojů institutu zvláštního příjemce dávky, poukázek na odběr zboží/služeb apod.; zajistit alespoň částečnou dostupnost individuálních sociálních transferů v oblasti podpory bydlení i těm lidem, kteří jsou v podnájemním vztahu a/nebo bez trvalého pobytu v místě, kde dočasně/dlouhodobě bydlí; v zásadě plněna jsou. Viz např. Normativní instrukce č. 10/2013, vládní novela zákona

č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, účinná od 1. ledna 2015.

Znovuzavedení bonifikace veřejné služby či pracovní aktivity jako takové, je předmětem senátního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (senátní tisk 195, sněmovní tisk 156). MPSV se k senátnímu návrhu připojilo, pomáhalo návrh právní úpravy vytvořit, zpracovávalo podklady a vypořádávalo připomínky ASZ předložila k senátnímu návrhu na úpravu veřejné služby pozměňovacími návrhy a podporu návrhu podmínila dále uvedenými požadavky. MPSV požadavky na doplnění senátního návrhu na úpravu veřejné služby nepovažuje za věcně ani legislativně správné, s pozměňovacími návrhy nesouhlasí. Viz dále.

V současné době je na základě Směrnice GR ÚP ČR č. 15/2014 pilotován v rámci již realizovaných RIP v oblasti podpory 2.1. příspěvek na Práci na zkoušku (dále jen „PNZ“), přičemž cílem je zjistit připravenost cílové skupiny k nástupu na pracovní místo se mzdovým příspěvkem či bez mzdového příspěvku. Po ukončení PNZ může ÚP ČR podpořit uchazeče o zaměstnání dalším nástrojem nebo opatřením APZ, jestliže tento postup povede k plynulému začlenění uchazeče na trh práce ve smyslu „prostupného zaměstnávání“.

Agentura zpracovala studii týkající se výhodnosti zaměstnání oproti příjmům z dávkových systémů. Výsledky analýzy by měly být ke konci roku 2014 zveřejněny. Z výsledků studie např. vyplývá, že pokud je přijetí zaměstnání za mzdu blízkou mzdě minimálně navíc spojeno s dalšími náklady (dojíždění, ošacení, stravování mimo domov, zajištění nerodinné péče o děti a osoby blízké apod.), může v některých případech docházet i k poklesu příjmů. Další faktory, které mohou ovlivňovat motivaci k zaměstnání, je např. možnost neformálního zaměstnávání, zadlužení a exekuce, krátkodobá zaměstnání a následné snížení dávek, pokrytí nákladů na bydlení, vystoupení z hmotné nouze a ztráta nároku na mimořádnou okamžitou pomoc apod. **Příjem z legálního krátkodobého zaměstnání za nízkou mzdou s sebou nenese téměř žádné zlepšení ekonomické situace, naopak může domácnost dostat ještě do překrnějšího postavení v důsledku dočasného snížení dávek po ukončení práce, a to nejen pod úroveň příjmu před jejím přijetím, ale i pod úroveň umožňující základní obživu. Velmi nízká úroveň minimální mzdy v porovnání ostatními zeměmi OECD má za důsledek, že domácnost s jedním, a někdy i dvěma pracujícími má stále nárok na dávky v hmotné nouzi. Nemožnost zajistit z příjmů ze zaměstnání i přes toto státem dotované navýšení mzdy nicméně vede k tomu, že příjmy chudých domácností (a to i domácností s jedním nebo dvěma dětmi) nejen dorovnává, ale někdy i z velké části platí stát. „Závislost“ na dávkách je tak možné vidět více jako důsledek příliš nízkých mezd než příliš štědrého systému.** Agentura přivítá možné připomínkování studie ze strany MPSV. Předpokládáme, že na studii bude navazovat terénní výzkum.

Plnění indikátorů	Opatření plněno částečně
Relevance návrhu opatření	Nutná modifikace s ohledem na ukončení některých opatření Sociální reformy: - zpřístupnit data z šetření prováděného pro MPSV v oblasti doplatku na bydlení v rámci realizace projektu „Posilování efektivnosti výkonu veřejné správy a veřejných služeb v oblasti připravovaných reforem MPSV“ v databázi produktů na www.esfcr.cz , s tím, že ke zveřejnění může dojít až na základě výsledů závěrečné monitorovací zprávy k projektu financovaného z OP LZZ „Posilování efektivnosti výkonu veřejné správy a veřejných služeb v oblasti připravovaných reforem MPSV“, v rámci kterého byla analýza realizována. Vybrané

	<p>výsledky provedeného šetření socioekonomické situace příjemců sociálních dávek na ubytovnách tvoří přílohu materiálu pro informaci členů vlády „Opatření přijatá resortem MPSV za účelem ukončení bohatnutí na lidské chudobě v souvislosti s novelizací zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi“.</p> <p>- vyhodnotit pilotáž aktivizační pracovní příležitosti a aktivizační účinky nově upravené veřejné služby obnovit finanční bonifikaci za výkon veřejné služby (odbor 21 MPSV s požadavky na doplnění senátního návrhu na úpravu veřejné služby nesouhlasí) vytvořit jednotnou metodiku individuálního prověřování a řešení příjmové a dluhové situace uchazečů o zaměstnání s cílem zamezit demotivaci k přijetí legálního zaměstnání navazujícího na aktivizační veřejnou službu, např.: zavést povinnost provádět šetření a vícestupňové rozhodování o snížení částky na živobytí o 40 % rozdílu mezi životním a existenčním minimem, které v případě nenaplnění podmínky snahy o zvýšení příjmu osobě v hmotné nouzi hrozí upravit podmínky pro další vedení osoby v hmotné nouzi směrem k uplatnění na trhu práce, a to formou motivačního procenta započítání příjmu z aktivizačního opatření.</p>
<p>Mělo by být opatření součástí aktualizované Strategie boje proti sociálnímu vyloučení</p>	<p>Ano, v modifikované podobě.</p>

5.5.2 PRIORITY: KOMPLEXNÍ PROGRAMY NA PODPORU ZAMĚSTNANOSTI OSOB ZE SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALIT

Opatření: 5.5.2.1. Zavádění zónového zprostředkování práce

Opatření ukládá MPSV ve spolupráci s Agenturou:

- pilotáž a následné zavádění zónového poradenství na všech pobočkách a kontaktních pracovištích Úřadu práce ČR
- existenci softwaru, metodiky hodnocení zaměstnatelnosti uchazečů a metodiky pro zónové poradenství na pobočkách a kontaktních pracovištích Úřadu práce ČR
- proškolení pracovníků poboček a kontaktních pracovišť v hodnocení zaměstnatelnosti uchazečů, zónovém poradenství a specialisté na sociální práci v pobočkách a kontaktních pracovištích Úřadu práce ČR
- realizaci projektu „Zónové zprostředkování ve službách zaměstnanosti“ v případě, že bude schválen k realizaci
- vytvoření standardů poradenských služeb, ve kterých je sledována a hodnocena kvalita nakupovaných služeb.

Termín: 2013 – 2014

- opatření plněno částečně

Zónové zprostředkování představuje moderní, strukturovaný a variabilní model práce s uchazeči a zájemci o zaměstnání rozvrstvený do několika režimů, ve kterých se s uchazeči o zaměstnání pracuje podle odlišných metodik. V zásadě se jedná o systém, kdy jsou uchazeči systematicky rozděleni do několika zón podle své vzdálenosti od trhu práce. Zónové poradenství je založené na předpokladu, že ne všichni uchazeči potřebují stejnou míru pomoci. V první zóně, která je určena pro krátkodobé, nerizikové uchazeče, si lidé mohou hledat nové zaměstnání sami (za pomoci internetu či call centra). Středně rizikovní uchazeči či uchazeči, kteří si práci do určité doby nenalezli, spadají do druhé zóny. V té již probíhají konzultace s poradci, poradce asistuje při hledání nového zaměstnání a uchazeč má nárok na jednodušší a kratší intervence (např. krátkodobá rekvalifikace). Ve třetí zóně potom pracují poradci s nejrizikovějšími uchazeči. Zde se již naplno využívá individuální přístup a uchazeči v nejrizikovější zóně mají nárok na finančně nákladnější nástroje aktivní politiky zaměstnanosti. Díky tomu, že se poradci nemusí tolik věnovat nerizikovým uchazečům, získají čas, aby se mohli intenzivněji věnovat těm uchazečům, kteří poradenství skutečně potřebují.

Poradci ke zprostředkování zaměstnání rozdělují uchazeče o zaměstnání v rámci své skupiny uchazečů o zaměstnání do jednotlivých zón tak, jak je popsáno v odstavci prvním. V praxi se pak využívá zóna první a druhá, přičemž v první zóně mohou uchazeči o zaměstnání využívat samoobslužné systémy Úřadu práce České republiky (informační kiosky s informacemi a volnými pracovními místy, Integrovaný portál MPSV, který mimo jiné nabízí i využití elektronického trhu práce při hledání zaměstnání, registraci a umístění životopisu, vyhledávání uchazečů o práci samotnými zaměstnavateli). Těmto uchazečům o zaměstnání (samozřejmě i ostatním) je umožněno také vyplňovat a tisknout formuláře k evidenci a podpoře v nezaměstnanosti prostřednictvím aplikace na Integrovaném portále MPSV. Komunikace s poradcem ke zprostředkování zaměstnání je možná rovněž prostřednictvím mailu a sms zpráv. Ve druhé zóně je poskytováno poradenství ke zprostředkování zaměstnání, a to s přihlédnutím k možnostem uchazeče o zaměstnání a především situaci na trhu práce (nedostatečný počet volných pracovních míst). Tam, kde je to vhodné jsou podporovány rekvalifikace. Rovněž jsou nabízeny poradenské činnosti. Poradci ke zprostředkování zaměstnání pracují s uchazeči o zaměstnání i v rámci třetí zóny. I přes veškerou snahu o individuální přístup, je však tato forma práce s nejrizikovější skupinou uchazečů o zaměstnání znesnadněna počtem uchazečů o zaměstnání na jednoho poradce ke zprostředkování zaměstnání (tento počet se pohybuje v rozmezí 450 – 800 uchazečů o zaměstnání). Nedostatečný je rovněž počet poradců poradenství a rekvalifikací. K profilaci uchazečů o zaměstnání podle jejich vzdálenosti od trhu práce tedy dochází, ale realizace třetí zóny je problematická s ohledem na nedostatečnou personální kapacitu poradců ke zprostředkování zaměstnání a poradců poradenství a rekvalifikací. Nedojde-li k navýšení počtu těchto pracovníků referátů zaměstnanosti Úřadu práce České republiky, nelze aplikovat v praxi více individuální přístup k řešení situace dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů o zaměstnání v rámci třetí zóny, a to tak, aby individuální péče byla věnována všem těmto uchazečům o zaměstnání. Zapracováním profilace uchazečů o zaměstnání do Metodiky individuální a komplexní práce s klienty ÚP ČR pak sice dojde k vytvoření metodiky, která se již ale v praxi v určité modifikované podobě používá, nicméně neřeší nedostatečnou kapacitu zaměstnanců poradenství, rekvalifikací a poradenství ke zprostředkování zaměstnání, která je podmínkou pro využívání profilace, konkrétně třetí zóny, v praxi. Personální posílení těchto zaměstnanců je pak součástí Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020.

Personální posílení ÚP ČR, aplikace individualizovaného přístupu, profilování nezaměstnaných osob dle jejich znevýhodnění a vzdálenosti od trhu práce a vhodné zacílení jednotlivých nástrojů APZ při zprostředkování zaměstnání jsou součástí OPZ 2014 – 2020, Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020, Národního programu reforem ČR 2014. Agentura navrhuje, aby profilace nezaměstnaných osob podle jejich vzdálenosti od trhu práce byla součástí připravované Metodiky individuální a komplexní práce s klienty ÚP ČR.

Standardy poradenských služeb, ve kterých je sledována a hodnocena kvalita nakupovaných služeb, nebyly dosud vytvořeny. Pokud se nestanou součástí Metodiky individuální a komplexní práce s klienty ÚP ČR, jde o úkol pro navazující Strategii boje proti sociálnímu vyloučení.

Plnění indikátorů	Opatření neplněno.
Relevance návrhu opatření	Modifikace opatření následujícím způsobem: posílit personální kapacity ÚP ČR zapracovat profilaci uchazečů o zaměstnání podle jejich vzdálenosti od trhu práce do Metodiky individuální a komplexní práce s klienty ÚP ČR vytvořit standardy poradenských služeb, ve kterých bude sledována a hodnocena kvalita nakupovaných služeb; zapracovat standardy do Metodiky individuální a komplexní práce s klienty ÚP ČR.
Mělo by být opatření součástí aktualizované Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano.

Opatření: 5.5.2.2. Vypracovat společnou metodiku pro zavedení systému prostupného zaměstnávání

Opatření ukládá MPSV a GŘ ÚP ČR ve spolupraci s Agenturou:

- vytvoření modelu prostupného zaměstnávání, pilotáž v rámci individuálního projektu ESF
- zachycení modelu do metodik GŘ ÚP pro kontaktní místa
- vydání metodického doporučení GŘ ÚP pro pracovníky kontaktních míst ÚP
- začleňování veřejné služby mezi opatření v individuálních akčních plánech.

Termín: 2013

- opatření je plněno částečně

Pojem „prostupné zaměstnávání“ představuje systém, který je uplatňován v obcích, kde působí Agentura. Je založen na účelné spolupráci Úřadu práce, obcí, NNO a místních zaměstnavatelů, včetně sociálních podniků. **Cílem prostupného zaměstnávání je pomoci krok za krokem prostřednictvím opatření aktivní politiky zaměstnanosti a podpůrných opatření osobám bez práce, osobám s minimální pracovní zkušeností a osobám s žádnými nebo zkrácenými představami o fungování „práce“ začlenit se na legálním trhu práce a uspět na něm: vštípit jim návyky, dovednosti a kompetence, bez kterých se na trhu práce neobejdou, pomoci jim zorientovat se, zajistit vzdělání v konkrétních dovednostech, usnadnit jim přechod do neznámého prostředí a vytvořit pro ně pracovní příležitosti.** Systém tvoří několik stupňů. Prvním stupněm je „zaměstnání na zkoušku“ (aktivizace formou veřejné služby či nekolidujícího zaměstnání, např. aktivizační pracovní příležitosti). Dalším stupněm je dotované zaměstnání u veřejného zaměstnavatele formou VPP nebo zaměstnání u soukromého zaměstnavatele formou společensky účelných pracovních míst, uplatnění v integračním sociálním podniku a posledním stupněm je začlenění do pracovního procesu na volném trhu práce. Systém prostupného zaměstnávání může fungovat jako motivační a zásluhový (ti, kteří se osvědčí v jednom stupni, pokračují do dalšího stupně). Primárním cílem služeb zaměstnanosti musí být umístění nezaměstnané osoby na volném trhu práce.

Směrnice GŘ ÚP ČR č. 9/2014 od 1. 6. 2014 na dobu neurčitou kladla důraz na vzájemnou provázanost nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, které měly být využívány u uchazečů o zaměstnání aktivizačně a motivačně. Ve směrnici se dále uvádí, že "vážným

důvodem k opakované podpoře téhož uchazeče o zaměstnání je rovněž postup uchazeče o zaměstnání mezi nástroji VPP a SÚPM, jestliže tento postup povede k plynulému začlenění uchazeče o zaměstnání na volný trh ve smyslu 'prostupného zaměstnání'. Pro postup mezi nástroji VPP a SÚPM měli být vybíráni uchazeči o zaměstnání, kteří „jsou dlouhodobě vedeni v evidenci Úřadu práce ČR, u nichž došlo ke ztrátě pracovních návyků a ke ztrátě motivace k uplatnění na trhu práce“. Krajské pobočky Úřadu práce a od 2. čtvrtiny roku 2014 také vybraná kontaktní pracoviště měly aktivně vyhledávat spolupráci se zainteresovanými subjekty s cílem realizovat komplexní programy zaměstnanosti, na úrovni krajských poboček Úřadu práce ČR měla být koordinována politika zaměstnanosti se sociální a rodinnou politikou.

Agentura zpracovala v roce 2013 Metodiku prostupného zaměstnávání a Manuál dobrých praxí. Oba materiály byly distribuovány zejména lokálním partnerům Agentury včetně kontaktních pracovišť ÚP ČR. Pilotáž systému prostupného zaměstnávání je ve spolupráci Agentury s KrP ÚP ČR realizována v Olomouckém kraji formou cílených programů zaměstnanosti a dále v rámci regionálních individuálních projektů „Příležitost dělá(t) zaměstnance“ (Moravskoslezský kraj) a „Sociálně vyloučené lokality Ústeckého kraje“.

Systém prostupného zaměstnávání, a to včetně podpory zaměstnávání znevýhodněných osob v integračních sociálních podnicích, by měl být součástí Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020.

Vzhledem k tomu, že je veřejná služba nepovinnou aktivitou, není obsahem individuálních akčních plánů. Obsahem individuálních akčních plánů však od roku 2014 může být aktivizační pracovní příležitost coby první stupeň systému prostupného zaměstnávání.

Plnění indikátorů	Opatření plněno částečně.
Relevance návrhu opatření	<p>Nutná modifikace: zahrnutí systému prostupného zaměstnávání, a to včetně aktivizačních opatření typu bonifikovaná veřejná služba a nekolidující zaměstnání zprostředkované Úřadem práce, např. formou aktivizační pracovní příležitosti, a dále včetně podpory zaměstnávání znevýhodněných osob v integračních sociálních podnicích, do Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020 pilotáž systému prostupného zaměstnávání v rámci RIP vyhodnocení pilotáže a návrhy legislativních opatření novelizace zákona o zaměstnanosti: zamezit prodávám mezi jednotlivými stupni prostupného zaměstnávání (viz např. odstranění nutnosti návratu do evidence uchazečů o zaměstnání mezi VPP a SÚPM), zařazování poskytovatelů služeb pro obtížně zaměstnatelné skupiny na trhu práce do poradních sborů ředitelů KoP ÚP.</p>
Mělo by být opatření součástí aktualizované Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano, v modifikované podobě.

Opatření: 5.5.2.3 Posílení spolupráce s poskytovateli sociálních služeb při tvorbě individuálních akčních plánů

Opatření ukládá MPSV a GR ÚP ČR ve spolupřeci s Agenturou:

- MPSV/GŘ ÚP vydá metodický pokyn, podle kterého bude popsána spolupřeci pracovníka kontaktního místa při zpracovávání a realizaci individuálního akčního plánu také se sociálním pracovníkem, pokud o to klient požádá
- dopracování metodiky přípravy a realizace individuálních akčních plánů.

Termín: 2013 – 2014.

- **opatření je plněno**

Individuální akční plán slouží ke zvýšení možnosti uplatnění uchazeče o zaměstnání na trhu práce, vypracovává jej krajská pobočka Úřadu práce za součinnosti uchazeče o zaměstnání. Obsahem individuálního akčního plánu je zejména stanovení postupu a časového harmonogramu plnění jednotlivých opatření ke zvýšení možnosti uplatnění uchazeče o zaměstnání na trhu práce. Při určování obsahu individuálního akčního plánu se vychází z dosažené kvalifikace, zdravotního stavu, možností a schopností uchazeče o zaměstnání. Uchazeč o zaměstnání může požádat o vypracování individuálního akčního plánu kdykoliv v průběhu vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání. Individuální akční plán vypracuje krajská pobočka Úřadu práce vždy, pokud je uchazeč o zaměstnání veden v evidenci uchazečů o zaměstnání nepřetržitě déle než 5 měsíců. Uchazeč o zaměstnání je povinen poskytnout součinnost krajské pobočce Úřadu práce při vypracování individuálního akčního plánu, jeho aktualizaci a vyhodnocování, a to v termínech stanovených krajskou pobočkou Úřadu práce, a plnit podmínky v něm stanovené.

Součástí Směrnice GŘ ÚP ČR č. 9/2014 je následující ustanovení: „Krajské pobočky a vybraná kontaktní pracoviště Úřadu práce ČR budou aktivně vyhledávat spolupřeci se všemi subjekty vstupujícími a ovlivňujícími trh práce (zaměstnavatelé, veřejná správa, školy a instituce dalšího profesního vzdělávání, neziskové organizace atd.) s cílem realizovat komplexní programy zaměstnanosti a aktivně na trh práce působit... Spolupřeci krajských poboček Úřadu práce ČR se sociálními partnery a institucemi působícími na trhu práce se zaměří i na koordinaci politiky zaměstnanosti se sociální a rodinnou politikou.“ **Do styku s poskytovateli sociálních služeb však ÚP ČR nadále vstupuje pouze na žádost klienta.**

Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020 zahrnuje spolupřeci s neziskovým sektorem.

Připravovaná Metodika individuální a komplexní práce s klienty ÚP ČR bude zahrnovat spolupřeci s NNO, vznikne nová pracovní pozice koordinátora projektů v rámci KoP ÚP ČR.

Plnění indikátorů	Opatření plněno.
Relevance návrhu opatření	zahrnout spolupřeci s NNO do Metodiky individuální a komplexní práce s klienty ÚP ČR
Mělo by být opatření součástí aktualizované Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano.

Opatření: 5.5.2.4 Zavádění nástrojů flexibilního zaměstnávání a odměňování

Opatření ukládá MPSV ve spolupřeci s Agenturou a MPO:

- podpora přenosu dobrých praxí ze zahraničí
- spolupřeci Úřadů práce s agenturami práce

- realizace regionálních individuálních projektů (pilotáž)
- šíření příkladů dobré praxe.

Termín: 2013 – 2014.

- **opatření je plněno částečně**

Opatření je plněno ze strany MPSV částečně, např. úpravou poskytování příspěvků aktivní politiky zaměstnanosti z roku 2013 s cílem motivovat zaměstnavatele k vytváření zkrácených pracovních úvazků pilotáží nových nástrojů APZ „Aktivizační pracovní příležitosti“ a „Práce na zkoušku“, zavedením kurzarbeitsu apod. Flexibilní zaměstnávání je součástí některých realizovaných RIP (např. Rodina a práce na Mostecku). Flexibilní odměňování (např. jednou týdně, formou poukázek apod.) je v praxi uplatňováno stále minimálně, přestože to legislativa umožňuje. Opatření je součástí Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020, a to zejména v souvislosti se sladováním rodinného a pracovního života. OPZ 2014 – 2020 zahrnuje podporu flexibilních forem zaměstnání a odměňování jako způsobu vytváření podmínek zejména pro uplatnění žen, mladých lidí a starších osob na trhu práce.

Ze strany MPO je opatření plněno účastí v meziresortní komisi MPSV k materiálu Aktivizační opatření k řešení nepříznivé situace na trhu práce, dále v pracovní skupině pro řešení nezaměstnanosti v Karlovarském kraji KAT – Krajský akční tým pro rozvoj zaměstnanosti a v Paktu zaměstnanosti Ústeckého kraje, kde hlavním cílem je zvýšení konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. MPO v Ústeckém kraji spolupracuje s Hospodářskou a sociální radou Ústeckého kraje. Zástupci MPO se rovněž podílí na zpracování podkladů pro jednání RHSD ČR.

Do budoucna je možné vést diskusi nad otázkou možnosti zapojení malých a středních podnikatelů do lokálních sítí zaměstnanosti a systému prostupného zaměstnávání (např. prostřednictvím agentury CzechInvest). Dále je žádoucí zejména vzdělávání podnikatelů v oblasti flexibilního zaměstnávání a odměňování.

Ze strany MF ČR je třeba zvážit zavedení daňového zvýhodnění pro zaměstnavatele, kteří zaměstnávají určité procento osob znevýhodněných na trhu práce na zkrácený pracovní úvazek.

Plnění indikátorů	Opatření plněno částečně.
Relevance návrhu opatření	Modifikace opatření: MPSV: pilotáž a vyhodnocení dopadů APP MPSV: flexibilní zaměstnávání a odměňování součástí RIP a grantových projektů, realizovaných ve spolupráci s ÚP ČR MF, Národní program reforem: daňové zvýhodnění pro zaměstnavatele, zaměstnávající určité procento osob znevýhodněných na trhu práce na zkrácený pracovní úvazek MPO: informovanost podnikatelů v oblasti flexibilního zaměstnávání a odměňování, podpora informovanosti malých a středních podnikatelů o zapojování do lokálních sítí zaměstnanosti a do systému prostupného zaměstnávání
Mělo by být opatření součástí aktualizované Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano, v modifikované podobě.

Opatření: 5.5.2.5 Metodická podpora zavádění lokálních sítí zaměstnanosti v sociálně vyloučených lokalitách

Opatření ukládá MPSV a Agentuře společně zpracovat metodiky realizací lokálních sítí zaměstnanosti.

Termín: 2013.

- opatření je plněno částečně

Lokální sítě zaměstnanosti jsou lokální partnerství vznikající za účelem koordinovaného postupu v oblasti zaměstnanosti. Zapojení všech zainteresovaných partnerů umožňuje na základě dobré znalosti lokálního trhu práce realizovat vzájemně provázaná opatření, zlepšovat informovanost mezi aktéry a efektivněji poskytovat služby zaměstnanosti, což má ve svém důsledku výraznější dopady na zaměstnanost obyvatel dané lokality.

V únoru 2013 byl na krajské pobočky ÚP ČR zaslán dopis s informací o možnosti spolupráce při realizaci aktivní politiky zaměstnanosti s Agenturou. Přílohou dopisu byly kontakty na pracovníky pracovní skupiny „Zaměstnanost“, kteří se zabývají otázkami zaměstnanosti v lokálních partnerstvích Agentury. Agentura nemá k dispozici informace, jak bylo s nabídkou spolupráce dále naloženo.

Od září 2013 dochází k personálnímu posilování ÚP ČR s cílem zajistit adekvátní řešení problémů regionálních a lokálních trhů práce zejména ve spolupráci s relevantními aktéry, včetně samospráv a zaměstnavatelů. Toto personální posílení by mělo podpořit mimo jiné i posílení spolupráce ÚP ČR s ostatními aktéry na regionálních trzích práce. **Agentura požaduje informace o fungování týmů monitoringu trhu práce v rámci KoP ÚP ČR, včetně možného síťování NNO, samospráv a zaměstnavatelů, sdělení, jaká data mají tyto týmy k dispozici, jaká je jejich kapacita, zda existuje zaměření na určité kategorie uchazečů o zaměstnání** apod. Agentura nabízí MPSV/ÚP ČR spolupráci při tvorbě metodiky realizací lokálních sítí zaměstnanosti s využitím zkušeností s činností lokálních partnerství.

Strategie zaměstnanosti do roku 2020 obsahuje následující:

„K úspěšné implementaci opatření politiky zaměstnanosti je nezbytné posilovat spolupráci s ostatními aktéry působícími na trhu práce, případně vytvářet lokální sítě s cílem zvýšení souladu poptávky a nabídky na trhu práce, vyšší efektivity nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti a vytváření partnerství k boji s rostoucí nezaměstnaností, sociálním vyloučením a chudobou. Vytvoření fungujícího systému spolupráce na trhu práce je základním předpokladem prevence vzniku nezaměstnanosti a posílení konkurenceschopnosti českého hospodářství.“

Dle informací MPSV je podpora opatření možná v rámci prioritní osy 2 OPZ pro období 2014+, odbor 82 bude spolupracovat s gestory na nastavení výzev pro předkládání projektů v této oblasti, předpoklad vyhlášení - 1. polovina roku 2015.

Součástí Metodiky dostupného zaměstnávání a Manuálu dobrých praxí vydaných v roce 2013 Agenturou je i metodika vytváření lokálních sítí zaměstnanosti, vznikajících na základě činnosti lokálních partnerství v SVL. Lokální sítě zaměstnanosti vznikají jak na základě činnosti pracovních skupin zaměstnanost v rámci Lokálních partnerství v SVL, tak v rámci RIP, realizovaných ve spolupráci s Agenturou: „Příležitost dělá(t) zaměstnance“ (Moravskoslezský kraj), „Sociálně vyloučené lokality Ústeckého kraje“. Obdobně je realizována z iniciativy Agentury spolupráce regionálních aktérů v rámci cílených programů zaměstnanosti v Olomouckém kraji. Agentura rovněž posiluje spolupráci s Místními akčními skupinami (byla vytvořena pracovní pozice koordinátora spolupráce s kraji a MAS).

Plnění indikátorů	Opatření je plněno částečně.
Relevance návrhu opatření	ÚP ČR: posilovat spolupráci s ostatními aktéry na regionálních trzích práce,

	poskytovat metodickou podporu, využít zkušeností Agentury (Lokální partnerství), zapojit týmy monitoringu trhu práce ÚP ČR
Mělo by být opatření součástí aktualizované Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano.

5.5.3 PRIORITY: PODPORA PODNIKATELSKÝCH AKTIVIT V SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALITÁCH

Opatření: 5.5.3.1 Společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek v sociálně vyloučených lokalitách - uplatňování institutu zvláštní podmínky

Opatření ukládá MMR ve spolupraci s Agenturou:

- zpracování metodického pokynu pro obce o zadávání veřejných zakázek (MMR)
- vzdělávání úředníků zodpovědných za vypisování veřejných zakázek
- vzdělávání podnikatelů ze SVL v tom, jak zpracovávat nabídky a jak budovat svou kapacitu, aby byli schopni se účastnit výběrových řízení ať už jako dodavatelé nebo subdodavatelé
- šíření příkladů dobré praxe.

Termín plnění: 2013 – 2014.

- opatření je plněno

Metodika zadávání veřejných zakázek vydaná MMR obsahuje odkaz na Strategii boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015:

„V zadávacích podmínkách může zadavatel rovněž uvést zvláštní podmínky pro plnění veřejné zakázky, a to zejména z oblasti sociální, oblasti zaměstnanosti nebo životního prostředí (např. požadavky na zapojení osob se zdravotním postižením, zvláštní podmínky s ohledem na potřebu zvýšené ochrany životního prostředí apod.), za předpokladu, že je zadavatel požaduje (§ 44).

Zadavatel tedy může stanovit i požadavky na „sociálně odpovědné“ zadávání v souladu s usnesením vlády č. 699 z 21. 9. 2011, kterým vláda schválila Strategii boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011-2015. Zadavatel může v zadávacích podmínkách např. požadovat, aby určité procento z celkového počtu pracovníků dodavatele, kteří se budou podílet na plnění zakázky, pocházelo z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob, tj. uchazečů o zaměstnání, kteří byli bezprostředně před započítáním plnění zakázky evidováni úřadem práce po dobu alespoň 5 měsíců. Podmínku by dodavatel splnil, pokud by se zavázal pro plnění zakázky zaměstnat tyto osoby, které prokazatelně ukončí evidenci na úřadě práce, v souvislosti s uzavřením pracovněprávního vztahu s dodavatelem za účelem plnění předmětné veřejné zakázky. Zadavatelé musí při stanovení takovýchto zvláštních podmínek dodržet základní zásady zadávacího řízení.“

Agentura předala v červnu 2014 MMR doplňující návrh v tomto znění:

- Volitelný (nepovinný) obsah zadávací dokumentace

- Ochrana pracovněprávních vztahů a sociální oblasti

V zadávacích podmínkách může zadavatel rovněž uvést zvláštní podmínky pro plnění veřejné zakázky, a to zejména z oblasti sociální, oblasti zaměstnanosti nebo životního prostředí, za předpokladu, že je zadavatel požaduje (§ 44). Zadavatel tedy může stanovit i požadavky na „společensky odpovědné“ zadávání v souladu s usnesením vlády č. 699 z 21. 9. 2011, kterým vláda schválila Strategii boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011-2015:

<http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/strategie-boje-proti-socialnimu-vyloucení>

a v souladu s usnesením vlády č. 935 z 11. 12. 2013 k opatřením pro řešení sociálních nepokojů:

<http://www.socialni-zaclenovani.cz/vlada-prijala-sedm-opatreni-pro-predchazeni-socialnim-nepokojum>.

Zadavatel dále může požadovat, aby dodavatel splňoval při podání nabídky podmínku zaměstnávání určitého procenta/určitého počtu osob se zdravotním postižením či osob sociálně znevýhodněných z celkového počtu zaměstnanců. Tuto podmínku může dodavatel splnit též prostřednictvím subdodavatele. Pro účely splnění podmínky se počty osob zdravotně postižených a sociálně znevýhodněných v rámci jednoho zaměstnavatelského subjektu sčítají.

Dodavatel prokáže, že zaměstnává osoby se zdravotním postižením podle § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Tuto podmínku může dodavatel splnit též prostřednictvím subdodavatele. Skutečnost, že dodavatel či subdodavatel zaměstnává osoby se zdravotním postižením, musí být dodavatelem uvedena v nabídce společně s potvrzeními nebo rozhodnutími orgánu sociálního zabezpečení, která se týkají osob se zdravotním postižením.

Dodavatel prokáže, že zaměstnává osoby sociálně znevýhodněné dle § 33 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Tuto podmínku může dodavatel splnit též prostřednictvím subdodavatele. Skutečnost, že dodavatel či subdodavatel zaměstnává osoby sociálně znevýhodněné, musí být dodavatelem uvedena v nabídce společně s potvrzením krajské pobočky či vybraného kontaktního pracoviště Úřadu práce ČR, že v průběhu 12 měsíců před podáním nabídky byly tyto osoby uchazeči o zaměstnání, jimž Úřad práce věnoval zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání.

Pro zjištění celkového počtu zaměstnanců je rozhodný průměrný čtvrtletní přepočtený počet zaměstnanců podle § 11 vyhlášky č. 518/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Dodavatel doloží přepočtený stav zaměstnanců spolu s nabídkou. V případě, že podmínka je plněna též prostřednictvím subdodavatele, předloží dodavatel přepočtený stav zaměstnanců též za subdodavatele. Zadavatelé musí při stanovení takovýchto zvláštních podmínek dodržet základní zásady zadávacího řízení.

Metodika společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek, zpracovaná Agenturou pro sociální začleňování při Úřadu vlády ČR je k dispozici na webových stránkách Agentury: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-k-oblasti-zamestnanost>

Zohledňování sociálních, ekologických a zaměstnanostních kritérií při zadávání veřejných zakázek je v souladu se Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES.

MMR ČR provedlo po vzájemných konzultacích s ASZ úpravy návrhu na doplnění metodiky zadávání veřejných zakázek. Od ledna 2015 bude tak v metodice zadávání veřejných zakázek, kterou vydává MMR ČR dopracována a rozšířena část pojednávající o sociálně odpovědném zadávání, a to následujícím způsobem:

Ochrana pracovněprávních vztahů a sociální oblasti

U veřejné zakázky na služby či na stavební práce může zadavatel v zadávací dokumentaci uvést správní orgán nebo jiný subjekt, u kterého mohou dodavatelé získat informace o povinnostech vyplývajících ze zvláštních právních předpisů týkajících se ochrany zaměstnanců a pracovních podmínek, ochrany životního prostředí nebo daní platných v místě, ve kterém mají být poskytnuty služby nebo provedeny stavební práce a které se vztahují k těmto službám nebo stavebním pracím.

Pokud zadavatel požaduje pro plnění veřejné zakázky zvláštní podmínky zejména z oblasti sociální, oblasti zaměstnanosti nebo životního prostředí, může je uvést v zadávacích podmínkách. Může se jednat o požadavky na zapojení osob se zdravotním postižením, nebo zvláštní podmínky s ohledem na potřebu zvýšené ochrany životního prostředí.

I v případě stanovení těchto podmínek, musí zadavatel dodržet základní zásady zadávacího řízení.

Vláda České republiky schválila usnesením vlády č. 699 z 21. 9. 2011 Strategii boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011-2015 (<http://www.socialni->

zaclenovani.cz/dokumenty/strategie-boje-proti-socialnimu-vyloucení) a usnesení vlády č. 935 z 11. 12. 2013 k opatřením pro řešení sociálních nepokojů (<http://www.socialni-zaclenovani.cz/vlada-prijala-sedm-opatreni-pro-predchazeni-socialnim-nepokojum>). V těchto dokumentech bylo tzv. společensky odpovědné zadávání stanoveno, jako jedno z opatření k boji proti uvedeným problémům.

Metodika společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek, kterou zpracovala Agentura pro sociální začleňování při Úřadu vlády ČR je k dispozici zde: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-k-oblasti-zamestnanost>.

Příklady použití zvláštních podmínek:

1. Zadavatel může v zadávacích podmínkách požadovat, aby určité procento (nebo určitý počet) z celkového počtu pracovníků dodavatele, kteří se budou podílet na plnění zakázky, pocházelo z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob. Těmi jsou uchazeči o zaměstnání, kteří byli bezprostředně před započítáním plnění zakázky evidováni Úřadem práce po dobu alespoň 5 měsíců. Pro případ neplnění této podmínky zadavatel stanoví v obchodních podmínkách sankci např. smluvní pokutu.

Podmínku splní dodavatel, který se ve své nabídce (ve smlouvě, která je součástí nabídky) zaváže pro plnění zakázky zaměstnat tyto osoby. Následně při plnění smlouvy dodavatel prokáže, že tyto osoby ukončily evidenci na Úřadu práce v souvislosti s uzavřením pracovního vztahu s dodavatelem a to za účelem plnění předmětné veřejné zakázky.

2. Zadavatel může v zadávacích podmínkách požadovat, aby určité procento (nebo určitý počet osob) z celkového počtu zaměstnanců dodavatele, kteří se budou podílet na plnění zakázky, tvořily osoby se zdravotním postižením. Výše uvedenou zvláštní podmínku může dodavatel splnit též prostřednictvím subdodavatele.

Podmínku splní dodavatel, který se ve své nabídce (ve smlouvě, která je součástí nabídky) zaváže, že pro plnění veřejné zakázky využije tyto osoby. Následně při plnění smlouvy dodavatel prokáže, že tyto osoby zaměstnané dodavatelem (nebo jeho subdodavatelem) podle § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, se skutečně podílí na plnění veřejné zakázky. Pro případ neplnění této podmínky zadavatel stanoví v obchodních podmínkách sankci např. smluvní pokutu.

Pro účely provádění kontroly plnění zvláštní podmínky může zadavatel stanovit dodavateli povinnost předložit před podpisem smlouvy seznam osob se zdravotním postižením, které se budou na plnění zakázky podílet (str. 84 dole).

Usnesení vlády ČR ze dne 11. 12. 2013 k návrhu opatření pro řešení sociálních nepokojů ukládá Agentuře ve spolupráci s MMR vzdělávat veřejné zadavatele v oblasti společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek, seznamovat je s legislativními možnostmi a osvědčenými postupy a vést je k dialogu s potenciálními uchazeči a zájemci o veřejné zakázky, s cílem dosahovat přidané sociální hodnoty veřejných zakázek – průběžně.

Plnění indikátorů	Opatření plněno.
Relevance návrhu opatření	MMR: zpracovat aktualizované znění textu týkajícího se společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek do Metodiky zadávání veřejných zakázek, transpozice Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES s využitím znalosti dobrých praxí (českých i zahraničních) Agentury, provádět vzdělávání veřejných zadavatelů veřejných zakázek v oblasti

	<p>společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek a zajistit jim metodickou pomoc, umožnit ASZ členství v Meziresortní expertní poradní skupině pro zadávání veřejných zakázek v rámci ESIF</p> <p>Agentura: spolupracovat s MMR při transpozici Směrnice a při vzdělávání veřejných zadavatelů veřejných zakázek, zapojit se do činnosti Meziresortní expertní poradní skupiny pro zadávání veřejných zakázek v rámci ESIF, provádět vzdělávání obcí a měst spolupracujících s ASZ v oblasti společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek</p> <p>nově zapojit MPO: provádět vzdělávání uchazečů o veřejné zakázky.</p>
Mělo by být opatření součástí aktualizované Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano.

5.5.4 PRIORITA: PREVENCE ZADLUŽOVÁNÍ A ŘEŠENÍ PŘEDLUŽENOSTI V SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALITÁCH

Opatření: 5.5.4.1 Vytvoření mezioborové platformy k předluženosti a pravidelný monitoring ochrany spotřebitele ve věcech finančních půjček a spotřebitelských úvěrů

Opatření ukládá Agentuře ve spolupraci s Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem financí a Ministerstvem práce a sociálních věcí:

- Vytvořit meziodborovou platformu k předluženosti meziresortní orgán při Úřadu vlády ČR
- Provádět pravidelný monitoring ochrany spotřebitele ve věci finančních půjček a spotřebitelských úvěrů s využitím údajů Českého statistického úřadu

Termín: 2013 – 2014

- opatření je plněno

Vznikla odborná Platforma pro odpovědné finance sdružující organizace zastupující státní instituce (Kancelář finančního arbitra a Agenturu pro sociální začleňování), významné věřitele z řad finančních institucí (Českou bankovní asociaci a Českou leasingovou a finanční asociaci) a nevládní neziskové organizace (Člověka v tísní a Poradnu při finanční tísní). Cílem Platformy je snaha o posílení principu odpovědnosti (odpovědná státní správa, odpovědný věřitel, odpovědný dlužník). Členové Platformy diskutují aktuální témata z oblasti spotřebitelských úvěrů a hledají optimální řešení v podobě návrhů legislativních opatření, doporučení či metodických manuálů.

Platforma například podporuje uzákonění trestní odpovědnosti právnických osob za trestný čin lichvy či novelu občanského soudního řádu, která upravuje systém přiznávání nákladů právního zastoupení při vymáhání bagatelních pohledávek.

Platforma pro odpovědné finance spustila začátkem roku 2014 webové stránky (<http://www.odpovednefinance.cz/home>), na kterých zveřejňuje své legislativní návrhy a tiskové zprávy.

6.3.2 PRIORITA: SPOLUFINANCOVÁNÍ PROJEKTŮ SOCIÁLNÍ EKONOMIKY SOUKROMOPRÁVNÍMI SUBJEKTY

Opatření: 6.3.2.1 Úvěry na sociální ekonomiku a postup pro přidělování těchto úvěrů

Opatření ukládá MPSV ve spolupraci s MPO:

- stanovení postupu pro přidělování úvěrů do oblasti sociální ekonomiky
- vytvoření seznamu možných poskytovatelů tohoto typu úvěrů.

- **opatření je plněno**

Usnesení vlády ČR ze dne 12. března 2014 č. 165 o Plánu legislativních prací vlády na zbývající část roku 2014 a o Výhledu legislativních prací vlády na léta 2015 až 2017 uložilo ministři pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu ve spolupráci s MPSV a MPO připravit věcný záměr zákona o sociálním podnikání. Sociální podnikání je součástí Operačního programu Zaměstnanost 2014 – 2020 v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí ČR v rámci prioritní osy 2 (Sociální začleňování a boj s chudobou). Sociální ekonomika je v OPZ 2014 – 2020 považována za jeden z vhodných nástrojů aktivního začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením a sociálně vyloučených osob. Budou přijata opatření a realizovány aktivity, které přispějí k vytvoření propracovaného systému podpory vzniku a rozvoje podnikatelských programů včetně systému pro vzdělávání o principech sociálního podnikání a jeho přínosech, spolupráci aktérů relevantních pro rozvoj sociální ekonomiky, přispět ke zvýšení kvality (udržitelnosti a sociálního dopadu) sociálních podniků a podpůrných institucí (vzdělávacích, poradenských a finančních) a celkově tak podpořit udržitelný rozvoj infrastruktury pro tyto podniky. Výsledkem by mělo být rozšíření resp. zvýšení počtu a rozvoj sociálních podniků a jejich podpůrných institucí a zvýšení jejich kvality (sociálního dopadu a udržitelnosti). V rámci sociálních podniků budou podporovány aktivity směřující k posílení postavení osob sociálně vyloučených či ohrožených sociálním vyloučením na trhu práce. Cílem těchto aktivit je sociální integrace cílové skupiny (či zamezení jejího vyloučení ze společnosti) a usnadnění vstupu a udržení se cílové skupiny na volném trhu práce.³⁰

Sociální podnikání je rovněž součástí Integrovaného regionálního operačního programu v gesci Ministerstva pro místní rozvoj ČR, a to v rámci investiční priority 9c prioritní osy 2: Poskytování podpory sociálním podnikům. Cílem je podpořit podnikatelské prostředí zohledňující potřeby a specifika cílových skupin při jejich začleňování na trh práce a zohledňující potřeby a možnosti regionu.³¹

Ministerstvo průmyslu a obchodu se podílí na přípravě zákona o sociálním podnikání, zástupci resortu se účastní jednání pracovní a koordinační skupiny.

Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 – 2020

V prosinci 2012 byla usnesením vlády ČR č. 923 schválena Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 – 2020 (Koncepce MSP 2014+), která představuje zásadní strategický dokument pro přípravu programovacího období kohezní politiky EU 2014 – 2020 v oblasti podnikání, a to zejména Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, a stejně tak je důležitá i pro přípravu národních programů na podporu malých a středních podnikatelů.

Koncepce MSP 2014+ přináší 50 konkrétních opatření rozdělených do čtyř strategických priorit, a to:

1. Kultivace podnikatelského prostředí, rozvoj poradenských služeb a vzdělávání pro podnikání.
2. Rozvoj podnikání založeného na podpoře výzkumu, vývoje a inovací, včetně inovační a podnikatelské infrastruktury.
3. Podpora internacionalizace MSP.
4. Udržitelné hospodaření s energií a rozvoj inovací v energetice.

³⁰ <http://www.esfcr.cz/file/8939/>

³¹ http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/d60c2a70-b70c-4944-a442-d958e300ba43/PD-IROP-28-2-2014_final_CZE.pdf

Cílem jednotlivých opatření je efektivní fungování a celkový rozvoj malých a středních podnikatelů, kteří tvoří významnou část národní ekonomiky.

Koncepce MSP 2014+ také upozorňuje na důležitost podpory sociálního podnikání a vzdělávání sociálních podnikatelů a na tuto oblast je zacíleno opatření Podpora sociálního podnikání včetně CSR. Opatření je ve společné gesci MPO a MPSV.

Národní rámcový program REVIT

Již rok je pro Moravskoslezský kraj vyhlášen Ministerstvem průmyslu a obchodu program REVIT, který podporuje rozvoj podnikatelů a soustředí se také na zvyšování zaměstnanosti u MSP. Program je zaměřen na oživení a rozvoj podnikatelských aktivit začínajících malých podnikatelů a **ostatních malých podnikatelů, kteří realizují projekty zvyšující zaměstnanost**. Podpora je v rámci tohoto programu poskytována prostřednictvím zvýhodněného investičního či provozního úvěru.

Začínající malí podnikatelé mohou požádat o dlouhodobé investiční úvěry až do výše 2 mil. Kčs pevnou úrokovou sazbou 2 % p. a. a dlouhodobé provozní úvěry s pevným úrokem 3 % p. a. Ostatní malí podnikatelé realizující projekty zvyšující zaměstnanost mohou žádat o investiční úvěr ve výši až 10 mil. Kč či provozní úvěr ve výši až 5 mil. Kč a v případě dosažení a udržení zvýšené zaměstnanosti činí úrok z investičního úvěru 1 % p. a., z provozního úvěru 2 % p. a.

Podnikatelé zvyšující zaměstnanost mohou k investičnímu úvěru získat také finanční příspěvek ve výši 10 % z čerpaného úvěru, jenž je používán současně s úvěrem k úhradě faktur, kterými jsou hrazeny náklady podpořeného projektu.

Národní program Záruka 2015 – 2023

V současné době je v meziresortním připomínkovém řízení národní program Záruka 2015 – 2023, který MPO připravilo na základě vládou schválené Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 – 2020 a zákona č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání. Cílem programu ZÁRUKA 2015 – 2023 je podpořit prostřednictvím záruk přístup malých a středních podnikatelů k bankovním úvěrům na realizaci jejich podnikatelských projektů.

Program ZÁRUKA 2015 – 2023 bude vyhlašován prostřednictvím jednotlivých časově omezených výzev k podávání žádostí, ve kterých budou specifikovány podmínky programu. Takto koncipovaný garanční program umožní rychlou reakci na aktuální situaci a potřeby malých a středních podnikatelů.

V rámci programu je speciální pozornost zaměřena na sociální podnikatele, pro které je připravena individuální záruka a finanční příspěvek výši až 0,5 mil. Kč na splácení samotného úvěru.

Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost – finanční nástroje

MPO v současné době připravuje jednotlivé podprogramy Operačního programu podnikání a inovace. V rámci podprogramu využívající finanční nástroje (záruky, úvěry) by měli být sociální podnikatelé zvýhodněni prostřednictvím subvencí úroků ke komerčním úvěrům.

Součástí Operačního programu podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK) je v prioritní ose 2 Rozvoj podnikání a konkurenceschopnost malých a středních podniků, specifickém cíli Zvýšit konkurenceschopnost začínajících a rozvojových MSP je zahrnuta rovněž podpora malých a středních podniků, které prokážou, že realizací svého projektu zaměstnali osoby ze znevýhodněných skupin obyvatelstva. Takovýto projekt bude v procesu hodnocení zvýhodněn (např. prostřednictvím bonifikace, která bude součástí výběrových kritérií pro hodnocení projektu) oproti jiným žadatelům, kteří v projektu tento typ pracovních míst nevytvoří. Tento přístup Řídícího orgánu OP PIK je deklarován od počátku přípravy operačního programu, který byl řádně projednán jak Poradami vedení MPO, tak prošel v květnu tohoto roku řádným meziresortním připomínkovým řízením a byl schválen usnesením vlády ČR ze dne 14. července 2014 č. 581. OP PIK bude implementován po jeho schválení ze strany Evropské komise, přičemž vyhlášení prvních výzev se předpokládá na konci 1. čtvrtletí 2015.

Plnění indikátorů	Opatření plněno.
Relevance návrhu opatření	přijetí zákona o sociálním podnikání podpora sociálního podnikání v rámci jednotlivých resortů.
Mělo by být opatření součástí aktualizované Strategie boje proti sociálnímu vyloučení	Ano, v modifikované podobě.

Návrhová část pro navazující Strategii boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016-2020 v oblasti Zaměstnanosti a dávkových systémů

Dokumenty:

Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 - 2015
 Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020
 Strategie romské integrace 2014 -2020
 Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020
 Národní program reforem České republiky 2014
 Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014–2020
 Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020

Pravděpodobné priority navazující Strategie boje proti sociálnímu vyloučení:

Priorita 1: Prohloubení motivace dávkových systémů k práci, soběstačnosti a aktivnímu přístupu k řešení sociální situace.
 Priorita 2: Komplexní programy na podporu zaměstnanosti osob ze SVL.
 Priorita 3: Podpora podnikatelských aktivit v SVL.
 Priorita 4: Prevence zadlužování a řešení předluženosti v SVL.

Možná témata:

- společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek
- prostupné zaměstnávání
- sociální podnikání
- aktivizace a motivace nezaměstnaných
- lokální sítě zaměstnanosti
- eliminace nelegálního zaměstnávání
- flexibilní formy zaměstnávání a odměňování
- komplexní poradenské služby - propojení veřejných služeb zaměstnanosti se sociálními službami
- rozvoj venkova včetně podpory vzniku pracovních příležitostí apod.
- alternativní způsoby oddlužení
- řešení zadluženosti nezletilých dětí
- zavedení exekučně nepostižitelného účtu
- regulace trhu poskytovatelů spotřebitelských úvěrů
- posílení vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti
- metodika postupu vymáhání pohledávek pro veřejné instituce

Příklady opatření:

- implementace společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek do zákona o veřejných zakázkách v souvislosti se Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice

2004/18/ES (konkrétně např. Zpřístupnění veřejných zakázek malým a středním podnikům; umožnění vyhrazení veřejných zakázek sociálním podnikům apod.)

- zavádění systému prostupného zaměstnávání, např. formou pilotáže ve vybraných krajích (zahrnujícího aktivizační opatření formou nekolidujícího zaměstnání s motivačním procentem započítávání příjmů pro účely výpočtu dávek pomoci v hmotné nouzi a tranzitní zaměstnání v integračních sociálních podnicích)
- přijetí zákona o sociálním podnikání, vytvoření systému podpory sociálních podniků
- opatření na zvýšení atraktivity pracovní aktivity, např. formou pilotáže v rámci RIP
- personální posílení kapacit ÚP ČR
- zavedení profilace uchazečů o zaměstnání podle jejich vzdálenosti od trhu práce s ohledem na charakter regionálních trhů práce
- úprava systému investičních pobídek
- zavádění nových opatření a nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, pilotáž v rámci RIP včetně hodnocení efektivity vůči jednotlivým kategoriím uchazečů o zaměstnání (např. zavedení příspěvku na vznik pracovního místa v integračním sociálním podniku, zahrnující příspěvek na mzdu pracovníka, jeho rekvalifikaci, úpravu pracoviště a příspěvek na mzdu mentora)
- podporovat vytváření lokálních sítí zaměstnanosti se zapojením zainteresovaných partnerů, vytvoření metodiky zavádění lokálních sítí zaměstnanosti
- uplatňování case managementu ve službách zaměstnanosti, pilotáž v rámci RIP
- navýšení prostředků na aktivní politiku zaměstnanosti, jejich přerozdělování s ohledem na situaci na regionálních trzích práce
- podporovat zaměstnávání uchazečů o zaměstnání v podnicích se státní účastí
- potírání diskriminace a nelegálního zaměstnávání - posilovat kontrolní činnost Státního úřadu inspekce práce (SÚIP) v oblasti nelegálního zaměstnávání, realizovat preventivní programy v oblasti nelegální práce pro uchazeče v rámci poradenské činnosti Úřadu práce, zavést možnost „vyvinění“ i pro zaměstnance, zavedení ekvivalentu § 178 a Trestního řádu (Spolupracující obviněný) v zákoně o zaměstnanosti, aby nedocházelo k postihování zaměstnanců, kteří se rozhodnout oznámit praktiky zaměstnavatele či svědčit proti němu v případech nelegální práce, zavedení trestného činu nelegálního zaměstnávání
- revidovat současný stav realizace rekvalifikací, umožnit vykonání zkoušky z profesní kvalifikace (bez přípravy), podpořit vznik nových nástrojů APZ v návaznosti na změnu či zvýšení kvalifikace jako jsou např. řízené stáže u zaměstnavatelů nebo praktické rekvalifikace
- podpora spolupráce ÚP ČR se specializovanými agenturami práce za účelem zprostředkování zaměstnání osobám obtížně uplatnitelným na trhu práce
- zahrnutí nekolidujícího zaměstnání mezi tzv. vhodná zaměstnání
- nekolidující zaměstnávání podporovat výhradně na doporučení ÚP a tím zajistit kontrolovatelnost jeho návaznosti na běžný pracovní poměr a podporovat zvyšování kvality pracovní síly apod.

Nedílnou součástí každého opatření bude vyhodnocení jeho efektivity a dopadů na obyvatele sociálně vyloučených lokalit.